



Yleinen palvelusohjesääntö

(YLPALVO)

2009

YLEINEN PALVELUSOHJESÄÄNTÖ (YLPALVO)



2009

© Pääesikunta, henkilöstöosasto

Kansi:
Janne Kopu

Kuvat:
Lisa Hentunen, Jarno Riipinen, Juhani Kandell

Kuviot:
Annele Palonen, Kimi Issakainen

Taitto:
Tiina Kokkonen

Toimitus:
Pekka Halonen, Ilpo Karvinen

ISBN:
978-951-25-1984-2

SAP:
7610-10126813

Ohjesääntönumero 108

Painopaikka:
Edita Prima Oy Helsinki 2009



Vahvistan Yleisen palvelusohjesäännön käyttöön otettavaksi
1.7.2009 alkaen. Ohjesääntö kumoaa Yleisen palvelusohjesäännön
vuodelta 2002.

Puolustusvoimain komentaja
Amiraali



Juhani Kaskeala

Puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö
Kenraaliluutnantti



Hannu Herranen





SISÄLLYSLUETTELO

	JOHDANTO	9
1	SOTILAAN ASEMA	11
2	PUOLUSTUSVOIMIEN HENKILÖSTÖ	13
2.1	Henkilöstön jaotus	13
2.2	Sotilaat, sotilasarvot ja sotilaallinen arvojärjestys	13
2.2.1	Päälystö	13
2.2.2	Alipäälystö	14
2.2.3	Miehistö	15
3	PALVELUSMÄÄRÄYKSET	17
3.1	Virkatiedotukset, komento- ja toimialatie	17
3.2	Käskyvaltasuhteet	18
3.3	Esimies	19
3.4	Käskynalainen	21
3.5	Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	22
3.6	Pukeutuminen ja siisteys	23
3.7	Sotilaspuvun ja -arvon käyttö	24
3.8	Puhuttelu	25
3.9	Ilmoittautumisvelvollisuudet	26
3.9.1	Yksittäinen sotilas	26
3.9.2	Osasto	26
3.10	Tervehtiminen	27
3.10.1	Yksittäinen sotilas	27
3.10.2	Joukon ilmoittaminen ja tervehtiminen	30
3.11	Kunnianosoitus	32
4	PALVELUS JOUKKO-OSASTOSSA	33
4.1	Henkilöstön tehtävät	33
4.2	Majoitus- ja sisäjärjestys	41
4.3	Palvelus perusyksikössä	44
4.4	Vapaa-aika ja loma	46
4.5	Pappi, sosiaalikirjuri, henkilöstötukiryhmä ja varusmies- toimikunta	47
4.6	Päivystys	49
5	TERVEYDENHUOLTO	54
5.1	Terveystieteiden henkilöstö	54
5.2	Terveystieteiden- ja sairaanhoito	55
6	VARUSKUNTA JA TOIMIHENKILÖSTÖ	59
6.1	Varuskunnan muodostaminen ja johtosuhteet	59
6.2	Varuskunnan tehtävät, aluejako ja organisaatio	59
6.3	Varuskunnan päällikkö ja komendantti	60

7	TURVALLISUUSTOIMINTA	62
7.1	Varuskunnan turvallisuushenkilöstö	63
7.2	Tietoturvallisuus	64
7.3	Pelastusturvallisuus	64
7.4	Työ- ja palvelusturvallisuus	65
7.5	Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla	67
7.5.1	Pääsy sotilaskohteisiin ja liikkuminen niissä	67
7.5.2	Vartiostot ja vartio-osastot	68
7.5.3	Vartiohenkilöstön oikeudet ja velvollisuudet	70
7.5.4	Järjestyspartiot, saattovartioidet ja suojeet	73
7.5.5	Voimakeinojen käyttö vartiotehtävissä	75
7.5.6	Muut turvallisuusasiat	76
8	LIPPUJEN KÄYTTÖ	79
8.1	Kielekkeisen valtiolipun käyttö	80
8.2	Joukko-osastolipun käyttö	82
9	SOTILAALLISET TILAISUUDET	89
9.1	Paraati	89
9.2	Sotilasvalan vannominen ja sotilasvakuutuksen antaminen	94
9.3	Jumalanpalvelukset ja hartaustilaisuudet	99
9.4	Hautajaiset	101
9.5	Henkilöön kohdistuvat kunnianosoitukset virallisten vierailujen yhteydessä	110
9.6	Kunnianosoitukset juhlatilaisuuksissa	113
9.7	Joukon vastaanotto ja luovutus	114
9.8	Kansallislaulun ja kunniamarssien soittaminen	114
10	VIESTINTÄ	116
10.1	Viestinnän toteutus	116
10.2	Viestinnässä ja tiedottamisessa noudatettava julkisuus	117
10.3	Sotilaan esiintyminen julkisuudessa	118
11	OHJESÄÄNNÖN SOVELTAMINEN KANSAINVÄLISISSÄ OPERAATIOISSA	119
	LIITTEET	120

KUVAT, KUVIOT JA LIITTEET

Kuvat

Kuva 1.	Tervehtiminen ulkona	28
Kuva 2.	Joukko-osaston komentaja.....	33
Kuva 3.	Perusyksikön päällikkö	34
Kuva 4.	Perusyksikön vääpeli.....	36
Kuva 5.	Kouluttaja	38
Kuva 6.	Upseerikokelas	39
Kuva 7.	Ryhmänjohtaja	40
Kuva 8.	Tupa- ja kaappijärjestys	42
Kuva 9.	Joukko-osaston pappi	47
Kuva 10.	Joukko-osaston sosiaalikuraattori	48
Kuva 11.	Varusmiestoimikunta	49
Kuva 12.	Perusyksikön päivystäjä	51
Kuva 13.	Joukko-osaston lääkäri.....	55
Kuva 14.	Turvallisuustoiminta.....	62
Kuva 15.	Kansallislippu, valtiolippu ja kielekkeinen valtiolippu	79
Kuva 16.	Lippu olalla (kantoasennossa)	86
Kuva 17.	Lippu jalalla	86
Kuva 18.	Lipunkantotapa lakki päästäötettuna	87
Kuva 19.	Lippu kunnianosoitusasennossa	87
Kuva 20.	Valantekoasennot	97
Kuva 21.	Siunaustilaisuus kirkossa	102
Kuva 22.	Vainajan saattaminen kirkosta	106

Kuviot

Kuvio 1.	Joukko-osaston (joukkoyksikön) lipun vastaanotto ja sisälle vieminen (esimerkki)	84
Kuvio 2.	Ohimarssijärjestys ja -etäisyydet.....	92
Kuvio 3.	Soittokunnan siirtyminen paikoilleen ohimarssin aikana	93
Kuvio 4.	Sotilasvalatilaisuus kentällä (esimerkki)	96
Kuvio 5.	Kunniavartion ja lippuvartioiden sijoittuminen	105
Kuvio 6.	Kunniakomppania kunnianosoituksessa	111

Liitteet

Liite 1.	Puhutteluesimerkkejä	120
Liite 2.	Sotilasvalan ja -vakuutuksen kaava	122
Liite 3.	Virkavalan ja -vakuutuksen kaava	123
Liite 4.	Joukko-osasto paraatikatselmuksessa (esimerkki)	125
Liite 5.	Joukkoyksikkö joukko-osaston paraatikatselmuksessa (esimerkki)	126
Liite 6.	Joukko-osaston komentajien vaihtokatselmus (esimerkki)	127
Liite 7.	Vartiotehtävien luovutus ja vastaanotto (vartioparaati)	129
Liite 8.	Vartioparaati	132
	A) Vartioparaatin aloittaminen	132
	B) Vartioparaatin marssijärjestys	133
	C) Ryhmittymisen päävartion edustalle	134
	D) Vartiopäälliköiden tehtävien vaihto	135
	E) Vartiomiehen vaihto	136
	F) Uuden vartio-osaston siirtyminen päävartiioon	137

	G) Ryhmittäminen poistumista varten	138
	H) Poistuminen päävartion edustalta	139
	I) Toiminta vartioparaatin päättymispaikalla	140
Liite 9.	Miesten ja naisten hiukset (esimerkki)	141
Liite 10.	Juutalaisuuden, islamin ja Baha'i-yhteisön uskonnollisia erityiskysymyksiä	142
Liite 11.	Merkkisoitot ja rummutukset	143



JOHDANTO

Yleinen palvelusohjesääntö perustuu lainsäädäntöön, erityisesti asevelvollisuuslain 57 §:ään. Ohjesäännössä on perusteet puolustusvoimien henkilöstörakenteesta, palvelumääräyksistä, varuskuntajärjestelyistä, turvallisuustoiminnasta, terveydenhuollosta, tiedotustoiminnasta, viestinnästä ja perinteisistä sotilaallisista tilaisuuksista. Yleisessä palvelusohjesäännössä määrätään asevelvollisen asevelvollisuuslaissa tarkoitetun palvelusvelvollisuuden ja paikallaolovelvollisuuden tarkemmasta sisällöstä.

Yleinen palvelusohjesääntö luo yhtenäiset käyttäytymis- ja toimintamallit puolustusvoimien sotilashenkilöstölle. Ohjesääntö rakentuu suomalaisille sotilasperinteille ja tukee puolustusvoimien arvopohjaa.

Normaalioloissa Yleistä palvelusohjesääntöä noudatetaan sekä kotimaan tehtävissä että soveltuvien osin kriisinhallintatehtävissä. Ohjesäännön noudattamisesta poikkeusoloissa käsketään erikseen.

Yleinen palvelusohjesääntö annetaan sotilaskäskynä, ja se koskee puolustusvoimien sotilashenkilöstöä. Puolustusvoimain komentajan toimivalta Yleisen palvelusohjesäännön antamiseen perustuu puolustusvoimista annetun lain 33 §:n 1 momenttiin.





1 SOTILAAN ASEMA

1. Jokainen Suomen miespuolinen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta.

2. Jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Naisten vapaaehtoinen asepalvelus rinnastetaan laissa erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta asevelvollisuuslaissa säädettyyn asevelvollisuuteen. Tietoisena tästä ja muista Suomen kansalaisena hänelle asetetuista velvollisuuksista sotilaan tulee säilyttää kaikissa oloissa oma ja joukkonsa sotilaskunnia tahrattomana sekä tunnollisesti suorittaa hänelle kuuluvat tehtävät. Sotilaalla tarkoitetaan henkilöitä, jotka on määriteltä kohdassa 18.

3. Ammattisotilaan tulee ylläpitää virkatehtäviensä edellyttämiä sotilaan perustaitoja ja kuntoa. Ammattisotilaalla tarkoitetaan sotilasvirassa palvelevaa sekä henkilöä, joka on nimitetty puolustusvoimissa määräaikaiseen virkasuhteeseen määrättyä sotilastehtävään.

Sen lisäksi, mitä virkamiesten käyttäytymisestä laissa säädetään, puolustusvoimista annetun lain mukaan ammattisotilaan on virkatehtävissään ja yksityiselämässään käyttäydyttävä siten, ettei hän menettele tavalla, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta puolustusvoimille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon.

4. Sotilaan on pyrittävä parhaansa mukaan omaksumaan koulutuksessa opitut tiedot ja taidot sekä asevelvollisuuslaissa tarkoitetussa palveluksessa ylläpitämään osaamistaan ja fyysistä kuntoaan.

5. Sotilaallisella kurilla ymmärretään annettujen käskyjen ja määräysten täsmällistä noudattamista. Kurin tavoitella saavutetaan silloin, kun yksilön käyttäytyminen perustuu riittävään itsekuriin ja joukon toiminta yhteiseen tahtoon toteuttaa annetut tehtävät.

6. Sotilaan on oltava kuuliainen esimiestään kohtaan ja täsmällisesti täytettävä esimiehen antamat lailliset käskyt ja määräykset.

7. Sotilaan on edistettävä omalla käyttäytymisellään ja toiminnallaan nuorempien palvelustovereiden ja työntekijöiden sopeutumista sekä palvelukseen että työelämään ja tuettava heidän työssä oppimistaan. Sotilaan on autettava palvelustovereitaan etenkin silloin, kun he tarvitsevat apua.

8. Sotilaan on pukeuduttava annettujen määräysten mukaisesti. Sotilaan on käyttäydyttävä palveluksessa ja sen ulkopuolella moitteettomasti ottamalla huomioon ne vaatimukset, jotka hänen asemansa esimiehenä ja alaisena hänelle asettavat. Lomalla tai lomamatkalla sotilaspuvussa esiinnyttäessä on toimittava sotilaille sopivalla tavalla ja otettava erityisesti huomioon pukeutumista koskeva kohdan 87 määräys.

9. Sotilaan on noudatettava hyviä kohteliaisuus- ja käyttäytymistapoja sekä käyttäydyttävä asemansa mukaisesti sotilaallisesti esimiehiä, vertaisia ja alaisia kohtaan. Kaikenlainen kiusaaminen ja simputus ovat kiellettyjä. Lältään vanhempia ja asemaltaan ylempiä henkilöitä kohtaan on osoitettava asianmukaista arvostusta.

10. Sotilaan on esiinnyttävä hyvien tapojen mukaisesti käyttäytyen reippaasti, ryhdikkäästi ja asiallisesti tilanteeseen sopivalla tavalla. Sotilas ei saa esiintyä ilmeisen päihtyneenä julkisella paikalla, julkisessa tilaisuudessa tai sotilasalueella. Sotilaan on vältettävä kiroilua ja säädytöntä puhetapaa.

11. Sotilaan palvelukseen liittyy salassa pidettäviä asioita, jotka vaativat ehdotonta vaitiolovelvollisuuden noudattamista ja valppautta estää niiden joutumista asiaankuulumattomien tietoon. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden kesto on asiakohmainen, ja se perustuu pääosin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin.

12. Sotilas on velvollinen hoitamaan, käyttämään ja säilyttämään huolellisesti sekä annettujen käskyjen ja määräysten mukaisesti kaikkea omaan tai joukon käyttöön annettua valtion omaisuutta.

13. Sotilas ei saa antaa lahjonnan tai muun syyn vaikuttaa itseään rikkomaan, laiminlyömään tai kiertämään velvollisuuksiaan.

14. Sotilas palvelee poliittisesta ja uskonnollisesta kannastaan riippumatta isänmaataan ja kansaansa. Asevelvolliselle tarjotaan tasavertaiset lähtökohdat suorittaa palvelus riippumatta hänen yhteiskunnallisesta asemastaan, koulutuspohjastaan tai etnisestä taustastaan.

15. Sotilas on velvollinen noudattamaan sodan oikeussääntöjä, turvallisuusmääräyksiä ja voimankäytösääntöjä sekä niistä erikseen annettuja määräyksiä ja ohjeita.

16. Laki suojaa sotilasta esimiesten käskyvallan väärinkäytöltä, epäoikeudenmukaiselta kohtelulta, loukkauksilta ja aiheettomilta syytöksiltä. Sotilaalla on oikeus lain ja hyvien tapojen mukaiseen, asialliseen, oikeudenmukaiseen ja ihmisarvoiseen kohteluun. Vääränä pitämästään menettelystä sotilaalla on oikeus hakea oikeusturvaa ylemmältä esimieheltä tai eduskunnan oikeusasiamieheltä ottamalla asia esille heidän kanssaan tai tekemällä kantelu. Kantelun tekeminen ei kuitenkaan vapauta sotilasta palvelusvelvollisuuksien täyttämisestä.

2 PUOLUSTUSVOIMIEN HENKILÖSTÖ

2.1 Henkilöstön jaotus

17. Puolustusvoimien henkilöstö jaetaan sotilashenkilöstöön ja siviilihenkilöstöön.
18. Sotilashenkilöstöön kuuluvat
- ammattisotilaat
 - kadetit
 - varusmiehet¹⁾ ja reserviläiset²⁾
 - sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävissä palvelevat.
19. Ammattisotilaat ja kadetit ovat kantahenkilökuntaa.

2.2 Sotilaat, sotilasarvot ja sotilaallinen arvojärjestys

20. Sotilashenkilöstö jaetaan päällystöön, alipäällystöön ja miehistöön.

2.2.1 Päällystö

21. Päällystöön kuuluvat
- upseerit
 - erikoisupseerit
 - opistoupseerit
 - kadetit.
22. Upseerien sotilasarvot arvojärjestyksessä alimmasta ylimpään ovat
- vänrikki/aliluutnantti
 - luutnantti
 - yliluutnantti
 - kapteeni/kapteeniluutnantti
 - majuri/komentajakapteeni
 - everstiluutnantti/komentaja
 - eversti/kommodori
 - prikaatikenraali/lippueamiraali
 - kenraalimajuri/kontra-amiraali
 - kenraaliluutnantti/vara-amiraali
 - kenraali/amiraali.

1) Naisten vapaaehtoinen asepalvelus rinnastetaan laissa erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta asevelvollisuuslaissa säädettyyn asevelvollisuuteen.

2) Palvelukseen käädetyt reserviläiset siitä hetkestä lähtien, kun he ovat saapuneet tai heidän viimeistään olisi tullut saapua palvelukseen siihen asti, kun heidät on kotiutettu ja he ovat poistuneet palveluspaikastaan.

23. Erikoisupseerin sotilasarvoihin liitetään toimialaa osoittava etuliite insinööri-, lääkärintä-, teknikko- tai musiikki-, esimerkiksi insinööri- ja lääkärimajuri.

24. Erikoisupseereina palvelevien sotilaspappien palvelusarvot alimmasta ylimpään ovat

- sotilaspastori (joka rinnastetaan kapteeniin/kapteeniluutnanttiin)
- kenttärövästi (joka rinnastetaan everstiluutnanttiin/komentajaan)
- kenttäpiispa (joka rinnastetaan prikaatikenraaliin/lippueamiraaliin).

25. Päällystön tehtäviin määrättäville reservin aliupseereille ja miehistöön kuuluville sekä kansainvälisissä tehtävissä palveleville voidaan tehtävän niin vaatiessa antaa sotilasvirkamiehen palvelusarvo.³⁾

26. Opistoupseerien sotilasarvot ovat

- luutnantti
- yliluutnantti
- kapteeni/kapteeniluutnantti.

27. Kadettien palvelusarvot keskinäisessä arvojärjestyksessä alimmasta ylimpään ovat

- kadetti
- kadettialikersantti
- kadettikersantti
- kadettilyikersantti
- kadettivääpeli/kadettipursimies.

Vanhemman vuosikurssin kadetti on kuitenkin aina nuoremman vuosikurssin kadettia vanhempi. Kadetit rinnastetaan kadettiarvostaan riippumatta vänrikkiin/aliluutnanttiin.

2.2.2 Alipäällystö

28. Alipäällystöön kuuluvat

- aliupseerit
- varusmiespalveluksessa¹⁾ olevat upseerikokelaat, upseerioppilaat, kersantit ja alikersantit.

3) 3. luokan palvelusarvo (joka rinnastetaan yliluutnanttiin) annetaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille. 2. luokan palvelusarvo (joka rinnastetaan luutnanttiin) annetaan muille kuin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille. 1. luokan palvelusarvo (joka rinnastetaan ylikersanttiin) voidaan antaa reservin aliupseerin tai miehistön koulutuksen saaneille sotilaallisessa kriisinhallintatehtävässä, kertausharjoituksissa ja sodan ajan tehtävissä.

- 29.** Aliupseerien sotilasarvot alimmasta ylimpään ovat
- alikersantti⁴⁾
 - kersantti
 - ylikersantti
 - vääpeli/pursimies
 - ylivääpeli/ylipursimies
 - sotilasmestari.

Ammattisotilaisiin kuuluvilla aliupseereilla edellä mainitut arvot ovat palvelusarvoja reservin sotilasarvosta riippumatta. Alimpana arvona käytetään sotilasammattihenkilön palvelusarvoa. Sotilasammattihenkilön palvelusarvoa käyttävät henkilöt, jotka eivät ole saaneet reservin aliupseerin koulutusta.

30. Sopimussotilaita ovat varusmiespalveluksen jälkeen määräaikaiseen virka-suhteeseen nimitetyt ja sotilastehtävään määrätty henkilöt. Sopimussotilaat kuuluvat sotilaskoulutuksensa mukaan päällystöön, alipäällystöön tai miehistöön. Sopimussotilaat käyttävät reservin sotilasarvoaan.

31. Reserviupseerikurssin oppilaan arvo on upseerioppilas (joka rinnastetaan alikersantin sotilasarvoon). Reserviupseerikurssin suorittaneen arvo on upseerikokelas (joka rinnastetaan kersantin sotilasarvoon), kunnes hänet ylennetään upseeriksi reservissä. Upseerikokelas on varusmieskersanttia vanhempi. Puolustusvoimien viroissa palvelevat ammattisotilaat ovat aina varusmiehiä vanhempia sotilas- ja palvelusarvostaan riippumatta.

2.2.3 Miehistö

32. Miehistöön kuuluvat kaikki muut sotilaat, jotka eivät kuulu päällystöön tai alipäällystöön.

- 33.** Miehistön sotilasarvot ovat
- sotamies/matruusi
 - korpraali/ylimatruusi.

Miehistöön kuuluvan aliupseerikurssin oppilaan arvo on aliupseerioppilas.

34. Reservissä miehistöön kuuluva, joka ei ole saanut reservin aliupseerin koulutusta, voidaan palveluksessa osoitetusta valmiudesta aliupseerin tehtävään ylentää alikersantiksi. Esimiestehtävässä kriisinhallintajoukoissa tai puolustusvoimissa aliupseerin virassa toiminut ja tehtävään sopivaksi osoittautunut voidaan reservissä ylentää kersantiksi. Aliupseerin virassa palveleville naisille, jotka eivät ole suorittaneet naisten vapaaehtoista asepalvelusta, voidaan antaa enintään vääpelin/pursimiehen palvelusarvo.

4) Ei ammattisotilaiden arvo.

35. Varusmiehestä käytetään palvelusaikansa alussa nimitystä alokas. Joukko-osaston komentaja nimittää alokkaat sotamiehiksi tai matruuseiksi peruskoulutuskaudella. Sotamiehestä voidaan käyttää puolustushaara- tai aselajikohtaisia arvoja, kuten jääkäri, tykkimies, pioneeri, viestimies, autosotamies tai lentosotamies. Edellä lueteltujen arvojen asemasta voidaan käyttää joukkokohtaisia arvoja, kuten rakuuna, ratsumies, kaartinjääkäri, panssarimies, panssarijääkäri ja rannikkojääkäri.

Lyhenteet, etuliite ja tieteellinen jatkokoulutus

36. Vakinaisesta tai määräaikaisesta palveluksesta eronneen sotilaan sotilas- ja palvelusarvojen jäljessä käytetään lyhennettä evp (eronnut vakinaisesta palveluksesta). Sotilaasta, joka ei ole palvellut puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virassa, käytetään sotilasarvon jäljessä lyhennettä res (reservissä, reservin sotilasarvo). Sopimus-sotilaista, jotka ovat eronneet vakinaisesta palveluksesta, käytetään sotilasarvon jäljessä lyhennettä res (reservissä, reservin sotilasarvo).

37. Yleisesikuntaupseeri voi käyttää tutkintoaan osoittavaa yleisesikunta-etuliitettä sotilasarvonsa edessä, esimerkiksi yleisesikuntaeversti. Etuliitettä ei kuitenkaan käytetä asiakirjojen allekirjoituksissa.

38. Sotilas voi käyttää tieteellisen jatkokoulutuksen tutkintoa osoittavaa merkintää sotilasarvonsa jäljessä, esimerkiksi majuri, KT. Oppiarvoa ei kuitenkaan käytetä asiakirjojen allekirjoituksissa.

3 PALVELUSMÄÄRÄYKSET

39. Puolustusvoimien sisäinen järjestys on sotilaallinen. Sotilaallinen järjestys tarkoittaa selviä johtosuhteita ja toimintatapoja, avoimuutta, aloitteellisuutta, sotilaskuria sekä palvelusmääräysten ja yleisesti hyväksytyjen käyttäytymistapojen noudattamista.

3.1 Virkatiedotukset, komento- ja toimialatie

40. Virkatiedotuksia ovat kaikki kirjalliset ja suulliset viralliset toimitteet, kuten käskyt, ohjeet, määräykset, päätökset, lausunnot ja muistiot, joita laaditaan palvelustehtävissä. Virkatiedotusten pitää olla selviä ja täsmällisiä. Virkatiedotukset lähetetään pääsääntöisesti komentotietä.

41. Komentotie kulkee eri johtoportaiden tai suoranaisten esimiesten kautta sille esimiehelle tai käskynalaiselle, jota asia koskee tai jolle asian ratkaisuvälä kuuluu.

42. Toimialatie kulkee komentoteitse hyväksytyn toimivallan puitteissa puolustushaaran, aselajin tai toimialan sisällä suoraan sille johtoportaalalle, laitokselle tai henkilölle, jota asia koskee. Alaisen on ilmoitettava merkittävistä toimialateitse ohjautuvista asioista esimiehelleen tai toimiala tiedottaa suoraan esimiehelle.

43. Tilanteen mukaan komentotiestä voidaan poiketa. Välillä olevat johtoportaat voidaan poikkeuksellisesti ohittaa ja antaa virkatiedotus sille, jota asia välittömästi koskee. Virkatiedotuksen antaja on tällöin velvollinen ensi tilassa ilmoittamaan toimenpiteestään asianomaisille johtoportaille tai esimiehille.

44. Perusyksikön päällikkö ja häntä alemmat esimiehet saavat käskyvaltansa mukaisesti antaa virkatiedotuksia perusyksikköön kuuluville henkilöille. Perusyksikön henkilöstö saa tarvittaessa kääntyä palvelus- ja yksityisasioissa suoraan kaikkien yksikössä palvelevien esimiensä puoleen.

45. Jokaisella sotilaalla on oikeus kääntyä henkilökohtaisissa palvelusasioissa ja yksityisasioissa kirjallisesti sen esimiehen tai sotilasviranomaisen puoleen, jolla on ratkaisuvälä asiassa. Sotilas- tai siviiliviranomaiselle tarkoitetut kirjeet tulee toimittaa suoraan vastaanottajalle, joka vastaa siitä, että tarvittaessa kirje tulee kirjattua vastaanotetuksi.

3.2 Käskyvaltasuhteet

46. Käskyvallaksi sanotaan oikeutta antaa toista henkilöä velvoittavia käskyjä ja määräyksiä. Käskyvalta on pysyvä tai tilapäinen.

Pysyvä käskyvalta on jokaisella, jolla puolustusvoimien kokoonpanon ja johtosuhteiden sekä tämän ohjesäännön tai puolustusvoimien toimintaa käsittelevien säädösten mukaan on esimiesasema. Tilapäinen käskyvalta perustuu esimiehen antamaan käskyyn, tähän ohjesääntöön tai puolustusvoimien toimintaa käsitteleviin säädöksiin.

47. Esimies on jokainen, jolla on käskyvalta toiseen puolustusvoimien palveluksessa olevaan henkilöön. Henkilö, joka kuuluu toisen käskyvaltaan, on tämän käskynalainen.

48. Kunkin sotilaan suoranaisella esimiehellä tarkoitetaan puolustusvoimien vahvistetun johtamis- ja hallintorakenteen mukaisessa linjaorganisaatiossa suoraan kyseisen sotilaan yläpuolella olevia sotilaita.

49. Esimiesasemassa oleva on sotilasarvostaan riippumatta alaistaan vanhempi. Samassa tai rinnasteisessa sotilasarvossa olevien keskinäinen arvojärjestys määräytyy ylentämisajankohdan perusteella. Jos ylentämisajankohta on sama, arvojärjestyksen ratkaisee edellinen ylentämisajankohta. Samassa palvelusarvossa olevien keskinäinen arvojärjestys määräytyy palvelusarvon antamisajankohdan mukaan. Samassa sotilas- ja palvelusarvossa olevien keskinäinen arvojärjestys määräytyy siten, että sotilasarvossa oleva on palvelusarvossa olevaa vanhempi. Aliupseerin viroissa palvelevien keskinäinen arvojärjestys määräytyy palvelusarvon antamisajankohdan mukaan.

50. Ryhmänjohtajalla on sotilasarvoon katsomatta pysyvä käskyvalta ryhmänsä sotilaisiin. Miehistöön kuuluva sotilas, jolle esimiehen käskyllä tai määräyksellä on annettu tilapäinen käskyvalta, on käskyvaltaansa annetun miehistön esimies ainoastaan palvelusasioissa.

51. Käskyvaltasuhde on voimassa palveluksessa ja palvelusasioissa myös palveluksen ulkopuolella sinä aikana, jolloin asianomaiset ovat palvelussuhteessa puolustusvoimiin.

52. Sotilaallisen käskyvallan käyttöä vaativassa tilanteessa jokaisella sotilaalla on sekä oikeus että velvollisuus toimia itseään nuorempien sotilaiden esimiehenä, jos sotilaiden suoranainen esimies ei ole läsnä.

53. Jos sotilas rikkoo järjestystä, sotilaallista kuria tai käyttäytyy muuten sopimattomasti tai vaaraa aiheuttaen, on jokaisella sotilaalla oikeus ja sotilasarvossa vanhemmalla sotilaalla sekä esimiehellä lisäksi velvollisuus huomauttaa siitä rikkoneelle ja ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin. Jos asian laatu vaatii oikeudellisia toimenpiteitä eikä rikkee-

seen puuttuneella sotilaalla ole tarpeellista kurinpitovaltaa, hänen on ilmoitettava asiasta toimivaltaiselle kurinpitoesimiehelle.

54. Sotilasopetuslaitoksissa opiskelijoiden keskinäiset käskyvaltasuhteet määrätään erikseen.

55. Käskyvaltasuhteet ovat voimassa myös silloin, kun asianomaiset eivät ole sotilaspuvussa. Siviilipukuinen esimies osoittaa tarvittaessa virka-asemansa.

56. Jos päällikkö tai sijaiseksi määrätty on estynyt hoitamasta tehtäviään, päällikkönä toimii arvojärjestyksen mukaan seuraavaksi sotilas- tai palvelusarvossa vanhin sotilas, ellei siitä ole toisin määrätty. Päällikkyyden siirtymisestä on ilmoitettava lähimmälle suoranaiselle esimiehelle. Ellei käskyvaltaa ole voitu luovuttaa edellä mainitulla tavalla, on vanhimman tai esimiesasemaan määrätyn otettava päällikkyyys heti ja ilmoitettava toimenpiteestään viipymättä suoranaiselle esimiehelleen ja uusille käskynalaisilleen.

57. Kun henkilö määrätään varsinaisten palvelustehtäviensä ohella suorittamaan jotakin muuta tehtävää, määrättyssä tehtävässä hänen esimiehenään on se henkilö, jonka käskyvalttaan tehtävä kuuluu. Kaikessa muussa hän on suoranaisten esimiestensä alainen.

58. Jos yhteistä tehtävää suorittaville sotilaille ei ole määrätty esimiestä tai suoranaisten esimies on estynyt hoitamasta tehtäviään, arvojärjestyksessä vanhin on muiden esimies.

59. Huolimatta siitä, mitä edellä on määrätty käskyvallasta, esimiehellä ei ole oikeutta antaa sellaisia käskyjä, joista käskynalainen on virka-asemansa, tehtävänsä tai annettujen määräysten perusteella yksin vastuussa.

3.3 Esimies

60. Esimiehen on oltava alaisiaan kohtaan oikeudenmukainen ja kohdeltava heitä yhdenvertaisesti. Hänen tulee huolehtia heidän hyvinvoinnistaan, hankkia tietoja heidän toiveistaan, ohjata ja neuvoa heitä sekä pyrkiä olemaan heille hyvänä ja kannustavana esimerkkinä. Tehtävissään kunnostautuneita tulee kiittää ja tarvittaessa palkita.

61. Esimiehen tehtävänä on määrätietoisesti ylläpitää kuria ja sotilaallista järjestystä sekä kaikin tavoin edistää niiden noudattamista. Jos kuria rikotaan, yritetään rikkoa tai horjutetaan, hänen on ryhdyttävä asian vaatimiin toimiin. Kurinpitoesimiehistä ja heidän toimivallastaan on säädetty erikseen.

62. Esimiehen on pyrittävä saavuttamaan alaistensa arvostus ja luottamus. Hänen on huolehdittava heidän oikeuksistaan ja hyvinvoinnistaan, annettava tunnustusta sekä kannustaen ja neuvoen pidettävä yllä palvelustahtoa.

63. Sotilas on sotilaskäskyasioissa esimiehensä alainen. Ennen kuin esimies antaa sotilaskäskyn, hänen on harkittava sen lainmukaisuus, soveltuvuus ja toteuttamiskelpoisuus. Varmistuaakseen siitä, että käskynalainen on ymmärtänyt annetun käskyn oikein, esimies voi vaatia käskyn tai osan siitä toistettavaksi. Hän on velvollinen valvomaan antamansa käskyn noudattamista ja vastuussa käskyn seurauksista.

64. Esimiehen tulee välittömästi puuttua käskynalaisen tekemiin rikkomuksiin ja laiminlyönteihin. Alaisen oikaiseminen on tehtävä asiallisesti ja kiihtymättä sekä loukkamatta tämän asemaa, ihmisarvoa ja kunniaa. Oikaisu ei yleensä saa tapahtua muiden ollessa läsnä.

65. Esimiesaseman väärinkäyttö, samoin kuin voimassa olevien määräysten ja hyvien tapojen vastaisten tai tasa- tai ihmisarvoa loukkaavien menettelytapojen käyttäminen, on kiellettyä.

66. Esimiesaseman väärinkäyttämiseen syylistyy esimies, joka käskyvaltaa väärinkäyttäen aiheuttaa käskynalaiselle sellaista kärsimystä tai sellaista vaaraa hänen terveydelleen, joka ei ole palveluksen kannalta tarpeellista, taikka kohtelee häntä nöyryyttävällä tavalla.

67. Esimiehen ollessa velvollinen puuttumaan käskynalaisen rikkomukseen tai häiriötilanteeseen hänen on ryhdyttävä sellaisiin välittömiin toimenpiteisiin, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet.

68. Esimies ei saa käyttää esimiesasemaansa eikä käskyvaltaansa saavuttaakseen henkilökohtaista taloudellista hyötyä. Hän ei saa pyytää eikä ottaa lahjaa, lainaa tai lainan takausta palveluksessa olevilta asevelvollisilta eikä muilta henkilöiltä, joiden suoranainen esimies hän on.

Virka- tai palvelussuhteen päättyessä, henkilökohtaisina merkki- ja juhlapäivinä tai muissa vastaavissa tapauksissa esimies voi kuitenkin ottaa vastaan myös käskynalaisiltaan yleisen tavan mukaisia lahjoja ja käskynalaiset saavat sellaisia antaa.

69. Rikoslain säännökset lahjuksen ottamisesta koskevat myös sotilaita. Pääesikunta määrittää erikseen virkatoiminnan kannalta hyväksyttävien ja kiellettyjen etuisuuksien arviointiperusteet.

3.4 Käskynalainen

70. Käskynalaisen on osoitettava esimiehelleen arvonantoa, kuuliaisuutta ja huomaavaisuutta sekä käyttäydyttävä häntä kohtaan avoimesti ja sotilaallisen ryhdikkäästi. Myös niiden, jotka eivät ole esimies- ja käskynalaisuussuhteessa toisiinsa, on noudatettava huomaavaisia ja kohteliaita käytöstapoja keskenään.

71. Käskynalaisen on täytettävä esimiehen hänelle antamat käskyt täsmällisesti. Jos käskyn laillisuus on alaisen mielestä epäselvä, hän voi oikeusturvansa vuoksi pyytää käskyn kirjallisena. Jos esimiehen antama käsky on sellainen, että käskynalainen joutuisi selvästi rikkomaan lakia tai palvelusvelvollisuuttaan, hänen on ilmoitettava siitä käskynantajalle. Jos esimies siitä huolimatta toistaa käskynsä, käskynalaisen on kieltäydyttävä täyttämästä sitä. Käskynalaisen on viipymättä ilmoitettava kieltäytymisestä lähimmälle suoranaselle esimiehelleen. Jos käskynantaja on hänen lähin suoranasen esimiehensä, ilmoitus on tehtävä käskynantajaa lähinnä seuraavalle suoranaselle esimiehelle.

72. Käskynalaisen on vaadittaessa toistettava esimiehen antama tehtävä, käsky tai sen osa. Tehtävän suorittamisesta on ilmoitettava, jos siitä on erikseen käsketty. Jos tehtävä on jäänyt suorittamatta tai on nähtävissä, ettei sitä pystytä toteuttamaan annetussa määräajassa, on siitä välittömästi ilmoitettava tehtävän antajalle.

73. Jos käskyä ei voida olosuhteiden muuttumisen takia tai muista syistä täyttää täysin esimiehen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti, on se kuitenkin täytettävä siten, että esimiehen antaman käskyn tarkoitus saavutetaan niin hyvin kuin mahdollista. Tästä on ilmoitettava käskyn antaneelle esimiehelle välittömästi.

74. Jos käskyä tai palvelustehtävää täytettäessä toinen esimies antaa käskyn, joka estää edellisen käskyn suorittamisen tai viivästyttää sitä, on tästä ilmoitettava uuden käskyn antajalle. Jos hän siitä huolimatta pysyy käskyssään, on käskynalaisen toteltava ja vasta sen jälkeen suoritettava aikaisempi käsky. Jälkimmäisen käskyn antajan on ilmoitettava asiasta aikaisemman käskyn antaneelle esimiehelle. Vastuu ensin annetun käskyn täyttämisen muuttumisesta tai viivästymisestä on jälkimmäisen käskyn antaneella esimiehellä. Käskynalaisen pyynnöstä jälkimmäinen tehtävä on annettava kirjallisesti.

75. Käskynalainen ei saa tarjota eikä antaa lahjaa, lainaa tai lainan takausta suoranaselle esimiehelleen eikä palveluksessa olevana asevelvollisena kantahenkilökuntaan kuuluvalle. Tätä kohtaa noudatettaessa on otettava huomioon kohdan 68 tarkennus.

3.5 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

76. Tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun vaatimukset pohjautuvat tasa-arvolakiin ja yhdenvertaisuus- ja työturvallisuuslakiin. Näihin lakeihin perustuvat velvoitteet ja oikeudet koskevat myös sotilaita.

77. Henkilöiden eriarvoiseen asemaan asettaminen ja syrjintä sukupuolen, iän, etnisen ja kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen ja muun henkilöön liittyvän syyn perusteella on kiellettyä.

Syrjinnäksi määritellään myös seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella sekä käskyt tai ohjeet syrjiä sukupuolen tai jonkin muun syyn perusteella. Sukupuoli ei saa estää henkilön mahdollisuuksia edetä uralla, päästä koulutukseen tai käyttää perhevapaita.

78. Palveluksessaan sotilaan on vältettävä sellaista muihin työntekijöihin kohdistuvaa häirintää tai epäasiallista kohtelua, joka aiheuttaa heidän turvallisuudelleen tai terveydelleen vaaraa. Jos palveluksessa esiintyy tällaista kohtelua, työnantajan on asiasta tiedon saatuaan ryhdyttävä toimiin epäkohdan poistamiseksi.

79. Sotilaille on taattava yhdenvertainen kohtelu palvelusjärjestelyissä ja erityisesti lomina, vapaita ja vapaa-aikaa koskevissa käytännöissä.

80. Henkilön tai henkilöstöryhmän tarkoituksellinen tai tosiasiallinen loukkaaminen tai vihamielisen ja loukkaavan ilmapiirin luominen on kiellettyä. Epäasiallinen ja halventava kielenkäyttö on kiellettyä.

81. Kaikenlainen häirintä, kiusaaminen ja simputus on kiellettyä. Kiusaaminen on kiusaajan kohdehenkilöön tarkoituksellisesti suuntaamia yleensä henkisiä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on pahan olon tuottaminen. Simputus on sellaista esimiesaseman väärinkäytön tunnusmerkistön⁵⁾ täyttävää menettelyä, jossa alaiselle pyritään tietoisesti tai harkiten tuottamaan sellaista henkistä tai ruumiillista kärsimystä, mikä ei luonteeltaan liity tilanteen vaatimaan palvelukseen. Simputus on tarkoituksellista alaisen ihmisarvon ja lakisääteisten oikeuksien loukkaamista esimiesaseman sotilaallisen käskyvallan avulla.

82. Mikäli esimiehen tietoon tulee palveluksessa tapahtuvaa syrjivää tai halventavaa käyttäytymistä, hänen velvollisuutensa on puuttua siihen. Sotilas on vastuussa siitä, ettei itse käyttäydy tai yllytä muita käyttäytymään syrjivästi tai halventavasti.

5) Esimiesaseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistö (Rikoslaki 45:16) on kohdassa 66.

Miesten ja naisten kanssakäyminen palveluksessa

83. Miesten ja naisten on noudatettava keskinäisessä kanssakäymisessä yleisiä hyviä käyttäytymistapoja ja kohteliaisuutta. Sotilaan on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

84. Kasarmialueella ja palveluksessa huomiota tai pahennusta herättävät julkiset hellyydenosoitukset ja sukupuolinen kanssakäyminen eri sukupuolta tai samaa sukupuolta olevien välillä on kiellettyä. Sukupuolten keskinäisellä käyttäytymisellä ei saa vahingoittaa kotimaassa eikä ulkomailla joukkoon ja sen johtajiin kohdistuvaa sisäistä ja ulkoista luottamusta, uskottavuutta ja yhteishenkeä.

Toiselle sukupuolelle varattuihin majoitustiloihin meneminen on toiseen sukupuoleen kuulualta henkilöltä kielletty, elleivät erikseen käskety virka- tai palvelustehtävät sitä edellyttä.

85. Sukupuoliseksi häirinnäksi luetaan tarkoituksellinen, seksuaalisesti suuntautunut käyttäytyminen, joka loukkaa toisen henkilön arvoa. Sitä voi olla sukupuolinen toiminta tai sukupuolisen kanssakäymisen ehdottaminen, fyysinen koskettelu, seksuaalinen vihjailu tai asianosaisen selkeästi torjuman seksuaalisävytteisen materiaalin näyttäminen tai asettaminen näkyvälle paikalle sekä seksuaalisävytteisten ilmaisujen tai eleiden käyttäminen.

86. Kriisinhallintatehtävissä on laadittava operaatiokohtaiset ohjeet miesten ja naisten kanssakäymisestä palveluksessa. Ohjeissa on otettava huomioon paikalliset ja kulttuuriset erityispiirteet.

3.6 Pukeutuminen ja siisteys

87. Sotilaspuvussa esiintyessään sotilaan on pukeuduttava sotilas- ja virkapukumääräyksen mukaisesti. Pukineiden tulee olla ehjiä, puhtaita ja sopivan kokoisia. Silitettävien vaatteiden tulee olla silitettyjä ja nahkakenkien kiillotettuja. Siviilivaatteita voidaan käyttää omalla vastuulla, mutta ne eivät saa näkyä sotilasvaatetuksen alta. Sotilaan on huolehdittava henkilökohtaisesta hygieniastaan ja puhtaudestaan.

88. Ulkona liikuttaessa on käytettävä päähinettä. Ilman päähinettä voidaan sotilaspuvussa esiintyä ulkona vain hetkellisesti, kun jokin tilanne tai tehtävä sitä erityisesti vaatii.

89. Näkyvien tai palvelusta vaarantavien korujen ja lävistysten käyttö sotilaspuvun kanssa on kiellettyä. Kihla- ja vihkisormuksia sekä ammattisormuksia voi käyttää, mikäli ne eivät vaaranna palvelusturvallisuutta.

Sateenvarjojen, aurinkolasien, korvalappujen, muiden kuin sotilasmallisten laukkujen ja reppujen sekä hiuspidikkeiden, solmioneulojen, kalvosinnappien ja vastaavien käyttäminen sotilaspuvun yhteydessä on oltava hyvän maun mukaista. Sateenvarjojen, reppujen ja laukkujen on oltava väriltään hillittyjä ja pukuun sopivia, eikä niissä saa olla logoja tai mainostekstejä.

90. Naiset voivat käyttää pienessä juhlapuvussa ja juhlapuvussa sekä soittokuntien esiintymis- ja edustuspuvun kanssa pukuun sopivia, pieniä, väriltään ja muodoltaan hillittyjä korvakoruja.

91. Miesten hiukset on pidettävä lyhyeksi ja siistiksi leikattuna, puhtaana ja siistiksi kammattuna sekä parta ja viikset ajettuna liitteen 9 esimerkin mukaisesti.

92. Naisten hiusten pituutta ei yleisesti rajoiteta. Palveluksessa pitkät hiukset eivät saa olla vapaana. Hiukset on pidettävä siististi päätä vasten sidottuna siten, että niska jää paljaaksi ja hiukset mahtuvat päähineen alle, eivätkä ne haittaa palvelusta liitteen 9 esimerkin mukaisesti. Tietyissä tehtävissä naisten hiusten pituudelle tai käytettäville hiuspidikkeille voidaan asettaa lisävaatimuksia palvelusturvallisuuden varmistamiseksi.

93. Palveluksessa tai muulloinkaan sotilaspukua käytettäessä hiusten värjäys ja muotoilu, kynsien väri ja pituus sekä meikki eivät saa herättää huomiota.

94. Rauhan aikana reserviläisten ei tarvitse noudattaa hiusten pituutta, partaa tai viiksiä koskevia sääntöjä osallistuessaan reservin kertausharjoituksiin tai muihin tilaisuuksiin, joissa heillä on oikeus tai velvollisuus käyttää sotilaspukua. Hiukset on tarvittaessa sidottava niin, että ne eivät haittaa palvelusta tai vaaranna palvelusturvallisuutta.

3.7 Sotilaspuvun ja -arvon käyttö

95. Henkilöasiakirjoissa sotilaista käytetään puolustushaaran mukaista sotilasarvoa. Mahdollinen palvelusarvo mainitaan suluissa. Aliupseereista käytetään kohdassa 29 mainittuja palvelusarvoja.

96. Sotilas säilyttää sotilasarvonsa siirtyessään toiseen puolustushaaraan. Sotilaan siirryttyä asevelvollisia kouluttavaan joukko-osastoon toiseen puolustushaaraan hän käyttää sen sotilaspukua⁶⁾ ja vastaavaa palvelusarvoa. Sotilaan palatessa peruskoulutuksensa mukaiseen puolustushaaraan hän ottaa käyttöön sen sotilaspuvun ja palvelusarvon käyttöoikeus lakkaa.

⁶⁾ Joukko-osastojen yhteydessä toimivissa aluetoimistoissa käytetään kyseisen joukko-osaston sotilaspukua. Varuskuntien terveysasemilla käytetään sen joukon sotilaspukua, jota terveysasema pääasiallisesti palvelee.

97. Pääesikunnassa ja sen alaisissa laitoksissa, puolustushaaran ja sotilasläänin esikunnissa, puolustushaarojen laitoksissa, Maavoimien Materiaalilaitoksen alaisissa huoltorykmenteissä ja laitoksissa sekä Maanpuolustuskorkeakoulussa ja puolustushaarakouluissa palveleva sotilas käyttää peruskoulutuksensa⁷⁾ mukaisen puolustushaaran sotilaspukua ja -arvoa. Pääesikunta voi myöntää erityistapauksissa poikkeavan oikeuden sotilaspuvun käyttöön.

98. Sotilaspuvussa käytettävistä tunnusväreistä, tunnuksista ja merkeistä annetaan määräykset sotilas- ja virkapukumääräyksessä.

3.8 Puhuttelu

99. Sotilaita puhutellaan heidän sotilasarvojensa mukaisesti. Kenraaliluutnanttia, kenraalimajuria ja prikaatikenraalia puhutellaan kuitenkin kenraaliksi. Vara-amiraalia, kontra-amiraalia ja lippueamiraalia puhutellaan amiraaliksi. Yleisesikuntaupseereita puhuteltaessa heidän arvoonsa kuuluva yleisesikunta-etuliite jätetään pois ja käytetään vain sotilasarvoa.

Erikoisupseereita puhuteltaessa heidän toimialaansa koskeva etuliite jätetään pois ja käytetään vain sotilasarvoa.

Sotilaspappeja puhutellaan heidän palvelusarvonsa mukaan kenttäpiispaksi, kenttärövastiksi ja sotilaspastoriksi. Kaikkia sotilasvirkamiehiä puhutellaan sotilasvirkamiehiksi.

Kadetteja puhutellaan kadettiarvoista riippumatta kadeteiksi. Sotilasopetuslaitoksissa kadettien koulutuksessa käytetään kuitenkin sisäisessä palveluksessa kadettien palvelusarvoja.

Aliupseereita ja sopimussotilaita puhutellaan heidän palveluksessa käyttämien arvojensa mukaan. Reserviupseerikurssien upseerioppilaita puhutellaan upseerioppilaiksi. Aliupseerikurssin oppilaita puhutellaan sotilasarvosta riippumatta oppilaiksi.

100. Esimies ja alainen teittitelevät toisiaan. Esimiehen aloitteesta voidaan kuitenkin sinutella. Muodollisissa tilanteissa, kuten puhutteluissa ja paraateissa, käytetään teittiteilymuotoja. Perusyksikössä puhuttelussa on noudatettava yhdenmukaista käytäntöä.

101. Ilmoittautuessaan, ilmoittaessaan joukkoa, esittäytyessään ja aloittaessaan keskustelua esimiehen kanssa alainen käyttää puhuttelusanana herra- tai rouva-sanaa, sen jäljessä sotilas- tai palvelusarvoaan ja sukunimeään. Esimies voi puhutella alaistaan käyttämällä sotilasarvoa, sotilasarvoa ja sukunimeä tai pelkästään sukunimeä. Esimerkkejä puhuttelusta on liitteessä 1.

7) Erikoisupseerien ja kantahenkilökuntaan kuuluvan aliupseerin sotilaspuku määräytyy sen puolustushaaran mukaan, johon hänet on ensimmäisen kerran puolustusvoimien virkaan nimitettäessä tehtävään määrätty. Seuraavasta tehtävään määrittämisestä lukien henkilö toimii kohtien 96 ja 97 mukaisesti.

102. Oppitunnilla vastattaessa ja kysyttäessä noudetaan seisomaan ja puhutellaan oppitunnin pitäjää, ellei oppitunnin pitäjä muuta käske. Tilaisuudet, oppitunnit ja harjoitukset avataan ilmoittamalla osallistujat tilaisuuden johtajalle tai pitäjälle.

3.9 Ilmoittautumisvelvollisuudet

3.9.1 Yksittäinen sotilas

103. Kantahenkilökuntaan kuuluva sotilas ilmoittautuu henkilökohtaisesti suoranaishenkilöilleen joukko-osastossa virkaan astumisen ja siitä eroamisen, tehtävään määräämisen, siirron, nimityksen, ylennyksen, kunniamerkillä palkitsemisen tai rangaistuksen johdosta. Ilmoittautuminen tapahtuu paraatipuvussa. Ilmoittautuminen puolustusvoimain komentajalle tapahtuu Pääesikunnan ohjeen mukaisesti.

Esimiehelle voidaan ilmoittautua myös muulla tavalla, jos se etäisyyden tai muun syyn vuoksi on tarkoituksenmukaista. Alainen on velvollinen pitämään lähimmän esimiehensä tietoisena lomasta, komennuksesta, sairaudesta tai muusta poissaolosta.

104. Jos sotilas ei voi palata määräaikaan mennessä joukko-osastonsa tai työpaikkaansa sairastumisen tai muun syyn takia, hänen on viipymättä ilmoitettava siitä suoraan omaan joukko-osastonsa. Jos se ei ole mahdollista, sotilas ilmoittaa asian lähimpään puolustusvoimien toimipisteeseen, joka välittää tiedon edelleen henkilön joukko-osastolle.

3.9.2 Osasto

105. Kun osasto komennetaan tilapäisesti palvelukseen vieraaseen joukko-osastoon ja alistetaan sille, osaston johtajan on ennen lähtöä ilmoitettava lähimmälle suoranaishenkilölle esimiehelleen ja ennen palvelukseen ryhtymistä sille esimiehelle, jolle osasto on alistettu.

106. Joukon tai sotilasosaston poistumisesta sijoituspaikastaan, saapumisesta toiselle paikkakunnalle ja paluusta takaisin omaan sijoituspaikkaan on ilmoitettava omalle joukko-osastolle, tulopaikkakunnalla toimivalle joukko-osastolle sekä operatiivisten johtosuhteiden mukaisesti ylemmälle esikunnalle.

Erityistapauksissa, esimerkiksi sotaharjoituksiin ja paraateihin osallistuttaessa, saapumismuutokset on tehtävä järjestelyvastuussa olevalle joukko-osastolle tai asianomaisella alueella toimintaa johtavan joukon komentajalle tai päällikölle.

107. Saavuttaessa ampumaharjoitukseen tai ampumakenttäalueelle on aina ilmoitettava ampumaharjoituksen johtajalle ja harjoituksen varouksesta. Vastaavalla tavalla tulee menetellä poistuttaessa alueelta.

108. Merivoimien alusosaston tai yksittäisen aluksen saapuessa varuskunta-alueella olevaan satamaan, sotasatamaa lukuunottamatta, sekä lähtiessä sieltä, komentaja tai päällikkö sen lisäksi, että ilmoittaa saapumisesta ja lähdöstä operatiivisten johtosuhteiden mukaisesti, voi tarvittaessa lähettää ilmoitukset tiedoksi varuskunnan komendantille.

3.10 Tervehtiminen

3.10.1 Yksittäinen sotilas

109. Varuskunta-alueella sotilas tervehtii kersantista alkaen kaikkia häntä sotilas- tai palvelusarvoltaan vanhempia sotilaita ja oman perusyksikkönsä ryhmänjohtajia. Sotilas tervehtii vanhempaa sotilasta aina, kun tämä tulee puhuttelemaan häntä tai hän menee tämän puheille. Tervehdykseen on vastattava. Tervehdittäessä ei käytetä sanallista ilmaisuja, ellei esimies sitä tee.

Varuskunta-alueen ulkopuolella sotilaspuvussa liikuttaessa tervehditään edellä mainittuja esimiehiä tilanteen ja olosuhteiden mukaan. Siviiliasua käytettäessä tervehtimisessä noudatetaan yleisiä hyviä käytöstapoja.

110. Jos useita sotilaita kulkee tai on yhdessä kuulumatta sulkeisjärjestysmuodossa olevaan osastoon ja heistä joku tervehtii tai vastaa tervehtimiseen, muut toimivat samalla tavalla. Sulkeisjärjestysmuodossa vain osaston johtaja tervehtii ja vastaa tervehdykseen.

111. Tilanteissa, joissa kohtaaminen toistuu useita kertoja lyhyehkönä aikana, tervehditään vain ensimmäisen kerran kohdattaessa. Autossa, lentokoneessa, aluksessa tai muissa kulkuneuvoissa ei tervehtimistä varten nousta seisomaan, vaan tervehditään nyökkäämällä tai sanallisesti.

112. Yksittäinen sotilas ei ole velvollinen tervehtimään

- taistelutehtävää tai vartiotehtävää täyttäessään, ellei vartio-ohjeissa ole toisin määrätty
- ohjatessaan liikennettä, viestittäessään, ruokaillessaan tai taukojen aikana
- työskennellessään ruokasalissa, keittiössä tai korjaamossa
- kirkossa, kappelissa, muualla hartaustilaisuudessa tai hautajaisissa
- kilpailun tai harjoittelun aikana tai kilpailupaikalla toimihenkilönä ollessaan
- pesuhuoneessa, käymälässä, saunassa, uimarannalla tai vuodepotilaana ollessaan
- elokuva-, teatteri- tai ravintolasalissa, juhlahuoneistossa tai sotilaskodin sisätiloissa, ellei esimies liity seuraan tai ryhdy puhuttelemaan yksittäistä sotilasta. Tällöin esimiestä tervehditään sanallisesti.

Liikuttaessa jalan, suksilla tai ajoneuvolla ei tervehditä, jos tervehtimisen voidaan katsoa aiheuttavan tapaturmavaaraa liikenteen, väentungoksen tai muun syyn vuoksi.

Tervehtiminen ulkona

113. Tervehtiminen ulkona tapahtuu

- viemällä oikea käsi päähineeseen
- seuraamalla katseella, jos kantamus estää käden viemisen päähineeseen
- viemällä ase rinnalle tai olalle ja seuraamalla esimiestä katsella, jos sotilaalla on ase tai taisteluväri. Kuitenkin, jos sotilas on aseistettu pistoolilla tai ase on selässä, tervehditään viemällä käsi päähineeseen.



Kuva 1. Tervehtiminen ulkona.

114. Tervehtiminen ja siihen vastaaminen tehdään reippaasti, ryhdikkäästi ja suoraan silmiin katsoen. Ulkona paikallaan oltaessa tehdään asento, käännetään rintamasuunta tervehdittävään päin, viedään oikea käsi ranne suorana, sormet yhdessä ja ojennettuina lyhintä tietä päähineeseen. Keski-sormen pää koskettaa päähineen reunaa silmäkulman yläpuolella. Edestäpäin katsottuna kämmen tai käden selkä ei saa näkyä. Oikea kyynärpää on hiukan olkapäätä alempana. Hartioita ei saa kohottaa eikä kiertää.

Tervehtiminen lopetetaan viemällä käsi terävästi alas sen jälkeen kun esimies on vastannut tervehtimiseen tai esimies on sivuutettu.

Sormikasta ei tarvitse riisua, kun tervehditään viemällä oikea käsi päähineeseen. Rukkanen tai vastaava raskas käsine riisutaan ennen tervehtimistä.

115. Liikkeellä oltaessa tervehtiminen aloitetaan noin viisi metriä ennen tervehdittävää ja seurataan tätä katseella vartaloa tai kättä kääntämättä. Tervehtiminen lopetetaan kääntämällä pää suoraan eteenpäin ja viemällä samanaikaisesti oikea käsi reippaasti alas sivuuttamisen jälkeen tai tervehdittävän vastattua. Samaan suuntaan kulkevaa tervehditään ohitushetkellä, jolloin tervehtiminen kestää, kunnes tervehdittävä on vastannut siihen. Vapaana oleva käsivarsi liikkuu luontevasti koko tervehtimisen ajan.

Juostessa ei tervehditä, mutta tilanteen salliessa juoksu muutetaan kävelyksi, jotta tervehtiminen on mahdollista. Tervehtimisen jälkeen jatketaan juoksua.

116. Tervehdittäessä aseistettuna paikallaan oltaessa tehdään asento ja viedään ase olalle tai rinnalle ja seurataan esimiestä katseella, kunnes hän on vastannut tervehdykseen. Rinnalle viedyn aseeseen keskiosa koskettaa kevyesti rintakehää, aseeseen piippu osoittaa yläviistoon vasemmalle ja aseeseen perä pidetään lantion tasalla. Vasen käsi pitää kiinni puristusotteella rynnäkkökiväärin kädensuojuksesta tai kiväärin etutukista vastaotteella ja oikea käsi pitää kiinni aseeseen tukin ja laatikon yhtymäkohdasta tai kiväärin pistoolikahvasta myötäotteella. Jos aseistettu sotilas kävelee, hän tervehtii vastaavalla tavalla tekemättä asentoa.

117. Ennen kättelemistä tai palkitsemista sotilaat tervehtivät toisiaan. Käteltäessä esimies ojentaa kätensä ensin. Jos esimies on ilman käsinettä, myös alainen riisuu käsiinsä. Kättelyn jälkeen ei enää tervehditä.

Tervehtiminen sisällä

118. Sisällä tervehditään kumartamalla tai nyökkäämällä. Paikallaan oltaessa tervehditään siten, että tehdään asento, käännetään rintamasuunta tervehdittävään päin ja kumarretaan kevyesti eteenpäin vartalon yläosa suorana.

119. Sisätiloihin saapuvaa esimiestä tervehditään siten, että nousee ylös, käännetään rintamasuunta esimieheen päin ja kumarretaan. Esimiehen annettua luvan käynnissä ollutta toimintaa voidaan jatkaa.

120. Virka- tai työhuoneisiin tultaessa astutaan sisään, tervehditään ovelta kumartamalla ja siirrytään noin kolmen askeleen päähän esimiehestä. Poistuttaessa tervehditään kumartamalla siltä paikalta, josta asia on toimitettu. Neuvottelun tai kokouksen aikana ei tervehditä paikalla olevaa esimiestä arvojärjestyksessä nuorempia sisään tulevia sotilaita.

121. Sisällä liikkeellä oltaessa tervehditään noin viisi metriä ennen tervehdittävää siten, että pää käännetään tervehdittävään päin ja nyökätään kohti tervehdittävää.

122. Esimiehen luokse saavuttaessa tai esimiehen saapuessa alaisen luokse tervehditään kumartamalla, minkä jälkeen alainen seisoo asennossa, ellei esimies käske toisin. Esimiehen luota poistuttaessa tai esimiehen poistuessa tervehditään uudelleen.

123. Mennessään esimiehen virkahuoneeseen sotilas koputtaa tai painaa ovisummeria. Luvan saatuaan hän astuu sisään, tervehtii ovelta huoneessa olevia ja siirtyy sen henkilön luokse, jolle hänellä on asiaa. Jos paikalla on arvojärjestyksessä vanhempia sotilaita, pyydetään ensin vanhimmalta lupa toimittaa asia. Esimerkiksi: "HERRA KAPTEENI, ALIKERSANTTI MÄKI, ASIAA LUUTNANTTI PALOSELLE." Jos päähine ja käsiineet ovat mukana, ne pidetään vasemmassa kädessä. Barettia voidaan kuitenkin kantaa olalla. Mikäli esimiehellä on adjutantti tai sihteeri, tulijan on pyydetävä tätä ilmoittamaan hänet.

124. Puhuessaan esimiehen kanssa käskynalainen seisoo asennossa, ellei esimies häntä siitä vapautta tai kehota istumaan. Keskustelun aikana on vältettävä sitä, että alainen joutuu tarpeettomasti seisomaan asennossa. Esimiehen tullessa alaisen luo ja alkaessa puhutella alainen nousee seisomaan. Lähtiessään esimiehen luota käskynalainen tervehtii häntä, kääntyy vasemman kautta ja poistuu reippaasti.

125. Kahden sotilaan kulkiessa rinnan arvojärjestyksessä nuorempi kulkee vasemmalla puolella. Kolmesta sotilasta vanhin ja neljästä kaksi vanhinta kulkevat keskellä. Nuorin kulkee heidän vasemmalla puolellaan. Vastaantulevalle annetaan tietä siten, että vasemmalla puolella oleva siirtyy vanhemman taakse.

126. Sulkeismuodossa olevan osaston lävitse, johtajan ja hänen osastonsa välistä tai toistensa kanssa keskustelevien henkilöiden välistä ei saa kulkea ilman lupaa. Jos arvojärjestyksessä vanhemman sotilaan ohittaminen aiheuttaa häiriötä, siihen on pyydettävä lupa. Nuoremman sotilaan on annettava tietä vanhemmalle kapealla tiellä tai käytävässä ja avattava hänelle ovi.

3.10.2 Joukon ilmoittaminen ja tervehtiminen

127. Joukon tai osaston ilmoittaminen ulkona tapahtuu seuraavasti: ilmoittaja siirtyy kolmen askeleen päähän ilmoituksen vastaanottajasta, tekee asennon ja vie käden päähineeseen. Ilmoituksen vastaanottaja vastaa tervehtimiseen pitämällä käden päähineessä. Ilmoittaja ja ilmoituksen vastaanottaja pitävät käden päähineessä ilmoituksen ajan. Ilmoituksen jälkeen, ilmoituksen vastaanottajan lopettaessa tervehtimisen, ilmoittaja laskee käden.

Aseistettu joukko ilmoitetaan muulloin kuin taistelu- ja ampumaratavarustuksessa aseet eteen vietyinä. Ulkona paikallaan oltaessa ilmoittaminen tehdään tervehtimällä asennossa seisten, kunnes esimies vastaa tervehdykseen, käskee levon tai on kiittänyt ilmoituksesta ja poistuu. Joukon liikuessa vain sen johtaja tervehtii.

128. Sisällä muodossa olevan joukon ilmoittaminen tapahtuu seuraavasti: Johtaja komentaa "ASENTO, ILMOITAN KOMPPANIAN PÄÄLLIKÖLLE, HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN", jolloin joukko kääntää katseensa ilmoituksen vastaanottajaa kohti. Ilmoittaja siirtyy kolmen askeleen päähän ilmoituksen vastaanottajasta, tekee asennon ja ilmoittaa joukon esimerkiksi "HERRA KAPTEENI, KOMPPANIA JÄRJESTYNYT PUHUTTELUUNNE". Jos esimies tervehtii joukkoa, siihen vastataan kohdan 130 mukaisesti.

Jos joukko ei ole muodossa, komennon "HUOMIO" jälkeen joukko kääntää rintamasuunnan kohti ilmoituksen vastaanottajaa ja tekee asennon. Luokassa johtaja komentaa "YLÖS, ILMOITAN OPPITUNNIN PITÄJÄLLE, HUOMIO", minkä jälkeen käännetään rintamasuunta ilmoituksen vastaanottajaa kohti ja tehdään asento.

Joukon tervehtiminen

129. Joukko tervehtii kaikkia suoranaisia esimiehiään. Paikallaan olevan joukon tervehtimiseen liittyy ilmoitus kohdan 135 mukaisesti.

130. Sanalliseen tervehdykseen vastataan samoilla sanoilla. Jos esimies sanoo tervehtiessään esimerkiksi "HYVÄÄ HUOMENTA, KOMPPANIA", on vastattava "HYVÄÄ HUOMENTA, HERRA KAPTEENI".

131. Suljetussa muodossa harjoituskentällä tai harjoitusryhmyksessä oleva joukko tervehtii siten, että joukon johtaja komentaa esimerkiksi "KOMPPANIA", jolloin kaikki pysähtyvät, vievät aseensa olalle, paitsi johtajat, jotka vievät aseensa selkään, ja jäävät asentoon komennon antajaansa päin. Sen jälkeen joukon johtaja komentaa "HUOMIO" ja tarvittaessa näyttää kädellä suunnan tervehdittävään. Jokainen kääntää rintamasuunnan tervehdittävään päin, ja joukkueen johtajat sekä ryhmänjohtajat vievät käden päähineeseen. Jos joukko on taisteluvälinevarustuksessa, menetellään vastaavalla tavalla mutta ase vietään rinnalle.

132. Harjoituksessa joukon esimies komentaa esimerkiksi "ILMOITAN KOMPPANIAN PÄÄLLIKÖLLE, HUOMIO". Tällöin joukon toiminta lähialueella lakkaa, rintamasuunta käännetään ilmoitettavaan esimieheen päin, ase vietään rinnalle ja tehdään asento. Esimiehen otettua ilmoituksen vastaan ja komennettua esimerkiksi "JATKAKAA" käynnissä ollutta toimintaa voidaan jatkaa.

Jos joukko on harjoituksessa niin laajalla alueella, ettei joukon johtaja voi samanaikaisesti komentaa koko joukon tervehtimistä, alijohtajat komentavat tervehtimisen ja ilmoittavat joukkonsa. Joukkoon kuuluvat alijohtajat eivät tee koko joukon ilmoittamisen jälkeen henkilökohtaisia tehtävälmoituksia, ellei sitä ole erikseen käsketty. Esimiehen komennolla "JATKAKAA" keskeytynyttä toimintaa jatketaan alijohtajien johdolla.

Taistelutehtävässä olevan joukon johtaja ilmoittautuu suoraan esimiehelleen joukon jatkaessa toimintaansa. Ilmoitus tehdään tilanteen vaatimusten mukaisesti seisten, polvelta tai maastoutuneena. Sovelletussa taisteluharjoituksessa menetellään kuten taistelutehtävissä.

133. Majoitustuvissa ilmoittaudutaan ensiksi sisään tulijan huomaavan komennolla "HUOMIO", jolloin käännetään rintamasuunta sisään tulijaa kohti ja tehdään asento. Ilmoituksen jälkeen seistään asennossa, kunnes esimies siitä vapauttaa. Ilmoittautumista ei suoriteta, jos sisällä on sisään tulijaa arvojärjestyksessä vanhempi sotilas.

134. Mikäli ei toisin määrätä, joukko ei tervehdi

- ampuharjoituksissa tai taisteluvälineiden käsittelyharjoituksissa
- ollessaan liikkeellä harjoitusryhmyksessä
- taistelukoulutuksessa eikä taisteluharjoituksen aikana toimiessaan tilanteen mukaisesti
- palvelukseen järjestymisen, ruokailun eikä työpalvelun aikana

- koulutöiden, kokeiden tai vastaavien kuulustelujen aikana
- matkatessaan ajoneuvoissa tai taukojen aikana
- joukon sotilaiden kuljettaessa kantamuksia, jotka vaikeuttavat tervehtimistä.

Kun joukko ei tervehti, joukon johtaja tervehtii ja ilmoittaa joukon kohdassa 48 mainituille esimiehille.

135. Esimiehelle tehtävässä ilmoituksessa on mainittava joukon nimi, tehtävä ja pyydettyä vahvuus. Esimerkiksi: "HERRA MAJURI, 1. JÄÄKÄRIKOMPPANIA AMPUMAHARJOITUKSESSA, VAHVUUS 67." Jos esimies ei tunne joukon johtajaa, alainen ilmoittaa oman tehtävänsä, arvonsa ja nimensä. Esimerkiksi: "ILMOITTI KOMPPANIAN PÄÄLLIKÖ, KAPTEENI KOIVU."

3.11 Kunnianosoitus

136. Yksittäinen sotilas tekee kunnianosoituksen siten, että hän kääntyy kohteeseen päin tai kohteen liikkua kohtisuoraan sen kulkusuuntaa vastaan, tekee asennon, tervehtii ja menettelee kuten paikallaan olevan sotilaan tervehtimisestä on määrätty kohdassa 113.

137. Yksittäinen sotilas ja joukko tekevät kunnianosoituksen

- oman ja vieraan valtion lipulle sen juhlallisen noston ja laskun yhteydessä ja silloin, kun se on saattueen tai kulkueen edessä
- sota-aluksen lipulle saavuttaessa alukseen ja lähdetessä siitä^{8) 9)}
- joukko-osastolipulle ja joukkoyksikkölipulle
- hautausmaatossa olevalle vainajalle
- seppeleenlaskun yhteydessä
- esitettäessä oman ja vieraan maan kansallislaulua, puolustusvoimien kunniamarssia sekä oman joukon kunnia- tai perinnemarssia.¹⁰⁾

138. Joukko tekee kunnianosoituksen johtajansa komennolla. Kunnianosoitus tehdään myös kasarmi- ja majoitusalueiden ulkopuolella. Joukko, jolla on lippu mukana, tekee kunnianosoituksen kuten lippusaattue.

Kunnianosoituksista eräissä sotilaallisissa tilaisuuksissa ja lippusaattueen kunnianosoituksista on käsketty ohjesäännön muissa luvuissa.

8) Kunnianosoitusta ei kuitenkaan tehdä silloin, kun alusta käytetään matkustajaliikenteessä.

9) Osasto ei tee kunnianosoitusta sota-aluksen lipulle, mutta osaston johtaja tekee yksityisen sotilaan kunnianosoituksen.

10) Kunnianosoitusta ei kuitenkaan tehdä silloin, kun niitä esitetään ilman erityistä juhlallista tarkoitusta muun ohjelman yhteydessä.

4 PALVELUS JOUKKO-OSASTOSSA

4.1 Henkilöstön tehtävät

Joukko-osaston komentaja

139. Joukko-osaston komentajan ensisijaisena tehtävänä on luoda alaisistaan toiminta- ja suorituskypyinen sekä taistelutahtoinen joukko, jossa vallitsee hyvä henki ja sotilaallinen kuri.



Kuva 2. Joukko-osaston komentaja.

140. Joukko-osaston komentaja vastaa joukkonsa valmiudesta, osaamisen johtamisesta, kehittämisestä ja varmistamisesta, hallinnosta, asevelvollisrekisterin ylläpidosta, oikeudenhoidosta, huollosta sekä työ- ja palvelusturvallisuudesta. Komentaja johtaa joukkoaan ja sen palvelusta niitä koskevien säädösten, normien, käskyjen ja määräysten mukaisesti. Hän käyttää lain mukaan toimi- ja päätösvaltaa kantahenkilökuntaa ja asevelvollisia koskevissa asioissa.

141. Joukko-osaston komentaja määrittää joukkonsa toiminnan perusteet, suunta- viivat ja painopistealueet. Komentaja antaa yksityiskohtaiset määräykset palveluksen järjestelystä. Joukko-osaston komentaja vastaa yhteydenpidosta yhteiskuntaan sekä paikallisiin siviiliviranomaisiin ja tiedotusvälineisiin.

Joukkoyksikön komentaja

142. Joukkoyksikön komentaja vastaa joukkonsa osaamisen johtamisesta ja kehittämisestä, kasvatuksesta, valmiudesta, palveluksesta, työ- ja palvelusturvallisuudesta, joukon hengestä, sotilaallisesta kurista ja hallinnosta säädösten, ohjesääntöjen, normien sekä annettujen käskyjen, määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

- 143.** Joukkoyksikön komentajan tehtävinä on
- vastata joukkoyksikkönsä vastuulle käsketyistä sota- ja taisteluharjoituksista, ampumaleireistä, kertausharjoituksista ja muista tärkeistä koulutus-tilaisuuksista
 - valvoa, ohjata ja tarkastaa yksiköidensä koulutusta, hallintoa, huoltoa sekä niiden kuria ja järjestystä
 - tehdä esityksiä joukko-osaston komentajalle osaamisen ja koulutusolosuhteiden kehittämiseksi sekä henkilöstön sijoittamiseksi eri tehtäviin
 - vastata henkilöstönsä henkilöasioiden hoidosta ja oikeudenhoidosta
 - ohjata ja valvoa työaikojen suunnittelua ja seurantaa
 - pitää joukko-osaston komentaja, esikuntapäällikkö ja toimialajohtajat tietoisina joukkoyksikköään koskevista asioista pitää perusyksikön päälliköt ja henkilöstöön kuuluvat tietoisina heitä koskevista asioista.

Perusyksikön päällikkö

144. Perusyksikön päällikkö vastaa koulutuksesta, asetettujen joukkotuotanto- ja koulutustavoitteiden saavuttamisesta, alaisten hyvinvoinnista, oikeudenmukaisesta ja tasa-arvoisesta sekä yhdenvertaisesta kohtelusta, yksikön hengestä, avoimen ja oppimista edistävän ilmapiirin luomisesta, sotilaallisesta kurista, työ- ja palvelusturvallisuudesta sekä henkilöstön osaamisen kehittämisestä ja työssä oppimisesta. Yksikön päällikön ensimmäinen sijainen on varapäällikkö.



Kuva 3. Perusyksikön päällikkö.

Tehtävä edellyttää sitä, että päällikkö

- toteuttaa palveluksen ja koulutuksen normien ja ohjeistusten mukaisesti
- muodostaa ja kouluttaa käsketyn sodan ajan joukon
- vastaa koulutetun joukon sijoittamisesta reserviin sen kokoonpanon mukaisesti
- johtaa yksikön pääkouluttajana itse tärkeimmät koulutustapahtumat ja harjoitukset
- hallitsee yksikkönsä koulutusta ja palvelusta ohjaavat ohjeet ja määräykset sekä työ- ja palvelusturvallisuuteen liittyvät normit
- varmistaa henkilökunnan koulutustehtävissä tarvittavan osaamisen kehittämisen
- suunnittelee yksikkönsä palveluksen siten, että sotilaiden fyysinen kokonaisrasitus eri palvelusviikoilla ja koulutuskausilla on nousujohteista ja palautumisajat ovat riittäviä
- allekirjoittaa yksikön asiakirjat ja vahvistaa viikko- ja päiväohjelman
- jakaa riittävästi tietoa palveluksesta asevelvollisille sekä henkilökunnalle
- varmistaa, että palveluksessa olevan varusmiehen esimies tietää tämän terveydentilasta salassapitosäännösten sallimassa laajuudessa, fyysisestä kunnosta ja harrastuksista
- huolehtii siitä, että hänen tiedossaan olevat varusmiesten terveyttä koskevat tiedot otetaan huomioon palveluksessa
- varmistaa, että alaisella on mahdollisuus luottamukselliseen keskusteluun päällikön kanssa ja tarvittaessa ryhtyy esille tulevan asian edellyttämiin toimenpiteisiin
- on hyvänä esimerkkinä alaisilleen käyttäytymällä itse sotilaallisesti
- ohjaa henkilökuntaansa ja alijohtajiaan asialliseen johtamis- ja kouluttamistoimintaan
- valvoo, että yksikössä palvelevat saavat heille säädösten ja hallinnollisten määräysten mukaan kuuluvat edut ja oikeudet
- käyttää kurinpitoesimiehen valtaa toimivaltansa rajoissa
- pitää seuraamuksista sotilaskurinpitoasetuksen mukaisia rangaistus- ja ojennuskortistoja ja valvoo oikeusturvan toteutumista yksikkönsä henkilöstöä koskevissa asioissa pitää esimiehensä tietoisena yksikkönsä asioista.

145. Perusyksikön päällikkö vastaa yksikkönsä hallinnosta, huollosta ja yksikön hallussa olevasta valtion omaisuudesta. Tehtävä edellyttää sitä, että päällikkö

- suunnittelee henkilöstön käytön, hyväksyy työaikasunnitelmat ja käsittelee lomasuunnitelmat
- vastaa asevelvollisten oikea-aikaisesta kotiuttamisesta, valvontaoppitunneista, sotilaspassin luovuttamisesta
- vastaa yksikkönsä asevelvollisten tietojen päivittämisestä asevelvollisrekisteriin
- valvoo, että asiakirjoja ja käytössä olevia tietoja käsitellään ja säilytetään hyvän tiedonhallintatavan ja asetusten mukaisesti sekä huolehtii siitä, että asiakirjoja ja tietoja käsittelevät henkilöt saavat riittävän koulutuksen
- vastaa alaistensa ylentämis- ja palkitsemisesityksistä
- järjestää materiaalin valvontatarkastukset sekä ohjaa ja kouluttaa henkilökuntaa ja asevelvollisia huolehtimaan valtion materiaalin määräysten mukaisesta käytöstä ja säilyttämisestä.

- 146.** Perusyksiköllä on joukko-osaston komentajan käskemä valmiustehtävä. Tehtävä edellyttää sitä, että päällikkö
- järjestää yksikkönsä valvonnan, päivystyksen ja valmiuden käsketyllä tavalla
 - vastaa henkilöstön hälytysvalmiudesta, hälytysohjeesta ja poissaolo-kirjanpidosta
 - vastaa valmiustehtävän edellyttämästä koulutuksesta ja materiaalista
 - pitää komentajansa tietoisena yksikkönsä valmiuteen liittyvistä asioista.

Perusyksikön vääpeli

147. Perusyksikön vääpeli käyttää sotilaskurinpitolaissa perusyksikön vääpelille säädettyä kurinpitovaltaa. Perusyksikön vääpeli hoitaa päällikön suoranaishallintona alaisena yksikön hallintoa ja huoltoa. Hän vastaa yksikön sisäjärjestyksestä sekä kiinteistön ja kaluston hoidosta. Hän huolehtii omalta osaltaan kurin ja järjestyksen ylläpidosta sekä hengen luomisesta yksikössä.



Kuva 4. Perusyksikön vääpeli.

- Tehtävä edellyttää sitä, että vääpeli
- ohjaa, valvoo ja kouluttaa yksikön henkilöstöä hallintoon, huoltoon ja sisäjärjestykseen liittyvissä asioissa
 - vastaa yksikön vahvuuden jatkuvasta seurannasta ja komennuksella olevista sotilaista sekä kasarmikaluston ja haltuunsa uskotun muun materiaalin riittävyydestä, kirjanpidosta ja käytön valvonnasta
 - järjestää käskynjaot ja määrää toimivaltansa mukaiset kurinpito-ohjeet

- vastaa yksikön kirjanpidosta, henkilöstöä koskevien tietojärjestelmien käytöstä, henkilöstöasioiden valmistelusta ja määräaikaismoitusten tekemisestä
- vastaa yksikön asiakirjojen käsittelystä asiakirjanhallinnosta annettujen määräysten mukaisesti sekä yksikön hallussa olevien leimasimien käytöstä ja säilytyksestä
- tiedottaa asevelvollisille hallinnollisten määräysten muutoksista sekä palvelukseen vaikuttavista puolustusvoimien sisäisistä tiedotteista ja asettaa ne tarvittaessa nähtäville yksikön päällikön määräämällä tavalla
- pitää päällikkönsä tietoisena kotiuttamispäivämääristä, muista yksikön palvelukseen sekä henkilöstöön liittyvistä määräajoista ja tapahtumista
- ilmoittaa viipymättä päällikölle yksikön järjestykseen liittyvistä epäkohdista
- vastaa muonituksen kirjanpidosta, vahvuusilmoituksista, tilauksista ja kuljetuksista
- valvoo yksikön hallinnassa olevien rakennusten kuntoa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin vikojen korjaamiseksi
- valvoo yksikön sisä- ja ulkopuhdistusalueiden kuntoa
- vastaa yksikön postin käsittelystä, jakamisesta ja esittelemisestä yksikön päällikölle
- vastaa yksikön paloturvallisuudesta annettujen ohjeiden ja määräysten noudattamisesta
- tietää henkilökunnan työterveyshuollon ja asevelvollisten terveydenhuollon määräyksistä sekä asevelvollisten palvelukseen vaikuttavista rajoituksista.

148. Perusyksikön vääpeli vastaa perusyksikön toimistopalvelusta. Toimistopalvelussa hänellä voi olla apunaan toimistosihteeri, toimistoaliupseeri ja kirjuri. Toimistopalvelu toteutetaan tietojärjestelmillä, joihin sisältyvät yleensä

- asiakirjahallinnon työkalut ja kirjanpitojärjestelmä
- asevelvollisten perusasiakirjat ja asevelvollisrekisteri
- puolustusvoimien normitietokanta
- vahvuus- ja lomakirja, komennustodistusten taltio
- henkilöstöhallinnon tietojärjestelmät.

Lisäksi tarvitaan

- viikko- ja päiväpalvelusohjelmat sekä työ- ja vartiovuoroluettelot
- sairaskirja sekä rangaistus- ja ojennuskortisto
- asiakirjojen arkistokappaleet
- kalusto- ja kirjallisuusluettelot, materiaalitositteiden taltio sekä pienvahinko- ja vahinkopäätöksien taltio
- ohjesäännöt, oppaat ja käsikirjat sekä asevelvollisten tarvitsemat lomakkeet
- luettelo tai piirros yksikön käyttöön luovutetuista majoitustiloista sekä harjoitus-, puhdistus- ja paikoitusalueista.

Perusyksikön muu henkilöstö

149. Perusyksikön kantahenkilökunta toimii yksikkönsä kouluttajana ja kasvattajana. Koulutus- ja kasvatustehtävä edellyttää sitä, että henkilöstöön kuuluvat

- toteuttavat joukkonsa koulutuksen päällikön käskemällä tavalla määräyksien ja normien mukaisesti
- kasvattavat alaisensa yhtenäiseksi ja hyvähenkiseksi joukoksi käyttäytymällä itse esimerkillisesti ja vaatimalla määräysten mukaista sotilaallista kuria ja hyvää käytöstä
- osaavat toimia varusmiesjohtajien ohjaajina ja valmentajina johtaja- ja kouluttajakoulutuksesta annettujen määräysten mukaisesti
- tuntevat jokaisen alaisensa nimen, terveydentilan, fyysisen kunnon, perhesuhteet ja erityisosaamisen
- hallitsevat oman alansa varomääräykset ja muut turvallisuusnormit sekä tuntevat perusteellisesti koulusta koskevat määräykset ja ohjeet
- varmistavat, että terveydenhuoltohenkilöstön määräämät palveluskelpoisuuden rajoitukset otetaan huomioon palveluksessa
- vastaavat siitä, että joukon hallussa oleva materiaali kootaan, huolletaan ja säilytetään varomääräysten ja annettujen ohjeiden mukaisesti
- kokoavat alaisistaan tietojärjestelmiin tallennettavat koulutustiedot sekä osallistuvat arviointien, valintojen ja palkitsemisesitysten tekemiseen
- pitävät päällikkönsä tietoisena yksilöiden toimintakyvystä ja joukon suorituskyvystä sekä koulutuksen edistymisestä.



Kuva 5. Kouluttaja.

Upseerikokelas ja ryhmänjohtaja

150. Upseerikokelaat ja ryhmänjohtajat toimivat perusyksikössä johtaja-, kouluttaja- ja erikoistehtävissä. Tehtävä edellyttää sitä, että toimiessaan esimiehenä upseerikokelas ja ryhmänjohtaja

- on hyvänä esikuvana alaisilleen ja kohtelee heitä oikeudenmukaisesti, tasapuolisesti ja ihmisarvoa kunnioittavasti
- neuvoo ja ohjaa alaisiaan palvelusasioissa, huolehtii alaistensa hyvinvoinnista ja tukee erityisesti joukkonsa heikoimpia yksilöitä
- valmistautuu tehtäviinsä oma-aloitteisesti esimiestensä antamien ohjeiden mukaisesti
- johtaa ja kouluttaa alaisiaan annettujen määräysten ja ohjeiden mukaisesti sekä antaa palautteen alaistensa toiminnasta
- vastaa joukkueen tai ryhmän haltuun luovutetuista joukkue- ja ryhmäaseista sekä materiaalista, materiaalin säilytyksestä ja toimintakunnosta annettujen käskyjen tai ohjeiden mukaisesti
- pitää luetteloa joukkueen tai ryhmänsä hallussa olevista aseista ja välineistä sekä niiden numeroista
- osallistuu perusyksikön valvontatehtäviin ja majoitustilojen siisteyden tarkastukseen esimiesten käskemällä tavalla
- pitää oman esimiehensä tietoisena yksilöiden toimintakyvystä, joukon hengestä, alaisten hyvistä ja huonoista suorituksista sekä mahdollisista häiriöistä, kiusaamis- ja simputustapauksista
- tuntee kunkin alaisen nimen, ammatin, koulutuksen, kotipaikan, luonteen ja erityisosaamisen, fyysisen kunnon sekä muut toimintakykyyn tai palvelukseen vaikuttavat tekijät siltä osin kuin se salassapitosäännösten sallimassa laajuudessa on mahdollista.



Kuva 6. Upseerikokelas.

- 151.** Upseerikokelaan ja ryhmänjohtajan on ilmoitettava heti esimiehelleen
- joukkonsa jäsenten huolista ja vaikeuksista, joilla voi olla vaikutusta palvelukseen
 - rikkomuksista, rikoksista ja onnettomuuksista sekä syntyneistä vaaratilanteista
 - valtion omaisuuden vahingoittumisesta tai häviämisestä
 - harjoituksissa aiheutuneista vahingoista.

152. Upseerikokelaan tai ryhmänjohtajan on oltava läsnä, kun alaisille jaetaan aseita ja muita varusteita tai joukolle annetaan yhteisiä välineitä. Tällöin alaisten kanssa on tarkastettava varusteiden lukumäärä ja kunto sekä välittömästi ilmoitettava puutteista varastonhoitajalle, yksikön vääpeliille tai esimiehelle.



Kuva 7. Ryhmänjohtaja.

153. Upseerikokelaan ja ryhmänjohtajan on valvottava, että hänen joukkonsa tai ryhmänsä jäsenet noudattavat palveluksessa ja sen ulkopuolella pukeutumis- ja käyttäytymismääräyksiä ja huolehtivat henkilökohdaisesta siisteydestään.

Edelleen on valvottava, että miehistö säilyttää sekä valtion omaisuuden että yksityisesineensä määräysten mukaisesti ja että tavarat, kaapit, vuoteet ja aseet ovat käsketyssä järjestyksessä ja ne huolletaan annettujen ohjeiden mukaisesti.

154. Valmistauduttaessa palvelukseen upseerikokelas ja ryhmänjohtaja toteavat poissaolevat ja valvovat, että joukko on palveluksen edellyttämässä varustuksessa. Palveluksen jälkeen joukon johtaja tarkistaa joukkonsa varustuksen, toteaa mahdolliset puutteet ja ryhtyy niiden vaatimiin toimenpiteisiin.

155. Upseerikokelaalla ja ryhmänjohtajalla on velvollisuus puuttua palveluksessa alaistensa palvelussuorituksiin antamalla palautetta, yksilöimällä ja korjauttamalla virheet ja tarpeen mukaan teettämällä suoritus uudestaan. Tarvittaessa asiasta on ilmoitettava esimiehelle.

Miehistö

- 156.** Miehistöön kuuluvan on tiedettävä
- joukkonsa nimi ryhmästä joukko-osaston tasalle asti
 - joukko-osastonsa ja joukkoyksikkönsä esikunnan sijoituspaikka
 - suoranaisten esimiestensä arvot ja nimet
 - perusyksikkönsä kantahenkilökunnan arvot ja nimet
 - aseensa, polkupyöränsä ja suksiensa numero
 - oman käyttäytymisensä ja toimintansa vaikutus johtajien johtamis- ja kouluttamistoimintaan
 - oma roolinsa ja tehtävänsä osana suorituskykyistä joukkoa.
- 157.** Miehistöön kuuluva vastaa henkilökohtaiseen käyttöönsä annetuista varusteista, niiden huoltamisesta ja säilyttämisestä annettujen käskyjen ja ohjeiden mukaisesti.

4.2 Majoitus- ja sisäjärjestys

Majoitus

158. Perusyksikkö majoitetaan yleensä kasarmien tupiin kokoonpanon mukaisesti. Vapaaehtoisista asepalvelusta suorittavat naiset majoitetaan yleensä kasarmeissa naisia varten järjestettyihin erillisiin tiloihin. Leireillä, harjoituksissa, merivoimien aluksilla ja muissa erityisolosuhteissa erillismajoitusta ei tarvitse järjestää. Majoituksen järjestelyissä ja sisäjärjestyksessä otetaan huomioon palvelustoverien, yhteisasumisen ja palvelusturvallisuuden asettamat vaatimukset.

Perusyksikön kalusto

- 159.** Perusyksikössä pitää olla näkyvällä paikalla ilmoitustaulu, jossa on oltava
- päivä- ja viikko-ohjelma
 - koulutuskauden läpivientisuunnitelma
 - johtajien käyttösuunnitelma
 - palo- ja pelastusohjeet, terveydenhuolto-ohjeet ja ohjeet tapaturmatilanteiden varalle
 - varushuolto-ohjeet ja ruokalista
 - kiusaamisen ja simputuksen ehkäisemisen ilmoitusmenettelyohje yhteystietoineen
 - varusmiestoimikunnan ja oppilaskunnan tiedotteet sekä tukiorganisaation tiedot
 - varuskunta-alueen kartta, johon on merkitty kasarmialue, lähiharjoitusalueet, ampumaradat, varastoalueet sekä luonnonsuojelu- tai liikkumisrajoitusalueet.
- 160.** Jokaisessa perusyksikössä pitää olla paloturvallisuusmääräysten edellyttämät sammutusvälineet, jotka sijoitetaan ja merkitään opastimilla määräysten mukaisesti.

Tupa- ja sisäjärjestystä koskevat määräykset

161. Perusyksikön vääpeli käskee yhteisten tilojen ja alueiden sekä tupien siivoamisen ja tupapalvelijoiden toiminnan. Tupaan on määrättävä esimies vastaamaan tupajärjestyksestä. Tuvan esimies on tupajärjestysasioissa tuvassa asuvien esimies. Tuvan esimies järjestää tuvassa asuvien siivousvuorot. Hänen tehtävänä on valvoa ja ohjata tuvan puhtaanapitoa ja tupajärjestyksen noudattamista. Hänen on ilmoitettava laiminlyönneistä ja rikkomuksista yksikön vääpelille tai lähimmälle esimiehelleen.

162. Tuvan esimiehen on oltava selvillä tupaan kuuluvan kaluston määrästä ja kunnosta. Kalustoa ei saa luvatta vaihtaa tai viedä pysyvästi muihin tiloihin. Tuvan esimiehen on ilmoitettava kaluston häviämisestä ja rikkoutumisesta yksikön vääpelille. Vuoteeseen, kaappiin ja asetelineeseen on kiinnitettävä nimilappu, josta ilmenee sotilaan arvo ja nimi.

163. Hyvään tupajärjestykseen kuuluu, että

- tuvan kalusto on määrättyllä paikallaan
- tupa on puhdas ja tarvittaessa tuuletettu
- vuoteet ovat sijatut ja hyvässä järjestyksessä
- tuvan varustukseen kuulumattomia sähkölaitteita käytetään yksikön vääpelin käskemällä tavalla.



Kuva 8. Tupa- ja kaappijärjestys.

164. Hyvään kaappijärjestykseen kuuluu, että

- kaapit ovat puhtaat ja siistit ja ne pidetään lukittuina
- likaantuneet vaatteet säilytetään erillään puhtaista vaatteista

- kaapin oven sisäpinnassa ovat ainakin hälytysohjeet ja kaappijärjestys
- kaapissa säilytettäväksi määrätty esineet on asetettu annettujen ohjeiden mukaisesti.

165. Herätyksen jälkeen tupa on siivottava ja kunnostettava määrättyyn ajankohtaan mennessä. Tupia on tuuletettava ainakin herätyksen ja siivouksen jälkeen sekä iltaisin ennen nukkumaanmenoa. Tuvassa ei saa säilyttää kastuneita varusteita, puhdistaa jalkineita eikä tehdä sellaisia töitä, joista tupa likaantuu. Tupa ei saa kiinnittää kuvia tai piirroksia. Vuoteella voi levätä myös päivisin. Tällöin on riisuttava likaiset päällysvaatteet ja jalkineet.

166. Tuvassa ei saa säilyttää eikä käsitellä aseita, ampumatarvikkeita, räjähdysaineita tai helposti syttyviä palovaarallisia aineita. Aseen voi käskystä viedä tupaan palvelukseen järistymistä tai koulutusta varten.

167. Perusyksikköön pyritään järjestämään yksikkö- tai tupakohtaiset säilytystilat henkilökohtaisia liikunta- ja harrastusvälineitä varten. Yksikön vääpeli ohjeistaa tiloissa säilytettävistä välineistä ja tilojen lukituksesta.

168. Varusmiesten henkilökohtainen posti sekä sanoma- ja aikakauslehdet ja muut julkaisut jaetaan päivittäin yksikön vääpelin käskemällä tavalla. Yksikön kaikkien varusmiesten saataville tarkoitetut sanoma- ja aikakauslehdet sijoitetaan niille varattuihin tiloihin.

169. Valtion tai maanpuolustuksen vastaisten järjestystä tai turvallisuutta vaarantavien julkaisujen levittäminen painettuna tai sähköisenä kasarmialueella, muissa puolustusvoimien tiloissa ja tietojärjestelmissä on kiellettyä. Siveettömän materiaalin esittäminen ja levittäminen kasarmialueella on kiellettyä.

170. Kasarmiolosuhteissa henkilökohtaiset aseet säilytetään lataamattomina ilman lipasta ja varmistettuina lukittavissa sisätiloissa olevissa asetelineissä tai varastoissa.

171. Huumausaineita tai niiden käyttöön tarkoitettuja välineitä ei saa tuoda, säilyttää tai käyttää puolustusvoimien aluksissa, ajoneuvoissa, kasarmialueella tai muulla majoitus- tai harjoitusalueella tai varusmiesten autojen paikoitusalueella. Varusmies, kertausharjoituksessa oleva reserviläinen tai vapaaehtoisessa harjoituksessa oleva henkilö ei saa tuoda alkoholijuomia tai muita päihdyttäviä aineita edellä mainituille alueille eikä säilyttää ja nauttia niitä siellä. Erikseen annettavalla luvalla varuskunnan kerhotiloissa ja erityisissä tilaisuuksissa voidaan kuitenkin tarjota alkoholia myös varusmiehille, kertausharjoituksessa oleville reserviläisille ja vapaaehtoisessa harjoituksessa oleville henkilöille.

172. Tupakoinnista noudatetaan sitä koskevaa lainsäädäntöä ja yksikön päällikön antamia ohjeita.

4.3 Palvelus perusyksikössä

Herätys, aamutoimet ja päiväjärjestys

173. Herätys on arkipäivisin kello 0600–0700, sunnuntaisin sekä pyhä- ja juhlapäivinä kello 0800–0900. Perusyksikön päivystäjä herättää yksikön. Paikallisten olosuhteiden mukaan ja leiriolosuhteissa palveluksen vaatiessa voi herätys olla muunakin kuin edellä mainittuina ajankohtina. Vireyden ja oppimiskyvyn takaamiseksi asevelvollisten lepoon on varattava aikaa yleensä kahdeksan tuntia vuorokaudessa.

174. Perusyksikössä arkisen päiväjärjestyksen mukaiseen palvelukseen kuuluvat herätys, aamutoimet, aamiainen, aamupäiväpalvelus, lounas, iltapäiväpalvelus, käskynjako, päivällinen ja iltatoimet. Aamutoimiin ja aamiaiseen on varattava aikaa noin 1 ½ tuntia. Joukko-osaston komentaja määrää, milloin aamutoimet tehdään ohjattuina ja valvottuina.

175. Keskipäivällä välittömästi ruokailun jälkeen on vältettävä raskasta palvelua. Päivällisen ja iltatoimien välinen aika varataan huoltoon ja vapaa-aikaan. Yksikön päällikkö voi perustellusta syystä tehdä muutoksia säännölliseen päiväjärjestykseen. Muutosten tulee näkyä yksikön päiväohjelmassa. Muutoksista ja niiden perusteista on tiedotettava kantahenkilökunnalle ja asevelvollisille hyvissä ajoin.

176. Palveluspäivää edeltävä ilta ja yö ovat yleensä lepoaikaa. Jos palvelusta järjestetään säännöllisestä päiväjärjestyksestä poiketen yöaikana, tulee lepoaika pyrkiä järjestämään muuna aikana. Tarkentavia määräyksiä ja ohjeita varusmiesten levosta ja vapaa-ajasta annetaan varusmieskoulutuksen yleisjärjestelyjä sekä varusmiesten palvelus-, vapaa-aika- ja lomajärjestelyjä koskevassa normissa.

Järjestyminen palvelukseen

177. Perusyksikön päivystäjä kääkee yksikön palvelukseen komentamalla valmistautumisen riittävän ajoissa. Järjestyminen komennetaan yleensä viisi minuuttia ennen sisäpalveluksen ja kymmenen minuuttia ennen ulkopalveluksen alkua. Joukkoa ei pidä kuitenkaan aiheettomasti odottaa järjestymispaikalla.

Aamupäivän palvelusta varten varustus on ilmoitettava tarvittaessa edellisenä iltana ja iltapäivän palvelusta varten aamupäivän lopussa. Palvelukseen valmistauduttaessa puheetumisesta annetaan palveluksen laadun ja sään edellyttämät määräykset ja ohjeet. Esimerkiksi: ”2. JÄÄKÄRIKOMPPANIA, VALMISTAUTUKAA LIIKUNTAKOULUTUKSEEN. VARUSTUS...AIKAA... ”

178. Valmistautumiskäskyn jälkeen ryhmänjohtajat valvovat alaistensa valmistautumisen ja tarkastavat joukkonsa valmiuden. Järjestymiskäskyllä yksikkö siirtyy käsketyssä järjestyksessä järjestymispaikalle. Esimerkiksi: ”PATTERN, OPPITUNNILLE – JÄRJESTY.” Varustuksen ja vahvuuden tarkastamisen jälkeen joukko ilmoitetaan palveluksen johtajalle. Järjestymisen aikana tarkistetaan, että tuvat jäävät siistiin kuntoon, kaapit ovat lukitut ja valot on sammutettu.

179. Palveluksen päättyessä on varattava riittävästi aikaa peseytymiseen sekä kastuneiden ja likaantuneiden varusteiden vaihtamiseen.

Ruokailu

180. Pääsääntönä on, että perusyksikkö siirtyy ruokailuun yhtenä joukkona. Perusyksikkö ilmoittaa päivän aterioiden ruokailijavahvuudet muonituskeskukseen käskettyjen ohjeiden mukaisesti.

181. Ruokailussa noudatetaan hyviä tapoja ja siisteyttä ja otetaan paikalliset määräykset huomioon. Ruokailuun on varattava riittävästi aikaa. Muonituskeskuksesta poistutaan yleensä yksittäin ja vain tarvittaessa joukkona. Yleensä varusmiehet käyttävät ruokailussa palvelus- tai lomapukua.

Käskynjako

182. Yksikön vääpeli tai hänen määräämänsä henkilö pitää tarvittaessa käskynjaon arkisin yleensä joko aamu- tai iltapäiväpalveluksen päätyttyä.

183. Käskynjaossa käsketään yleensä

- perusyksikön sisäjärjestystä ja tulevia palvelustehtäviä koskevia asioita
- virka-apuosaston kokoonpano
- vartiopalvelukseen ja muuhun erikoispalvelukseen määrättyjen sotilaiden nimet ja tarvittavat ilmoittautumisohjeet
- ylemmän johtoportaan antamat käskyt, ohjeet ja tiedotteet, jotka koskevat asevelvollisia
- muut yksikön päällikön käskemät asiat.

Iltatoimet ja lepo

184. Kasarmiolosuhteissa iltatoimiin kuuluvat siivouspalvelu, peseytyminen, varusteiden yökuntoon laittaminen ja vahvuustarkastus. Joukko-osaston komentaja määrää, milloin ja mitkä iltatoimet tehdään ohjattuina ja valvottuina. Vahvuustarkastuksen yksityiskohtaiseen ohjeistamiseen on kiinnitettävä erityinen huomio. Iltahartaudet järjestetään erikseen ilmoitettavina iltoina.

185. Varusteet laitetaan yökuntoon siten, että päälly- ja alusvaatteet sijoitetaan yön ajaksi kaappiin ja päiväpeite taitellaan siististi kaappiin tai jakkaralle.

186. Kasarmialueella ja joukon majoituspaikoissa hiljaisuus ja yölevolle varattu aika alkaa yleensä kello 2200. Hiljaisuuden aikana ainoastaan yövalaistus saa palaa. Sotilailla on oikeus käydä levolle, kun päiväpalvelusohjelman mukainen palvelus on päättynyt.

Hiljaisuuden aikana voi muita häiritsemättä katsella televisiota ja lukea siihen varatuissa tiloissa. Hiljaisen tunnin (kello 2200–2300) jälkeen majoitustilaan tulevien on riisuuduttava ja peseydyttävä nukkuvia häiritsemättä. Poikkeavat lepoajat voidaan merkitä tuvan oveen.

4.4 Vapaa-aika ja loma

187. Varusmiesten vapaa-aikaa ja lomia koskevan joukko-osaston sisäisen käytännön on oltava mahdollisimman yhdenmukainen ja erojen on perustuttava palveluksen kannalta hyväksyttäviin perusteisiin. Ollessaan kasarmialueen ulkopuolella varusmiehellä on oikeus käyttää siviiliasua vapaa-aikanaan ja lomalla. Varusmiehellä ei ole oikeutta nauttia alkoholia sotilaspuvussa muilla yleisillä paikoilla kuin ravintoloissa ja muissa virallisissa anniskelupaikoissa.

188. Siviilivaatteiden säilyttäminen on kasarmi- ja majoitusalueella kielletty lukuun ottamatta henkilökohtaisia urheiluvarusteita. Yksikön vääpeli voi antaa luvan siviilivaatteiden säilyttämiseen kasarmi- ja majoitusalueella.

189. Varusmiehet voivat viettää vapaa-aikaansa myös kasarmialueella ja ruokailla joukon muonituskeskuksessa. Tällöin heidän on noudatettava yksikön päiväjärjestystä. Halutessaan ruokailla heidän on tehtävä siitä ennakkoilmoitus. Esimies saa rajoittaa varusmiesten oikeutta mennä vapaa-aikanaan kasarmialueella sijaitseviin vapaa-ajanviettotiloihin vain tilapäisesti ja erityisestä syystä.

190. Vapaa-aikoja ja liikkumisvapauksia voidaan rajoittaa joukko-osaston komentajan käskyllä valmius-, palvelus- tai terveyssyiden vuoksi.

191. Varusmiehet poistuvat kasarmialueelta sotilaspuvussa, ellei muuta erikseen käsketä. Ulkomaille vakinaiseen asuinpaikkaansa matkustavat voivat poistua siviiliasussa. Varusmiehen on ilmoittauduttava yksikön päivystäjälle ennen kasarmi- tai majoitusalueelta poistumista. Ilmoittauduttuaan hän saa varusmieskortin. Poistumisoikeuden ja varusmieskortin saamisen edellytyksenä on, että asianomainen pukeutumiseltaan ja siisteydeltään täyttää ohjesääntöjen ja määräysten vaatimukset. Jos vaatimusten täyttämässä havaitaan puutteita, niiden korjaamiseen on annettava tilaisuus. Asianomaisella on oikeus saada varusmieskortti ja poistua kasarmialueelta, kun puutteet on korjattu.

Ennen poistumistaan kasarmialueelta tai palveluspaikaltaan varusmiehen on ilmoitettava yksikköönensä oleskelupaikkansa ja yhteystietonsa. Kasarmille palatessaan varusmiehen on ilmoittauduttava päivystäjälle ja luovutettava samalla varusmieskorttinsa.

192. Omien matkapuhelimien käyttö on sallittua asevelvollisten vapaa-aikana. Matkapuhelimia on käytettävä siten, että hiljaisuudesta annettuja määräyksiä noudatetaan. Harjoituksissa matkapuhelimien käyttö käsketään harjoituskohtaisesti. Pääsääntönä on, että matkapuhelimia ei käytetä palveluksen aikana kasarmialueella. Jos niitä käytetään, palvelusturvallisuus ei saa vaarantua eikä palvelus häiriintyä. Palvelusaikana matkapuhelimien käyttöluvan antaa joukon kouluttaja.

193. Palveluksen aikana erilaisten tallenteiden tekeminen matkaviestimillä tai muilla tallennusvälineillä on kiellettyä ilman yksikön päällikön lupaa. Luvallisessa tallentamisessa on otettava huomioon puolustusvoimien turvallisuus- ja salassapitomääräykset sekä laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Kasarmiolosuhteissa vapaa-aikana tehtävissä tallenteissa sekä niiden julkaisemisessa on otettava huomioon puolustusvoimien turvallisuus- ja salassapitomääräykset sekä laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Kenestäkään ei saa tehdä tallennetta eikä tehtyä tallennetta julkaista ilman asianomaisen henkilön suostumusta.

4.5 Pappi, sosiaalikuraattori, henkilöstötukiryhmä ja varusmiestoimikunta

194. Joukko-osaston komentaja vastaa joukkonsa henkisestä hyvinvoinnista. Tässä työssä komentajaa tukee henkilöstötukiryhmä, erityisesti joukko-osaston pappi, sosiaalikirurguri ja työsuojeluasiamies, sekä varusmiestoimikunta. Kaikkien esimiesten velvollisuus on edistää joukkonsa henkistä hyvinvointia.

195. Joukko-osaston pappi tarjoaa henkistä ja hengellistä tukea sitä tarvitseville. Sotilaspappi vastaa eettisen opetuksen ja kasvatuksen toteuttamisesta joukko-osastossa. Hän osallistuu psykososiaalisen tuen antamiseen joukko-osaston henkilöstötukiryhmässä.



Kuva 9. Joukko-osaston pappi.

196. Asevelvollisilla on oikeus saada tarvittaessa asiantuntevaa apua palvelukseensa liittyvissä sosiaaliturvaa koskevista asioista. Joukko-osaston sosiaalikuraattori tukee varusmiesten, reserviläisten sekä henkilöstön toimintakykyä sosiaalialan palvelukokonaisuudella. Sosiaalikuraattori järjestää asiantuntevaa neuvontaa ja ohjausta sosiaalisten ja taloudellisten etuuksien ja asioiden kuten toimeentulo-, sotilasavustus-, työ-, opinto- sekä ihmissuhdeasioiden hoitamiseksi.



Kuva 10. Joukko-osaston sosiaalikuraattori.

197. Jokaisessa joukko-osastossa on moniammatillinen henkilöstötukiryhmä, joka antaa vakavissa onnettomuustilanteissa ja kuolemantapauksissa psykososiaalista tukea ja neuvontaa. Jos asevelvollisen palvelus keskeytyy, hänelle tarjotaan tukipalveluja siviiliasioiden järjestämiseksi.

198. Kaikilla palvelusta suorittavilla asevelvollisilla on mahdollisuus osallistua varusmiespalveluksen kehittämiseen. Jokaisessa joukko-osastossa on joukko-osaston komentajan alainen varusmiestoimikunta (VMTK), joka tukee varusmiesten palvelusmotivaation ylläpitämistä ja joukon yhteishenkeä sekä osallistuu varusmiesten aseman ja palvelusolosuhteiden kehittämiseen.

Varusmiestoimikunta ja sen yksikköedustajat osallistuvat varusmiesten aloitetoiminnan, palvelusturvallisuus-, työ- ja opintoasioiden, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymysten, viihde-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan sekä lomakuljetusten ja tiedotuksen järjestämiseen ja kehittämiseen.

199. Tehdäkseen yhteistyötä erilaisten yhdistysten ja edunvalvontajärjestöjen kanssa varusmiestoimikunnan pitää kaikissa tapauksissa saada joukko-osaston komentajan hyväksyntä. Valtakunnalliset yhteistyön muodot ja toimintaperiaatteet ratkaistaan Pääesikunnassa.



Kuva 11. Varusmiestoimikunta.

200. Varusmiestä saa kieltää osallistumasta varusmiestoimikunnan järjestämään varusmiesten aseman ja palvelusolosuhteiden kehittämiseen vain, jos osallistuminen haittaa hänen koulutustavoitteidensa toteutumista. Kiellon antajan on välittömästi ilmoitettava kiellosta joukko-osaston komentajalle.

201. Varusmiesten aloitteita käsitellään puolustushaarakohtaisilla varusmiestoimikuntapäivillä sekä puolustusvoimien aloitetoiminnan kautta. Pääesikunnan johdolla varusmiestoimikuntatyötä koordinoi puolustushaarojen edustajista koottu varusmiestoimikuntasihteeristö.

4.6 Päivystys

202. Esikunnissa, joukko-osastoissa, sotilaslaitoksissa ja varikoissa voidaan määrätä sotilaita eriasteisiin päivystystehtäviin

- järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi
- toimintojen jatkamiseksi normaalin työajan ulkopuolella
- valmiuden ylläpitämiseksi sekä alueellisen koskemattomuuden valvomiseksi ja turvaamiseksi.

203. Esikuntien, joukko-osastojen ja sotilaslaitosten sekä tarvittaessa varuskuntien tai kasarmialueiden päivystäjiksi määrätään kantahenkilökuntaan kuuluvia sotilaita.

Perusyksikön ja tarvittaessa joukkoyksikön päivystäjiksi määrätään upseerikokelaita, asevelvollisuutta suorittavia aliupseereita tai miehistöön kuuluvia tehtävään koulutettuja sotilaita. Päivystäjän avuksi määrätään päivystystehtävien laajuuden ja paikallisten olojen mukaan päivystäjän apulaisia ja lähettejä.

204. Päivystysaika on yleensä 24 tuntia, jona aikana päivystäjän on oltava tavoitettavissa toiminta-alueellaan päivystysohjeissa määrätyllä tavalla. Päivystysvuoroja ei saa määrätä samalle henkilölle perättäisinä päivinä, elleivät erityiset syyt sitä vaadi.

205. Päivystäjällä on päivystystehtävää osoittava erityinen päivystäjän tunnus ja päivystysohjeissa käsketty varustus. Päivystystehtävät määritellään päivystysohjeissa, joista edellä esitetyn lisäksi on käytävä ilmi ainakin päivystäjän

- käskynalaisuus ja ilmoittautumisvelvollisuus
- velvollisuudet ja oikeudet tarvittavine toimintaohjeineen
- mahdollinen osallistuminen oman tehtävänsä hoitamiseen päivystysaikana
- ohjeet voimakäyttösäännöistä.

206. Joukko- tai perusyksikön valvojina voivat toimia kantahenkilökuntaan kuuluvat tai varusmiesjohtajat. Valvontaa voidaan tehostaa palvelukseenastumisen, koulutuskauden vaihtumisen, kotiuttamisen tai muun erityisen tapahtuman yhteydessä.

207. Varuskuntiin voidaan määrätä virka-apuosasto valmiustehtävien ja virka-apupyynnöiden toteuttamiseksi sekä onnettomuuksien, tulipalojen, kadonneiden henkilöiden etsinnän ja muiden vastaavien tapausten varalta. Virka-apuosastoon määrättyjen varusmiesten on päivän palveluksen päätyttyä oltava kasarmialueella. Virka-apuosaston toimintaohjeet on annettava erikseen.

Joukko-osaston päivystys

208. Joukko-osastoon voidaan määrätä päivystäjä sekä tarvittaessa päivystäjän apulaisia ja lähettejä. Joukko-osaston majoituessa useammalle, toisistaan kaukana sijaitsevalle kasarmialueelle määrätään yleensä kullekin omat päivystäjänsä. Mikäli samalle kasarmialueelle tai muuten lähekkäin on majoitettuna useamman joukko-osaston joukkoja, niille voidaan määrätä yhteinen päivystäjä.

209. Päivystäjän tehtävänä on

- valvoa, että kasarmeissa ja kasarmialueella noudatetaan järjestystä ja siisteyttä
- valvoa, että kasarmeissa tai kasarmialueella ei oleskele tai liiku sivullisia ilman asianomaista lupaa
- toimia erikseen käskettäessä vartiointin tarkastajana
- tarkastaa joukko-osaston esikunta- ja majoitusrakennukset sekä työhuoneet
- valvoa ja ohjata yksiköiden päivystäjien ja valvojien toimintaa
- valvoa herätystä ja iltatoimien suoritusta sekä varusmiesten lähtöä lomalle tai vapaalle ja paluuta niiltä
- valvoa ruokailua ja siihen järjestymistä
- ilmoittaa joukon komentajalle kaikista tärkeistä tapahtumista, kuten virka-apupyynnöistä ja onnettomuuksista
- tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa tai valmiuden kohottamiseen liittyvän hälytyksen tullessa johtaa toimintaa, kunnes johtamisvastuu määrätään jollekin muulle henkilölle

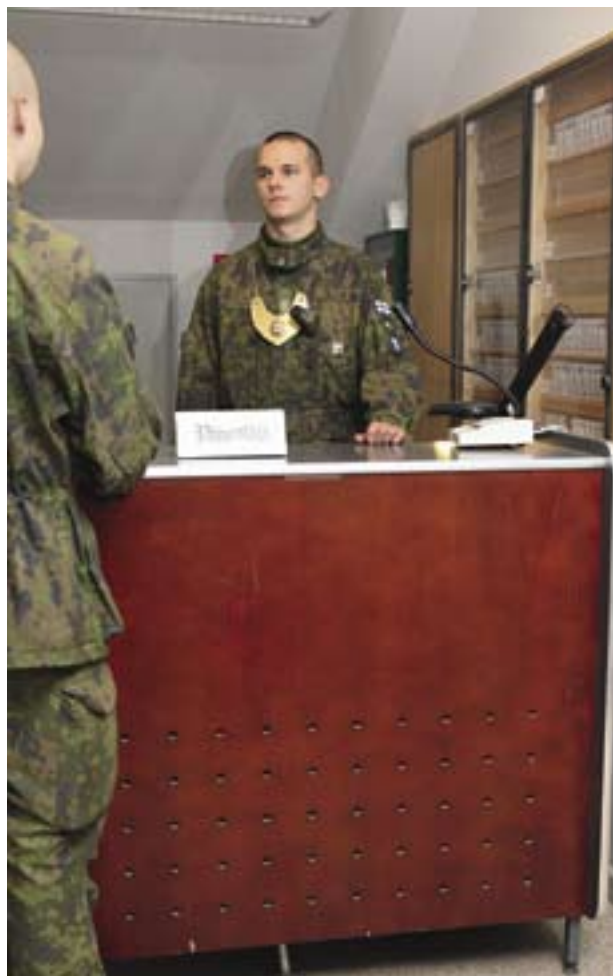
- ottaa vastaan joukko-osastoon muuna kuin virka-aikana virka-asioissa saapuvat henkilöt ja ohjata heidät määräpaikkaan.

210. Päivystäjä on joukko-osaston komentajan käskynalainen. Päivystäjä ilmoittautuu komentajalle ja tämän suoranaisille esimiehille sekä kaikille kenraaleille ja amiraaleille tavatessaan heidät ensimmäisen kerran kunakin vuorokautena.

211. Päivystäjän apulainen ja lähetti ovat päivystäjän käskynalaisia. Päivystykseen ryhtyessään päivystäjän apulainen ja lähetti ilmoittautuvat päivystäjälle.

Perusyksikön päivystys

212. Perusyksikön päällikkö tai vääpeli määrää yksikön päivystäjän ja päivystäjän apulaiset. Päivystäjä on koulutettava tehtäviinsä. Yksikön päivystäjällä on päivystystehtäviin kuuluvissa asioissa käskyvalta jokaiseen yksikössä olevaan asevelvolliseen.



213. Päivystystehtäviä vaihdettaessa luovuttava ja vastaanottava päivystäjä tarkastavat, että tuvat ja muut huonetilat ovat kunnossa ja päivystäjän vastuulla oleva materiaali on tallella ja käyttökunnossa. Sen jälkeen tehdään luovutus- ja vastaanottomerkinnät päivystyskirjaan tai tarkastus- ja toimenpidelistaan, jolloin vastaanottaja tekee merkinnät vaihdon yhteydessä havaitsemistaan puutteista ja epäkohdista.

214. Perusyksikön päivystäjä varustetaan voimankäyttövälineellä, mikäli hän on saanut määräysten mukaisen voimankäyttökoulutuksen. Joukko-osaston komentaja päättää päivystäjän aseistamisesta tilanteen sitä vaatiessa. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon voimakeinojen käyttöä ja voimankäyttövälineiden käyttöäjoikeuksia koskevien normien määräykset.

Kuva 12. Perusyksikön päivystäjä.

215. Päivystystehtävät vaihdettuaan päivystäjät ilmoittautuvat yksikön vääpelille ja esittävät hänelle päivystyskirjan. Ellei yksikön vääpeli ole vaihdon aikana paikalla, uusi päivystäjä ilmoittautuu vääpelille hänet ensi kerran tavatessaan ja esittää samalla päivystyskirjan.

216. Päivystäjä ilmoittautuu yksikön päällikölle ja tämän joukko-osastossa palveleville suoranaisille esimiehille, kaikille kenraaleille ja amiraaleille sekä joukko-osaston päivystäjälle tavatessaan heidät ensimmäisen kerran kunakin vuorokautena. Esimerkiksi: "HERRA KAPTEENI, ALIKERSANTTI MÄKI, ALIUPSEERIKOULUN PÄIVYSTÄJÄ."

217. Joukko-osastoon kuulumattomien vieraiden saapumisesta yksikköön on heti ilmoitettava yksikön päällikölle, yksikön vääpelille, valvojalle tai muulle kantahenkilökuntaan kuuluvalla. Ellei kukaan edellä mainituista ole paikalla, päivystäjä ilmoittaa saapujasta joukko-osaston päivystäjälle. Päivystäjän on aina selvitettävä saapujan henkilöllisyys ja asia. Perusyksikköön ei saa päästää ulkopuolisia henkilöitä.

218. Päivystäjän on ilmoitettava yksikön päällikölle tai vääpelille joukko-osaston päivystäjän ja muiden esimiesten tekemistä huomautuksista. Huomautukset on kirjattava päivystyskirjaan.

219. Yksikön päivystäjän tehtävänä on

- valvoa järjestyksen noudattamista yksikössä
- herättää yksikkö sekä valvoa aamu- ja iltatoimet
- vastata yksikön järjestämisestä palvelukseen
- koota ja toimittaa yksikön vääpelille yksikön vahvuusilmoitukset
- merkitä sairaksi ilmoittautuneet yksikön sairaskirjaan ja lähettää heidät johdettuina osastoina lääkärin vastaanotolle
- järjestää yksikkö ruokailuun ja valvoa, että ruokailussa noudatetaan hyviä ruokailutapoja sekä huolehtia ruoan tuomisesta vuodelepoon määrättyille
- valvoa ulkopalveluksesta vapautettuja ja vuodelepoon määrättyjä
- ilmoittaa yksikössä sattuneista poikkeavista tapahtumista yksikön päällikölle ja vääpelille
- ilmoittaa kiireisiä toimenpiteitä vaativista tapahtumista, kuten onnettomuuksista, tulipaloista, järjestyshäiriöistä, joukko-osaston päivystäjälle, ellei päällikkö, yksikön vääpeli tai joku henkilökunnasta ole paikalla, ja ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin
- valvoa yksikön hallussa olevan valtion omaisuuden, erityisesti asetelineissä olevien aseiden säilyttämistä tarkastamalla aseiden lukumäärä ja asetelineiden lukitus
- valvoa, ettei yksikön alueella luvatta oleskele sivullisia
- pitää luetteloa, josta selviää yksikön paikalla oleva vahvuus ja poissaolevien olinpaikka
- jakaa ja vastaanottaa lomatodistukset ja varusmies- tai reserviläiskortit
- tarkastaa, että vapaa-aikanaan yksiköstä poistuvien varusmiesten asu ja siisteys ovat määräysten mukaiset

- huolehtia perusyksikön ovien lukitsemisesta käsketyllä tavalla ja tarkastaa varastojen, toimistojen ja ikkunoiden kiinniolo ja lukitus
- pitää päivystyskirjaa.

220. Yksikön päivystäjä saa nukkua päivystysohjeissa määrättynä aikana, jolloin päivystäjän apulainen valvoo ja tarvittaessa herättää päivystäjän.



5 TERVEYDENHUOLTO

221. Esimies vastaa alaistensa hyvinvoinnista. Esimiehen on tarkkailtava alaistensa terveydentilaa, vireystilaa ja kuormittuneisuutta, huolehdittava henkilöstön tarkoituksenmukaisesta työnjaosta ja riittävästä levosta, ohjattava sairaaksi ilmoittautuneet tutkimukseen ja hoitoon sekä valvottava, että palvelukseen osallistutaan palveluskelpoisena. Sotilas on velvollinen ilmoittamaan esimiehelleen omaan terveydentilaansa liittyvästä sairausepäilystään.

222. Jokainen esimies ja asevelvollinen on omalta osaltaan vastuussa siitä, että annettuja terveyttä koskevia ohjeita ja määräyksiä noudatetaan. Terveystieteiden ja ympäristöterveydenhuollon henkilöstö valvovat yleisen hygienian tasoa ja tarkastavat harjoituksissa käytettävien toimitilojen terveellisyys- ja kunnossapitotilaa.

223. Puolustusvoimien järjestämisvastuulla on palveluksessa olevien asevelvollisten, vapaaehtoista asepalvelusta suorittavien naisten ja sotilasvirkaan koulutettavien opiskelijoiden sekä puolustusvoimien vapaaehtoiisiin harjoituksiin ja valvomiin ammuntoihin ja Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilaamaan koulutukseen osallistuvien terveydenhuolto.

224. Puolustusvoimat järjestää kantahenkilökunnalle maksuttoman yleislääkäritasoisin sairaanhoidon ja työterveyshuollon. Lakisääteinen työterveyshuolto järjestetään työterveyshuoltolain mukaisesti.

225. Puolustusvoimien vastuulla on järjestää ympäristöterveydenhuolto. Puolustusvoimien järjestämään ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvasta elintarvike-, vesi- ja ympäristöhygienian valvonnasta vastaa ympäristöterveydenhuollon henkilöstö.

5.1 Terveystieteiden henkilöstö

226. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (VALVIRA) myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa ammattia terveydenhuollon laillistettuna ammattihenkilönä, luvan saaneena ammattihenkilönä tai nimikesuojattuna ammattihenkilönä. Laillistettuna tai luvan saaneena terveydenhuollon ammattihenkilönä voi puolustusvoimissa toimia seuraavia ammattikuntia edustava palkattuun henkilöstöön kuuluva, palveluksessa oleva asevelvollinen tai sopimuspohjainen ostopalveluasiantuntija: lääkäri, hammaslääkäri, proviisori, psykologi, puheterapeutti, ravitsemusterapeutti, farmaseutti, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja, kättilö, fysioterapeutti, laboratoriohoitaja, röntgenhoitaja, suuhygienisti, toimintaterapeutti, optikko ja hammasteknikko.



Kuva 13. Joukko-osaston lääkäri.

227. Varusmiespalvelustaan suorittava lääkäri, hammaslääkäri, proviisori, eläinlääkäri tai alan opiskelija, lääkintäaliupseeri ja lääkintämies ovat saaneet puolustusvoimissa edellytettävän koulutuksen lääkintäalan koulutus- ja varotehtäviin. He avustavat terveydenhuollon ammattihenkilöitä varuskunnallisessa terveydenhuollossa, leireillä ja harjoituksissa sekä tarvittaessa aloittavat ensiaputoimet onnettomuustapauksissa.

5.2 Terveyden- ja sairaanhoito

228. Terveydenhuollon järjestämisessä kiinnitetään erityinen huomio palvelukselle ominaisten terveysvaarojen vähentämiseen ja siihen liittyvään terveystasvatukseen. Puolustusvoimien terveydenhuollon ammattihenkilöt vastaavat varusmiesten ja palveluksessa olevien reserviläisten palveluskelpoisuuden arvioinnin järjestämisestä.

Palveluskelpoisuuteen liittyvät rajoitukset sekä muut sellaiset tiedot, jotka vaikuttavat asianomaisen palveluskelpoisuuteen, palvelusturvallisuuteen tai suoriutumiseen palvelustehtävistä, ilmoitetaan tarkastetulle henkilölle ja hänen perusyksikkönsä päällikölle. Päällikkö ilmoittaa palveluskelpoisuuden rajoitukset asianomaiselle esimiehelle.

229. Päivystysluonteisen kiireellisen tutkimuksen ja hoidon tarpeessa olevat puolustusvoimien hoitovastuulla olevat henkilöt tutkitaan ja hoidetaan palveluksessa ollessaan puolustusvoimien kustannuksella varuskunnan terveysasemalla, kunnan terveyskeskuksessa, sairaanhoitopiiriin sairaalassa tai muussa sopimukseen perustuvassa hoitopaikassa. Hoitoon joutuneen tai hakeutuneen vastuulla on se, että oma joukko-osasto ja varuskunnan terveysasema ovat tietoisia tutkimuksiin tai hoitoon joutumisesta tai hakeutumisesta.

230. Varuskunnallinen terveydenhuolto on luonteeltaan avoterveydenhuoltoa. Hoitaja- ja lääkärivastaanottoja järjestetään varuskunnissa paikallisten erityisolosuhteiden, tarpeiden ja voimavarojen mukaisesti. Tavoitteena on terveydenhuollon keinoin turvata puolustusvoimien hoitovastuulla olevien henkilöiden palvelusturvallisuus.

Palveluksessa olevalla asevelvollisella on halutessaan oikeus päästä terveydenhuollon ammattihenkilön tarkastettavaksi. Hammashoito järjestetään paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden mukaisesti joko puolustusvoimien omana toimintana tai ostopalveluna.

231. Asevelvollisella itsellään, kouluttajilla ja terveydenhuollon ammattihenkilöillä on vastuu siitä, että fyysisesti rasittavaan palvelukseen ja kuntotesteihin ei osallistuta sairaana tai sairauden jälkeisessä toipumisvaiheessa. Asevelvollinen on velvollinen ilmoittamaan esimiehelleen palveluskelpoisuudestaan annetut rajoitukset. Asevelvollisen tulee kertoa esimiehelleen, jos hän ei tunne itseään terveeksi. Esimies vastaa siitä, että määrättyjä palveluskelpoisuuden rajoituksia noudatetaan.

232. Säännöllisissä oloissa sairaaksi ilmoittautuminen ja vastaanotto tapahtuvat paikallisen varuskunnan käytännön mukaisesti. Sairaaksi ilmoittautuneen ei tarvitse ilmoittaa vastaanotolle pyrkimisensä syytä muille kuin terveydenhuollon ammattihenkilöille kahdenkeskisessä keskustelussa.

Todetut sairaudet ja määrätty hoitotoimenpiteet tai tarkastuksen muut tulokset taltioidaan terveydenhuollon yleisten käytäntöjen mukaisesti. Palveluksessa oleva asevelvollinen toimittaa itse yksikköön tiedon mahdollisista palveluskelpoisuuden rajoituksista.

233. Palveluksessa olevalle asevelvolliselle määrätään tilapäisiä palveluskelpoisuuden rajoituksia, kun sairauden tai vamman hoito ja niistä toipuminen tai palvelusturvallisuus sitä vaatii. Palveluskelpoisuusmerkinnät on tehtävä sairaskirjaan seuraavia lyhenteitä käyttäen:

KP (kykenee palvelukseen): Asianomainen on todettu terveydentilansa puolesta kykeneväksi palveluskelpoisuusluokkansa edellyttämään palvelukseen.

VMTL (vapaa marssi-, taistelu- ja liikuntakoulutuksesta sekä sulkeisjärjestyksen harjoittelusta): Asianomainen vapautetaan määrätyn ajaksi kyseisestä palveluksesta sekä muusta raskaasta palveluksesta. Asianomainen osallistuu kevyeen palvelukseen ja koulutuksen seuraamiseen palvelusjärjestelyiden sen salliessa.

VUP (vapaa ulkopalveluksesta): Asianomainen vapautetaan määrätyn ajaksi kaikesta ulkopalveluksesta sekä palveluksesta kylmissä ja vetoisissa sisätiloissa, joissa lämpötila on alle 15 astetta. Asianomainen osallistuu kevyeen sisäpalvelukseen.

VPO (vapaa palveluksesta oppitunteja lukuun ottamatta): Asianomainen vapautetaan määrätyn ajaksi muusta palveluksesta paitsi oppitunneista ja rasittavuudeltaan istumatyötä vastaavasta palveluksesta sisätiloissa.

VP (vapaa palveluksesta): Asianomainen vapautetaan määrätyksi ajaksi kaikesta palveluksesta lukuun ottamatta ruokailua.

VL (vuodelevossa): Asianomainen määrätään määrätyksi ajaksi vuodelepoon omaan tupaansa tai terveysaseman tai majoitustilojen yhteydessä olevaan lepohuoneeseen.

UT (uudelleen tarkastettavaksi): Asianomaisen on mainittuna päivänä tultava uudelleen tarkastettavaksi. Merkintää käytetään jonkin edellä mainitun tai mahdollisesti muun tilapäisen palveluskelpoisuuden rajoituksen lisäksi.

Kotihoito: asianomainen voidaan lähettää määrätyksi ajaksi kotihoitoon, mikäli kotihoidon katsotaan edistävän palveluskelpoisuuden saavuttamista paremmin kuin palvelushelpotuksin palveluksessa olemisen. Päätöksen kotihoitoon lähettämisestä tekee puolustusvoimien terveydenhuollon ammattihenkilö.

Tarvittaessa palveluksen keventämisen tavasta voidaan keskustella perusyksikön päällikön kanssa. Palveluskelpoisuusrajoitukset päättyvät viimeistä rajoitusvuorokautta seuraavan aamun herätykseen. Niitä ei voi kumota tai muuttaa toisiksi muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö. Tarvittaessa palveluskelpoisuus voidaan määrittää uudelleen aikaisemminkin.

234. Johdettuaan vastaanotolla olleet takaisin perusyksikköön johtajaksi määrätty ilmoittautuu yksikön vääpelille ja luovuttaa sairaskirjan. Kirja on esitettävä ensi tilassa perusyksikön päällikölle, jonka on tehtävä siihen tarkastusmerkintä. Tarkastetuille voidaan myös antaa vastaanotolla käynnistä erillinen todistus, jonka vastaanotolta palaava antaa ilmoittautumisen yhteydessä yksikkönsä vääpelille tai päivystäjälle. Yksikön päivystäjä pitää kirjaa palvelushelpotuksista ja tiedottaa varusmiesten palveluskelpoisuudesta yksikön vääpelille.

235. Palveluksessa olevan asevelvollisen palveluskelpoisuus on tutkittava, jos hän sitä pyytää. Pyyntö on esitettävä perusyksikön päällikölle, joka määrää tarkastukseen lähettämisestä.

236. Jos palveluksessa oleva asevelvollinen haluaa päästä viikko- tai päiväpalvelusohjelman aikana muun kuin puolustusvoimien terveydenhuollon ammattihenkilön vastaanotolle, hänen on pyydyttävä siihen perusyksikön päällikön tai harjoituksen johtajan lupa. Joutessaan erityisistä syistä harkitsemaan kielteistä ratkaisua päällikön tai harjoituksen johtajan on keskusteltava asiasta puolustusvoimien terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa.

237. Ei-päivystysluonteisissa tapauksissa palveluksessa olevan asevelvollisen lähettämisestä tutkimuksiin tai hoitoon julkisen terveydenhuollon laitoksiin päättää terveydenhuollon ammattihenkilö. Kiireellisissä henkeä uhkaavissa tilanteissa kuka tahansa on asemastaan riippumatta velvollinen soittamaan yleiseen hätänumeroon 112 ja toimimaan hätänumerosta annettavien ohjeiden mukaan.

Kaikki puolustusvoimien ulkopuolelta saadut lääkemääräykset, hoito-ohjeet ja lääkärin-todistukset on esitettävä puolustusvoimien terveydenhuollon ammattihenkilölle, joka ottaa ne huomioon palveluskelpoisuutta arvioidessaan.

238. Jos palveluksessa oleva asevelvollinen sairastuu tai vammautuu ollessaan lomalla tai komennuksella, hänen on päivystysluonteisissa, kiireellisissä tapauksissa käännyttävä virka-ajan ulkopuolella ensisijaisesti julkisen terveydenhuollon päivystysyksikön puoleen. Sairastumisesta on välittömästi ilmoitettava sekä omaan perusyksikköön että varuskunnan terveysasemalle.

Korvauksen maksamista varten on lääkärinpalkkioista, poliklinikka-, sairaala- ja apteekkikuluista ja muista vastaavista maksuista sekä mahdollisista sairauden aiheuttamista kuljetuskustannuksista esitettävä alkuperäiset kuitit ja muut tositteet.



6 VARUSKUNTA JA TOIMIHENKILÖSTÖ

6.1 Varuskunnan muodostaminen ja johtosuhteet

239. Puolustusvoimain komentaja määrää varuskunnan muodostamisesta. Varuskunta muodostetaan yhdestä tai useammasta samalla alueella sijaitsevasta puolustusvoimien hallintoyksiköstä tai niiden osista puolustusvoimien normaaliolojen toiminnan tarkoituksenmukaista hoitamista varten. Puolustusvoimain komentaja käskää varuskunnan kokoonpanosta ja tehtävistä ja määrää varuskunnan päällikön.

Varuskunnan alue määritetään ensisijaisesti käsittämään kunta tai useita kuntia. Varuskuntaan kuuluvat varuskunnan alueella sijaitsevat puolustusvoimien käytössä olevat alueet, puolustusvoimien hallintoyksiköt tai niiden osat ja lisäksi niihin kuulumat tomat puolustusvoimien viran- tai toimenhaltijat, joiden virkapaikka on varuskunnan alueella.

240. Varuskuntaan ei voi muodostaa erillisiä alueita varuskunta-asoiden hoitamista varten. Kuitenkin jos varuskunta muodostetaan useasta selvästi toisistaan erillään toimivasta esikunnasta, joukosta, sotilaslaitoksesta tai muusta sotilaskohteesta, voidaan kohdassa 247 varuskunnan päällikölle käskettyjä, yksittäisiä tehtäviä käskää esikunnan, joukon, laitoksen tai muun sotilaskohteen johdon vastuulle. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi turvallisuuteen, vartiointiin, pelastustehtäviin, liikennejärjestelyihin ja päiväpalvelukseen liittyvät tehtävät.

241. Varuskunnan päällikkö on varuskunta-asioissa operatiivisen sotilasläänin komentajan alainen. Hänellä on tehtävässään käskyvalta kaikkiin varuskuntaan kuuluviin esikuntiin, joukkoihin ja sotilaslaitoksiin sekä sotilaisiin. Varuskunnan päällikön lähimpänä apulaisena varuskunta-asoiden hoitamisessa on komendantti. Varuskunnan päällikön sijaisuusjärjestelyt ovat samat kuin hänen varsinaisen virkatehtävänsä sijaisuusjärjestelyt.

242. Joukko-osaston komentaja vastaa varuskunnan päällikön tehtävistä silloin kun varuskuntaa ei ole muodostettu.

6.2 Varuskunnan tehtävät, aluejako ja organisaatio

243. Varuskunnan päällikkö sovittaa yhteen varuskuntaan kuuluvien hallintoyksiköiden tai niiden osien yhteisiä palveluja. Niitä ovat sellaiset palvelut, jotka on tarkoituksenmukaisinta tuottaa laajempina kokonaisuuksina kuin yhden hallintoyksikön toimenpitein. Tällaisia palveluja voivat olla varuskunnan kehittämissuunnitelma, turvallisuustoimintaan ja yleiseen palvelukseen liittyvät asiat sekä yhteydenpito viranomaisiin.

244. Varuskunnan päällikkö voi määrätä varuskunnan alueella olevien sotilaskohteiden sisäiset alueet kasarmi-, esikunta-, huolto-, varasto-, harjoitus-, ryhmitys-, ampuma-

asunto- tai virkistysalueiksi, joissa toimintaa säädellään turvallisuussyistä tai muista toiminnallisista syistä. Varuskunnan päällikkö määrää sotilaskohteiden ja niiden sisäisten alueiden jakaantumisen turvallisuusvyöhykkeisiin sekä pysyviin varo- ja vaara-alueisiin.

245. Varuskunnan päällikkö määrittää varuskunnan toimihenkilöt ja elimet, joita voivat olla komendantti, turvallisuusupseeri tai -aliupseeri, pelastusupseeri, suojelu- ja pelastusyksiköt, työhyvinvointitoimikunta ja huoneistolautakunta.

246. Sotilasalueen esikunnan perustava aluetoimisto tai lentotukikohdan perustava joukko-osasto valmistelee toimenpiteet varuskunnan tehtävien hoitamiseksi poikkeusoloissa. Poikkeusolojen aikana muodostettavan sotilasalueen tai muun vastaavan alueen päällikkö rinnastetaan varuskunnan päällikköön. Sotilasalue vastaa alueellaan varuskunnalle kuuluvien tehtävien toteuttamisesta, ellei toisin määrätä.

6.3 Varuskunnan päällikkö ja komendantti

Varuskunnan päällikkö

- 247.** Varuskunnan päällikkö
- määrää varuskunnan turvallisuus- ja liikennejärjestelyistä, vartiopalveluksesta ja kulunvalvonnasta
 - määrää varuskunnan suojelu- ja pelastustoiminnasta ja siinä ylläpidettävästä valmiudesta sekä vastaa yhteydenpidosta pelastusviranomaisiin
 - määrää vartiopalveluksessa toimivien sotilasvaatetuksen käyttökaudet
 - määrää varuskunnan yhteisistä tilaisuuksista, kuten paraateista ja kunnianosoituksista
 - päättää varuskunnan työsuhdeasuntojen jaosta ja käyttää vuokranantajan puhevaltaa suhteessa jälleenvuokralaiseen
 - valvoo ja ohjaa sotilaallista järjestystä ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin havaittujen rikosten selvittämiseksi tai rikosilmoituksen tekemiseksi poliisille
 - valvoo varuskunnan liputusmääräysten noudattamista
 - vastaa varuskunnan tehtäviin liittyvästä tiedottamisesta
 - pitää yhteyttä paikallisiin viranomaisiin.

Varuskunnan komendantti

248. Varuskunnan komendantiksi määrätään kantahenkilökuntaan kuuluva sotilas. Jos varuskunnassa ei ole komendanttia, määrätään varuskunnassa olevista esikunnista, joukoista tai sotilaslaitoksista sotilas hoitamaan komendantille kuuluvia tehtäviä. Komendantin ja turvallisuusupseerin tehtävät voidaan tarvittaessa yhdistää.

Varuskunnan komendantti

- huolehtii varuskunnan päällikön käskyjen ja määräysten toimeenpanosta ja valvoo niiden noudattamista
- huolehtii varuskunnan vastuulla olevien sotilaallisten kunnianosoitusten järjestelyistä, esimerkiksi kunniavartioista, seppeleenlaskuista ja hautajaisista
- määrää varuskunnan päällikön hyväksymänä joukko-osastot asettamaan osastoja, yksittäisiä miehiä tai kuljetusvälineitä tilapäisiä tehtäviä varten
- tiedottaa varuskunta-asioista ja järjestää muut varuskunnan tilaisuudet.

Tarvittaessa varuskunnan komendantti pitää luetteloa

- vastuuhenkilöistä, toimipisteistä ja yhteistyötahoista
- varuskunnan alueista, joukko-osastojen majoitusalueista, ampumaradoista, harjoitusalueista ja niiden mahdollisista käyttörajoituksista
- varuskunta-alueella olevista vartioitavista kohteista tai alueista
- suojelu- ja pelastustoiminnan kohteista, vedenottoaikoista, harjoitusalueiden maanomistajista ja maa-alueiden käyttörajoituksista sekä liikennejärjestelyistä tai muista tarvittavista järjestelyistä.



7 TURVALLISUUSTOIMINTA

249. Turvallisuustoiminnan päämääränä on turvata kaikissa tilanteissa esikuntien, joukko-osastojen, sotilaslaitosten ja sodan ajan joukkojen päätehtävien häiriötön toteuttaminen sekä taata operatiivisen toiminnan vaatimien tietojen ja materiaalin häiriötön käyttö ja henkilöstön toiminta.

Turvallisuustoiminnalla paljastetaan ja torjutaan puolustusvoimia vastaan suunnatut lainvastaiset toimet sekä vähennetään niiden vaikutuksia riskienhallinnalla. Lisäksi pienennetään onnettomuuksien ja tapaturmien todennäköisyyttä ja vähennetään niiden vaikutuksia.

Turvallisuustoiminnan keinoja ovat muun muassa

- työ- ja palvelusturvallisuus
- henkilö-, materiaali- ja ympäristöturvallisuus
- turvallisuustiedustelu, sotilaspoliisitoiminta ja vartiointi
- suojele- ja pelastustoiminta sekä tila- ja tietoaineistoturvallisuus.

Puolustusvoimien sisäisiä turvallisuusjärjestelyjä ovat järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito, lupahallinto, vartiointi, kulunvalvonta ja henkilöiden, kuljetusten, kohteiden suojaaminen sekä tarvittaessa toteutettavat vastatoimenpiteet.

250. Turvallisuusjohtaminen perustuu riskienhallintaan, jonka tärkeimmät osat ovat uhka- ja riskianalyysi ja turvallisuussuunnitelma sekä niiden pohjalta laaditut turvallisuusmääräykset.



Kuva 14. Turvallisuustoiminta.

251. Pääesikunta ja puolustushaarojen esikunnat, Maanpuolustuskorkeakoulu ja Pääesikunnan alaiset laitokset johtavat turvallisuustoimintaa johtosuhteidensa mukaisesti ja antavat tarvittavat määräykset turvallisuustoimien toteutuksesta. Alueelliset ja paikalliset sotilasviranomaiset vastaavat turvallisuusjärjestelyjen toteuttamisesta ja valvovat sotilaallisten turvallisuusmääräysten noudattamista kohteissaan tai alueellaan. Tietoja turvallisuusjärjestelyjen yksityiskohdista annetaan vain niitä tehtävissään tarvitseville henkilöille.

252. Turvallisuustoiminnan suunnittelua ja johtamista varten esikuntaan, joukko-osastoon, varuskuntaan tai sotilaslaitokseen on määrättävä turvallisuuspäällikkö, turvallisuusupseeri tai -aliupseeri sekä hänelle tarpeiden mukaan tehtävänsä koulutettuja apulaisia.

253. Pelastustoiminnan suunnittelua, ohjeistamista ja johtamista varten esikuntaan, joukko-osastoon, varuskuntaan tai sotilaslaitokseen on nimitettävä pelastusupseeri. Pelastusupseeri vastaa joukon pelastustoiminnan suunnittelusta, kehittämisestä ja toteuttamisesta. Pelastusupseeriksi nimitettävän on oltava kantahenkilökuntaan kuuluva pelastuskoulutettu henkilö. Tehtävänimikkeet ovat upseereilla pelastusupseeri, aliupseereilla pelastusaliupseeri ja siviilihenkilöstöön kuuluvilla sotilaspalomestari.

7.1 Varuskunnan turvallisuushenkilöstö

254. Varuskunnan turvallisuushenkilöstöön kuuluvat yleensä joukko-osastojen turvallisuusupseerit, pelastusupseerit ja tietoturvallisuusupseeri sekä vartioston johtaja ja vartiosto henkilöstöineen. Turvallisuusupseerin ja komendantin tehtävät voidaan yhdistää. Varuskuntaan voi kuulua myös turvallisuusvalvontakeskus (TUVAK).

255. Turvallisuusupseerin tehtävänä on toimia varuskunnan päällikön lähimpänä asiantuntijana turvallisuusalan asioissa apunaan muu turvallisuushenkilöstö. Turvallisuusupseeriksi tai -aliupseeriksi määrätään riittävän koulutuksen saanut upseeri tai aliupseeri.

Turvallisuusupseeri

- toimeenpanee ja valvoo varuskunnan turvallisuusjärjestelyt, suojele- ja pelastusjärjestelyt sekä vartiopalveluksen varuskunnan päällikön käskyjen mukaan apunaan muu turvallisuushenkilöstö
- vastaa osaltaan päävartiossa suoritettavien arestirangaistusten täytäntöönpanosta sekä arestilaisten, pidätettyjen ja kiinniotettujen vartioinnista ja oikea-aikaisesta vapauttamisesta, lainsäädännössä säilytystilan esimiehelle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia kuitenkin rajoittamatta
- valvoo järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoa varuskunnassa ja ilmoittaa tietoonsa tulleista rikkomuksista toimivaltaiselle kurinpitoesimiehelle
- vastaa varuskunnan päällikön turvallisuusalan käskyjen ja määräysten toimeenpanosta ja valvoo niiden noudattamista.

7.2 Tietoturvallisuus

256. Tietoturvallisuuden päämääränä on suojata puolustusvoimien tiedot ja osaltaan mahdollistaa puolustusvoimien toimintakyky kaikissa tilanteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että

- tiedot ovat aina kaikkien niitä tarvitsevien ja käyttöoikeuden saaneiden henkilöiden käytettävissä
- tiedot ovat oikeita, eheitä, ajan tasalla olevia ja valtuutettujen henkilöiden allekirjoittamia
- salassa pidettävien tietojen salassapito on ehdoton koko salassapitoajan.

257. Puolustusvoimien tietojärjestelmiä ja niiden sisältämiä tietovarantoja saavat käyttää henkilöt, joille on myönnetty niiden käyttöoikeus. Heidän on noudatettava hyväksytyjä työtapoja ja asiasta annettuja ohjeita tietovuotojen, toimintahäiriöiden ja tietojen tuhoutumisen ehkäisemiseksi. Laitteisiin saa asentaa vain puolustusvoimien hyväksymiä, valmistajan lisenssillä varustettuja alkuperäisohjelmia. Vain tehtäviin oikeutetut henkilöt saavat liittää laitteita tietojärjestelmiin, asentaa ohjelmia ja päivittää niitä.

258. Esikuntien, joukkojen ja sotilaslaitosten johto vastaa omasta ja perustamiensa joukkojen tietoturvallisuudesta kouluttamalla henkilöstölleen tietoturvallisuuteen liittyvät asiat, varaamalla tietoturvallisuuden edellyttämät välineet ja tilat sekä kouluttamalla alan erikoishenkilöstön.

259. Puolustusvoimien tiedot, asiakirjat tai muut tallenteet ovat julkisia tai salassa pidettäviä. Tiedon, asiakirjan tai tallenteen luokittelusta vastaa henkilö, joka antaa asiaan liittyvän toimeksiannon tai ensimmäisen kerran luo asiakirjan. Käsittelijällä on oltava tarvittava koulutus ja käsittelyoikeudet. Tietoja on käsiteltävä vain määräysten mukaisissa tietojärjestelmäympäristöissä, laitteissa ja tiloissa. Salassa pidettäviä asioita käsiteltäessä on varmistuttava siitä, että tiedot ovat luokiteltuja ja merkittyjä. Henkilötietoja käsiteltäessä on taattava tietosuojan säilyminen.

260. Puolustusvoimiin saapuvien ja puolustusvoimissa laadittavien asiakirjojen tietoturallinen käsittely on ohjeistettu Pääesikunnan normeissa, puolustusvoimien arkistonmuodostussuunnitelmassa (PVAMS) sekä asianhallintajärjestelmien toimintatapamalleissa.

7.3 Pelastusturvallisuus

261. Pelastusturvallisuuden takaamiseksi kantahenkilökunnalle ja palveluksessa oleville asevelvollisille on järjestettävä pelastuskoulutusta, joka sisältää poistumisharjoituksia, alkusammutusta ja toimintaa onnettomuustilanteissa.

262. Tulipalojen leviämisen estämiseksi kantahenkilökunnalle ja palveluksessa oleville asevelvollisille on pidettävä neuvonta- ja koulutustilaisuuksia, joissa opetetaan tulipalojen leviämisen ja syttymisen estäminen.

263. Varuskunnan päällikön tai joukko-osaston komentajan on nimettävä pelastusupseeri, pelastusaliupseeri tai sotilaspalomestari sekä tarvittava pelastusorganisaatio uhka- ja riskiarvioiden mukaisesti.

264. Sotilasalueilla ja varuskunnissa on otettava huomioon mahdollisista suuronnettomuuksista ja vaarallisten aineiden onnettomuuksista aiheutuva suojautuminen. Väestönsuojien tulee olla määräysten mukaisessa kunnossa. Ne on tarkistettava vuosittain, ja niillä tulee olla nimetyt hoitajat.

265. Joukko-osaston pelastusorganisaatio antaa pelastusviranomaiselle virka-apua pelastuslain mukaisesti. Toiminnasta laaditaan yhteistoimintasopimus, jossa määritetään menettelytavat ja mahdollisesti saatavissa oleva materiaali ja henkilöstö.

266. Joukko-osaston pelastusorganisaatio osallistuu pelastustoimintaan aluepelastuslaitoksen kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen tai pelastusviranomaisen käskystä pelastuslain ja puolustusvoimista annetun lain mukaisesti.

267. Majoitustiloissa on oltava määräysten mukaiset palonilmoitusjärjestelmät. Yli 50 hengen majoitusrakennuksissa on oltava vähintään paloilmoitin ja pienemmissä tiloissa sähköverkkoon kytkettävät palovaroittimet. Yksittäisissä toimistoissa tai tiloissa on oltava vähintään savuun reagoiva palovaroitin. Yleensä majoitustiloista tulee olla aina kaksi toisistaan riippumatonta poistumisreittiä.

7.4 Työ- ja palvelusturvallisuus

268. Työ- ja palvelusturvallisuus on osa henkilöturvallisuutta. Sen päämääränä on turvallisuusjohtamisen keinoin tapahtuva työympäristön ja koulutusolosuhteiden jatkuva parantaminen. Tavoitteena on ennaltaehkäistä tapaturmia, onnettomuuksia, terveysvaaroja ja toiminnan katkoksia. Ensisijaisena tehtävänä on joukon omasta toiminnasta ja toimintaympäristöstä aiheutuvien henkilöstötappioiden estäminen.

269. Työturvallisuus perustuu joukko-osaston oma-aloitteeseen turvallisuuden hallintaan. Sen avulla pyritään poistamaan työyhteisön toiminnasta ongelmia, ylikuormitusta sekä häiriö- ja vaaratilanteita aiheuttavia tekijöitä.

Työturvallisuustoiminnalle asetettavat vaatimukset on säädetty työturvallisuuslaissa. Toiminta joukko-osastossa on järjestettävä lain määräysten mukaiseksi ja työturvallisuustoimenpiteiden on oltava johdettuja.

270. Työturvallisuuslaissa on poikkeama, joka koskee sotilaskoulutusta. Sen mukaisesti lakia ei sovelleta palvelusohjelmaan merkittyyn tai muuhun erikseen määrättyyn koulutussuunnitelmien mukaiseen sotilaalliseen harjoitukseen ja koulutukseen sekä siihen välittömästi liittyvään työhön, jonka pääasiallinen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa

tarvittavien erityisten valmiuksien harjoittaminen. Sotilaskoulutuksen palvelusturvallisuutta ohjataan turvallisuusnormeilla, joita ovat sotilaskäskyinä annettavat varomääräykset sekä muut määräykset ja ohjeet. Ohjesäännösten julkaisut sisältävät palvelusturvallisuutta koskevaa ohjeistusta. Lisäksi palvelusturvallisuutta ohjeistetaan sotavarustuksen koulutus- ja käyttöohjeilla.

271. Työ- ja palvelusturvallisuuden varmistamisesta vastaa esimies sen mukaan, mitkä ovat hänen toimivaltuutensa vaaraa aiheuttavan tekijän poistamiseksi. Hallintoyksiköissä oleva työturvallisuushenkilöstö tukee asiantuntemuksellaan esimiesten ja henkilöstön pyrkimyksiä työpaikan turvallisuuden parantamiseksi.

Vastuu sotilaskoulutuksen turvallisuusnormien noudattamisesta ja vaaroja vähentävistä toimista on koulutustapahtumien johtajilla ja heidän esimiehillään. Koulutuksen vaativuus on mitoitettava sellaiseksi, että toiminta on koulutettavien osaamisen taso huomioon otettuna turvallista.

272. Sotilas on velvollinen toimimaan siten, että hänen toimintansa ei aiheuta vaaraa joukon muille jäsenille. Sotilaskoulutukseen osallistuvien koulutettavien tulee toimia joukon osana siten, että he eivät omalla toiminnallaan vaaranna joukon muiden sotilaiden turvallisuutta. Lisäksi sotilaan on pystyttävä huomioimaan joukkonsa toiminnasta häneen itseensä kohdistuvia vaaroja.

273. Riskien arviointimenetelmiä käyttäen puolustusvoimien hallintoyksiköiden on kartoitettava toimintaansa liittyvät vaaratekijät ja arvioitava niiden merkitys henkilöstönsä terveydelle ja turvallisuudelle. Riskejä arvioidaan tunnistettujen vaaratekijöiden, henkilön osaamisen, kokemuksen ja puolustusvoimien antaman koulutuksen perusteella. Henkilöiden terveydelle aiheutuvia vaaroja arvioitaessa arviointiperusteena käytetään työturvallisuuslain perusteella säädettyjä ohje- ja raja-arvoja. Vaaratekijöistä aiheutuva riski on vähennettävä siedettäväksi ennen toiminnan jatkamista.

274. Erityisesti sotilaalliseen käyttöön suunniteltujen ja rakennettujen laitteiden käyttöturvallisuus on varmistettava ennen käyttöön hyväksyntää.

275. Puolustusvoimien hallintoyksiköissä on oltava järjestettynä ainakin seuraavat palvelusturvallisuutta varmistavat toiminnot:

- palvelusturvallisuuden kehittämistä koskevien päätösten ja toimenpiteiden valmistelu
- palvelusturvallisuustilanteen seuranta
- normistossa ja muussa palvelusturvallisuusohjeistuksessa tapahtuvien muutosten seuranta ja niistä tiedottaminen
- palvelusturvallisuuden varmistamiseksi tarvittavan osaamisen tilanteen seuranta ja osaamista kehittävät toimenpiteet.

276. Työnantajalle työturvallisuuslaissa asetetun huolehtimisvelvoitteen täyttämiseksi hallintoyksiköissä on oltava käsketty toimintatapa

- työn ja työympäristön jatkuvaan tarkkailuun
- sattuneiden työtapaturmien seurantaan
- vaara- ja haittatekijöiden tunnistamiseen
- tunnistettujen vaaratekijöiden poistamiseen
- jäljelle jäävien vaaratekijöiden merkityksen arvioimiseen
- työturvallisuuslain säännösten huomioon ottamiseen parantamistoimenpiteistä päätettäessä.

Toimintatapa on kirjattava työpaikalla työturvallisuuslain perusteella ylläpidettävään työsuojelun toimintaohjelmaan.

7.5 Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla

7.5.1 Pääsy sotilaskohteisiin ja liikkuminen niissä

- 277.** Sotilaskohteita ovat puolustusvoimien hallinnassa olevat
- kiinteät rakenteet ja alueet
 - pysyvien sijoituspaikkojen ulkopuolella olevien sotilasosastojen ryhmittäisalueet ja varastoalueet
 - yksittäiset ajoneuvot, alukset ja ilma-alukset.

278. Jos sotilaalliset syyt tai ulkopuolisten suojaaminen vaaroilta välttämättä sitä vaatii, puolustusvoimien alue- tai paikallishallintoviranomainen voi kieltää asiattomilta puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä. Kiellon rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista säädetään rikoslaisissa.

Harjoituksen johtaja voi määrätä edellä olevassa kappaleessa tarkoitetun kiellon tai rajoituksen puolustusvoimien käytössä tilapäisesti harjoituksen järjestämistä varten olevalla alueella tai kohteessa, jota käytetään materiaalin säilytykseen, joukkojen ryhmittäisalueeseen tai jossa tapahtuva toiminta voi aiheuttaa vaaraa ulkopuolisille.

279. Oleskelu- ja vierailuluvan myöntää alue- tai paikallishallintoviranomainen tai harjoituksen johtaja. Varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja vastaa turvallisuudesta ja sen ohjeistamisesta puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai vastaavassa kohteessa.

280. Oleskelu- tai vierailulupa on lupatodistus, vierailijakortti, kuvaton vieraskortti tai tilapäinen vierailupa.

Vierailulupa on henkilökohtainen, ja vierailijasta tehdään tarvittaessa turvallisuusselvitys. Oleskelu- tai vierailulupa myönnetään, jos hakijalla on työtehtävistä, asumisesta tai vastaavasta syystä johtuva perusteltu tarve liikkua puolustusvoimien käytössä olevalla alueella. Vierailulupaa ei kuitenkaan myönnetä, jos on perusteltua syytä epäillä hakijan vaarantavan puolustusvoimien toimintaa tai alueella olevien turvallisuutta.

Oleskelu- tai vierailuluvan saanut henkilö ei saa puolustusvoimien käytössä olevalla alueella kuvata tai muuten tallentaa maanpuolustuksen kannalta tärkeitä kohteita, kuten johtamispaikkoja, tutka- tai viestiasemia ja asejärjestelmiä. Luvassa voidaan antaa puolustusvoimien toiminnan ja hakijan turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä alueella liikkumisesta, liikkumisajasta ja -paikasta sekä kuvaamisesta tai muusta tallentamisesta. Luvan peruuttamisesta on säädetty erikseen puolustusvoimista annetussa laissa.

281. Luvallinen pääsy puolustusvoimien käytössä olevalle alueelle tai kohteeseen edellyttää sitä, että kävijä pystyy todistamaan henkilöllisyytensä tai hänet muuten luotettavasti tunnistetaan. Ilmoittautuminen ja käynnin syyn selvittäminen tapahtuu kulunvalvontapisteessä tai tarkastusta suorittavalle partiolle. Kulunvalvontapisteen henkilöstö sallii pääsyn kohteeseen paikallisten ohjeiden mukaisesti. Vierailijoille on selvitettävä paikalliset liikkumisrajoitukset.

282. Vierailijasta vastuussa olevan yhteyshenkilön on annettava ennakoilmoitus käynnistä kulunvalvontapisteeseen. Käynnit kirjataan. Ulkopuolisille henkilöille tulee antaa esillä pidettävä vierastunnistin. Vieraalle tulee tarvittaessa määrätä saattaja. Puolustusvoimien palveluksessa oleva vieraiden isäntä tai yhteyshenkilö vastaa vieraiden liikkumisesta ja annettujen turvallisuusohjeiden noudattamisesta.

283. Ulkomaalaisten henkilöiden käynnit sotilaskohteissa ovat poikkeuksetta luvanvaraisia. Vierailulla tulee aina olla isäntä, joka vastaa turvallisuusnäkökohtien toteutumisesta vierailun aikana. Liikkuessaan sotilasalueella ulkomaalaisilla vierailulla on yleensä oltava saattaja.

284. Pelastusviranomaisten, poliisin sekä poliisin tehtäviä puolustusvoimissa hoitavien virkamiesten on tehtäviensä hoitamiseksi päästävä hätätilanteissa nopeasti sotilasalueille. Perehdyttämistilaisuuksissa asianomaisille siviiliviranomaisille selvitetään tehtävien hoitamiseksi tarvittavat kohteiden tiedot.

285. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on lakisääteinen oikeus poistaa alueella luvatta olevat tai häiriötä aiheuttavat henkilöt sekä tarvittaessa tehdä turva- ja turvallisuustarkastuksia henkilöille ja heidän varustukselleen sekä ajoneuvoille. Turvatarkastuksen suorittamista koskevan päätöksen tekee aina varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja.

Luvattomasta liikkumisesta ja oleskelusta sotilasalueella tai niiden yrityksestä tehdään vartiointiin liittyvä tapahtumailmoitus ja ryhdytään muihin asian vaatimiin toimenpiteisiin.

7.5.2 Vartiostot ja vartio-osastot

286. Turvallisuuden ja järjestyksen toteuttamisesta puolustusvoimien käytössä olevalla alueella määrää varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja.

287. Vartiohenkilöstöön kuuluvat vartio- tai päivystystehtävää suorittavat virkamiehet ja sotilaspoliisitehtäviin koulutetut varusmiehet.

288. Vartiostoja ja vartio-osastoja asetetaan

- suojaamaan sotilaskohteita
- pitämään yllä järjestystä ja turvallisuutta puolustusvoimien hallinnassa olevilla ja muilla vartioitaviksi käsketyillä alueilla sekä opastamaan niillä liikkuvia ihmisiä
- vartioimaan valtion omaisuutta sekä kiinniotettuja, pidätettyjä tai vangittuja henkilöitä tai arestilaisia (saattovartio)
- suojaamaan kuljetuksia, liikenneyhteyksiä ja henkilöitä (suojaue).

289. Pysyvät vartiostot muodostetaan yleensä vartio- tai päivystystehtävää suorittavista virkamiehistä tai ammattisotilaista ja sotilaspoliisikoulutetuista varusmiehistä. Vartiosto vastaa vartioon kuuluvien vartiopaikkojen ja partioiden miehityksestä ja toiminnasta. Vartiohenkilöstön velvollisuus on puuttua havaittuihin järjestystä ja turvallisuutta heikentäviin tai vaarantaviin epäkohtiin.

290. Vartioston henkilöstön määrä ja laatu, aseistus ja muu varustus sekä toimintatapa määräytyvät vartioitavan alueen tai kohteen sekä tilanteen asettamien vaatimusten mukaan. Vartiohenkilöstön valinnassa on otettava huomioon henkilön ominaisuudet ja koulutustaso sekä puolustusvoimien voimankäytöstä ja voimankäyttövälineiden käytöstä käskevän normin määräykset. Joukko-osastot ja muut hallintoyksiköt järjestävät vartio- tai päivystystehtävää suorittavien virkamiesten perehdyttämis- ja täydennyskoulutuksen.

291. Varuskunnassa voi olla päävartio, paikallisvalvomo ja muita vartioita. Päävartiosta on yleensä tarvittavat työskentely-, oleskelu- ja lepotilat. Päävartiosta voi olla huoneita kiinniotettujen, pidätettyjen ja vangittujen henkilöiden sekä arestilaisten säilyttämistä varten.

292. Varuskunnan päällikön tai joukko-osaston komentajan käskemä turvallisuusupseeri vastaa yksityiskohtaisista vartiomääräyksistä ja -ohjeista.

293. Vartiointi- ja järjestyspartioitehtävissä toimitaan laissa säädetyn toimivallan ja paikallisesti annettujen sotilaskäskyjen puitteissa. Voimakeinoja käytettäessä on tarkoin noudatettava lakia ja annettuja määräyksiä sekä puolustusvoimien voimankäytöstä ja voimankäyttövälineiden käytöstä käskevän normin määräyksiä.

294. Vartioitehtävän päättyessä on valvottava, että patruunat poistetaan aseista ja käytössä ollut varustus ja aseistus luovutetaan. Tällöin on varmistuttava siitä, että aseet ja patruunat säilytetään erillään ja että aseet ovat lataamatta.

295. Tarvittaessa vartiopalvelukseen voidaan määrätä erillinen vartio-osasto tai vartiosto. Muut vartio-osastot nimetään tehtävän, vartioalueen tai kohteen mukaan. Erillisissä vartioissa voi olla päävartion tapaan huoneita kiinniotettujen, pidätettyjen ja vangittujen tai arestilaisten säilyttämistä varten

296. Muille viranomaisille annettavaan virka-apuun voi sisältyä vartiointitehtäviä. Ohjeet annetaan tapauskohtaisesti.

7.5.3 Vartiohenkilöstön oikeudet ja velvollisuudet

297. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä (ammattisotilaalla) on lakisääteinen oikeus poistaa alueella luvatta olevat tai häiriötä aiheuttavat henkilöt sekä tarvittaessa tehdä turvallisuustarkastuksia kiinniottamilleen henkilöille ja turvatarkastuksia henkilöille ja heidän varustukselleen sekä ajoneuvoilleen.

Turvatarkastuksen suorittamisesta päättää varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja. Turvatarkastus on järjestettävä niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle. Virkamiehellä (ammattisotilaalla) on tässä tehtävässään lain mukaan oikeus saada tietää alueella oleskelevan tai liikkuvan henkilön nimi, henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika, kansalaisuus ja passitiedot.

Henkilöllisyyden selvittäminen on eri asia kuin rutiiniluontoinen kulkulupavalvonta, jossa virkamiehen lisäksi vartio- tai päivystystehtävään asetettu sotilas tarkastaa kulkuluvan kulkuoikeuden varmistamiseksi.

298. Vartiohenkilöstö on toimivaltansa puitteissa oikeutettu antamaan tehtävänsä koskevia käskyjä ja tarvittaessa käyttämään voimakeinoja niin kuin niistä on erikseen säädetty tai määrätty. Vartiotoiminnassa on muistettava, että sotilaspoliisitehtäviin koulutetuilla varusmiehillä ei lain mukaan ole käytössään samoja toimivaltuuksia kuin virkamiehillä (ammattisotilailla).

299. Vartiohenkilöstö on velvollinen täsmällisesti noudattamaan vartioinnista annettuja määräyksiä. Vartiohenkilöstön on huolehdittava siitä, ettei se ole vuoronsa aikana estynyt hoitamasta velvollisuuksiaan. Vartiohenkilöstö noudattaa vain vartioesimiesten käskyjä ja ilmoittautuu kohdassa 310 mainituille sotilaille.

Jokainen puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai vartioitavaksi määrättyssä muussa kohteessa liikkuva henkilö on velvollinen noudattamaan vartiopalveluksessa olevan vartiomiehen antamia määräyksiä ja käskyjä.

300. Varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja voi määrätä vartioinnin tarkastajaksi upseerin tai aliupseerin. Vartioinnin tarkastaja on vartioesimies. Vartioinnin tarkastaja on vartiopalveluksesta vastaavan johtajan käskynalainen.

301. Vartioidinnin tarkastaja valvoo vartio-ohjeissa käsketyllä tavalla vartiohenkilöstön toimintaa. Hän valvoo, että vartiopalvelus suoritetaan huolellisesti, ja tarvittaessa korjauttaa mahdollisia vartiotoimintaa haittaavia tai vaikeuttavia epäkohtia.

Vartioston johtaja

302. Joukko-osaston komentaja määrää vartiostolle johtajaksi vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen, joka on tehtävänsä koulutettu asetuksessa säädettyin tavoin. Vartioston johtaja on vartioesimies. Vartioston johtajan asema ja tehtävät määrätään paikallisesti.

303. Vartioston johtaja suunnittelee ja johtaa vartioston vartiointitoiminnan ja siihen liittyvän koulutuksen. Vartioston johtajalle voidaan lisäksi määrätä varajohtaja.

Vartiopäällikkö

304. Vartiopäällikkö toimii vartioston vuoron vanhimpana. Vartiopäälliköksi määrätään vartio- tai päivystystehtävää suorittava virkamies, joka on tehtävänsä koulutettu oleskelu- ja vierailuluvista, kieltotauluista, vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen koulutuksesta sekä ammattisotilaan perustaidosta ja kunnosta annetussa puolustusministeriön asetuksessa säädettyin tavoin. Vartiopäällikön tehtäviin voi kuulua toiminta vapautensa menettäneiden säilytystilan esimiehenä. Vartiopäällikön asema ja tehtävät määrätään paikallisissa vartiomääräyksissä.

305. Vartiopäällikkö tarkastaa, että vartiohenkilöstön määrä ja varustus on oikea, ja varmistuu siitä, että henkilöstö on tietoinen tehtävistään, velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan. Lisäksi hän tarkastaa, että henkilöstöllä on voimassa oleva normin mukainen voimankäyttökoulutus sekä oikeus käyttää välineitä, joilla se varustetaan. Aseiden ja patruunoiden tarkastuksesta, vaihdosta ja säilytyksestä määrätään yksityiskohtaisesti vartio-ohjeissa.

306. Vartiopäällikkö voi muuttaa oman vartiionsa vartiovuorojen kestoaikaa ja vuorojen jakoa eri vartiomiesten kesken sekä erityisistä syistä myös aseistusta vartio-ohjeiden mukaisesti. Aseistusta muutettaessa on varmistuttava siitä, että henkilöstöllä on voimassa oleva normin mukainen voimankäyttökoulutus ja oikeus käyttää välineitä, joilla se varustetaan.

307. Vartiopäällikkö merkitsee vartioilmoitukseen vartioaikaiset tapahtumat. Hän ilmoittaa niistä vartio-ohjeissa määrättyllä tavalla. Vartiopäällikkö valvoo, että mahdollisista voimankäyttövälineiden käyttötapauksista laaditaan selvitys voimassa olevan normin mukaiselle voimakeinojen käyttöä koskevalle lomakkeelle.

Vartiomies

308. Vartiomies on vartio tehtävään, voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käyttöön koulutettu ja asetettu sotilas. Vartio tehtäviin määrätään yleensä vartiohenkilöstöä ja sotilaspoliisikoulutettuja varusmiehiä tai reserviläisiä.

309. Vartiomies täyttää ainoastaan vartioesimiesten käskyt. Vain vartioesimiehillä on oikeus vaihtaa vartiomies, poistaa hänet vartiopaikaltaan ja tarkastaa hänen aseensa.

310. Vartiomiehen on noudatettava seuraavia yleisiä ohjeita:

- vartiomiehen on oltava vartiopaikallaan tai liikuttava toiminta-alueellaan niin, että hän voi nähdä mahdollisimman suuren osan vartioitavasta alueesta
- vartiomiehen on säilytettävä toimintavapautensa ja -valmiutensa sekä esiinnyttävä vartiopaikallaan reippaana ja valppaana
- vartiomiehen on pysyttävä vartiopaikallaan tai -alueellaan siihen saakka, kunnes hänet vaihdetaan tai vartioesimies vapauttaa hänet tehtävästään
- parivartioita käytettäessä toisen vartiomiehen on suojattava tarkastavan vartiomiehen toimintaa
- vartiomies ei saa ottaa sivullisilta vastaan mitään vartiointi-, valvonta- tai säilytystehtävää
- vartiomiehen on huolehdittava siitä, etteivät vartiostossa säilytettävät henkilöt pääse luvottomasti puhuttelemaan sivullisia tai muutoin olemaan yhteydessä sivullisiin
- vartiomies ei saa tehdä vartio tehtäviin kuulumattomia palveluksia vartiostossa säilytettävälle henkilölle.

Vartiomies ilmoittautuu vartio-ohjeissa käsketyille henkilöille sekä kaikille kenraaleille ja amiraaleille.

311. Vartio tehtäviin, joissa ei edellytetä voimakeinojen käyttöä, voidaan määrätä myös sellaisia, jotka eivät ole saaneet koulutusta voimakeinojen käyttöön. Heidän on kuitenkin hallittava vartio tehtäviensä edellyttämät tiedot ja taidot. Vartiomiehen on noudatettava voimakeinojen käytöstä annettuja määräyksiä ja muita normeja sekä vartio-ohjeissa annettuja yksityiskohtaisia ohjeita.

Vartiomies ei saa ottaa vastaan, kantaa tai käyttää välinettä, johon hän ei ole saanut asianmukaista koulutusta ja jonka käyttämiseen hänellä ei ole normin mukaisia voimassa olevia oikeuksia. Vartiomies on tällaisessa tapauksessa velvollinen ilmoittamaan puuttuvasta koulutuksesta ja puuttuvista oikeuksista vartiopäällikölle.

312. Varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja antaa kutakin vartio tehtävää varten paikallisten olojen mukaiset vartio-ohjeet ja -määräykset. Vartiomiehen erityisohjeet on pidettävä esillä vartioston tiloissa ja ne on jaettava kaikille vartiopalvelukseen osallistuville.

Vartiomiehen ohjeissa käsketään ainakin

- vartiomiehen tehtävä ja varustus
- toimintapaikka ja -alue sekä vartioreitti
- vartiomiehen tehtäväkohtaiset toimintaohjeet ja tunnussanan käyttö
- hälytysten tekeminen ja niihin liittyvät toimet
- toimenpiteet lomastodistuksia, kulkulupia ja henkilötunnisteita tarkastettaessa
- ohjeet jalan ja ajoneuvoissa liikkuvien sotilas- ja siviilihenkilöiden pysäyttamisestä, tarkastamisesta ja toimenpiteistä tarkastuksen jälkeen
- voimakeinojen käyttöohjeet ja kohteet, joiden vartiomiehet kantavat kohteessa ollessaan ampuma-asetta
- vartiomiehen ilmoittautumisvelvollisuus
- määräykset aseiden ja patruunoiden tarkastamisesta ja säilyttämisestä
- voimakeinojen käyttötilanteen jälkihoito ja raportointi.

7.5.4 Järjestyspartiot, saattovartiot ja suojuet

313. Varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja asettaa järjestyspartioita huolehtimaan siitä, että sotilaat noudattavat järjestystä ja voimassa olevia järjestysmääräyksiä. Järjestyspartio on vartioesimiesten alainen. Partiot toimivat kaduilla, asemilla, julkisilla paikoilla ja julkisissa liikennevälineissä. Jokaisella järjestyspartioon kuuluvalla tulee olla tehtävää osoittava näkyvä sotilaspoliisitunnus.

314. Järjestyspartiot asetetaan yleensä vartio- tai päivystystehtävää suorittavista virkamiehistä (ammattisotilaista). Ellei vartio- tai päivystystehtävää suorittavia virkamiehiä (ammattisotilaita) ole käytettävissä, järjestyspartio asetetaan sotilaspoliisitehtävään koulutetuista varusmiehistä. Partion johtajaksi on tällöin määrättävä kantahenkilökuntaan kuuluva sotilaspoliisikoulutettu vartio- tai päivystystehtävää suorittava virkamies. Poliisiviranomaisten kanssa voidaan tarvittaessa sopia poliisin ja järjestyspartion yhteistoiminnan periaatteista.

315. Jos järjestyspartio toteaa sotilaan aiheuttavan epäjärjestystä, sen on ryhdyttävä toimenpiteisiin järjestyksen palauttamiseksi, tarvittaessa yhteistoiminnassa poliisin tai muiden järjestyksen ylläpidosta vastaavien henkilöiden kanssa.

316. Järjestyspartion johtaja saa ottaa sotilaan kiinni, jos

- kurin, järjestyksen tai turvallisuuden säilyttäminen tai palauttaminen sitä vaatii
- sotilas tavataan sotilasrikoksesta tai häntä todennäköisin syin epäillänsä siitä
- sotilas kieltäytyy antamasta henkilöllisyytensä selvittämiseksi tarpeellisia tietoja tai antaa henkilöllisyydestään ilmeisen virheellisen tiedon.

Vähäisten rikkomusten kuten huolimattoman pukeutumisen tai sopimattoman esiintymisen johdosta sotilasta ei yleensä oteta kiinni, jos hän huomautuksesta kohentaa käytöstään tai toimintaansa. Tarvittaessa hänen henkilöllisyytensä selvitetään ja tapahtumasta ilmoitetaan partion asettaneen joukko-osaston päivystäjälle.

- 317.** Jos järjestyspartio ottaa sotilaan kiinni,
- kiinniotetulta otetaan pois aseet, esineet ja aineet, joilla hän voisi tehdä vahinkoa muille tai itselleen
 - kiinniotettu tarkastetaan siten, että piilotetutkin aseet ja esineet löydetään
 - kiinniotetun henkilöllisyys todetaan tarkastamalla hänen henkilötunnuksensa
 - todistajien nimet ja osoitteet merkitään muistiin ja kiinniotettu viedään vartiostoon.

Kiinniotettu sidotaan, jos se kuljetuksen aikana on tarpeen karkaamisen estämiseksi tai sellaisen väkivaltaisuuksien hillitsemiseksi, jota ei muuten saada estetyksi ja josta saattaa aiheutua vaaraa kiinniotetun omalle tai muiden turvallisuudelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle. Sidottuna pitämistä ei saa jatkaa kauemmin kuin se on välttämätöntä. Kiinniotetun kuntoa on seurattava ja hänelle on tarvittaessa järjestettävä lääkintähuolto.

318. Järjestyspartion johtaja ilmoittautuu partio tehtävänsä alkaessa ja päättyessä partion asettaneen joukko-osaston päivyttäjälle, vartioston johtajalle tai vartiopäällikölle. Partion johtaja tekee kirjallisen ilmoituksen toiminnastaan. Ilmoitus lähetetään joukko-osaston esikunnasta varuskunnan komendantille.

- 319.** Järjestyspartioiden ohjeissa määrätään
- järjestyspartion tehtävä ja käskynalaisuus
 - järjestyspartion kokoonpano, varustus, aseistus ja ajoneuvot
 - järjestyspartion toiminta-aika ja -alue sekä tarvittaessa partioreitti
 - järjestyspartion tehtäväkohtaiset toimintaohjeet
 - toimenpiteet lomastodistuksia ja henkilötunnuksia tarkastettaessa
 - ohjeet sotilaiden tarkastamisesta ja toimenpiteistä tarkastuksen jälkeen
 - voimakeinojen käyttöohjeet ja muut mahdolliset ohjeet.

320. Saattovartioita asetetaan kuljettamaan sotilaskarkureita tai muita vartioitavia henkilöitä. Saattovartiota kuuluvia sotilaita kutsutaan saattovartiomiehiksi. Jos tehtävänä on vapautensa menettäneiden kuljettaminen, saattovartiota ei yleensä aseisteta. Saattovartio on vartion asettaneen henkilön ja vartioesimiesten alainen.

321. Suojueita asetetaan suojaamaan tärkeitä henkilöitä ja vartioimaan arvokasta tai anastusherkkää tavaraa tai omaisuutta kuljetuksen aikana. Suojueisiin kuuluvia sotilaita kutsutaan suojuevartiomiehiksi. Suojueen aseistus määrätään tehtävän mukaan. Suojue on suojueen asettaneen henkilön ja vartioesimiesten alainen.

322. Järjestyspartion jäsenet, saattovartiomiehet ja suojuevartiomiehet ovat vartio tehtävää suorittavia virkamiehiä (ammattisotilaita) tai sotilaita. Tehtävän antaja käskää tehtävän toimivaltuuden ja tehtäväkohtaiset voimankäyttöohjeet.

Virka-apu

323. Laissa säädettyjen edellytysten täytyessä puolustusvoimat antaa virka-apua eri viranomaisille, kun viranomainen sitä pyytää. Virka-apuosastolle on etukäteen laadittava toimintaohjeet kutakin todennäköistä tehtävää varten. Virka-apuosastolla on oltava tehtävän edellyttämä ammattitaito ja varusteet. Toimeenpannulle virka-apuosastolle on ensi tilassa annettava yksityiskohtainen toimivaltaoheje. Ohjeissa on määritettävä voimakeinojen käyttö voimassa olevan normin mukaisesti niin, että yksittäisellä virka-apuosaston jäsenellä on perusteet toimia tehtävässään lainmukaisesti.

Vartioston tiloissa noudatettava järjestys

324. Vartioston tiloihin ovat oikeutettuja pääsemään henkilöt, joilla on vartioiden tarkastusoikeus tai kohteeseen oikeuttava lupa. Vartioston tiloihin, joissa säilytetään kiinniotettuja, pidätettyjä, vangittuja tai arestilaisia, ovat lisäksi oikeutettuja pääsemään

- sotilaslääkäri, sotilaspappi tai puolustusvoimien sosiaalikirjuri
- virkatehtävissään toimiva poliisi tai virallinen syyttäjä
- henkilöt, joilla on varuskunnan päällikön tai joukko-osaston komentajan lupa
- lain edellytysten täytyessä kiinniotetun vieraat.

325. Vuorossa olevaan vartio-osastoon kuuluva henkilö saa poistua vartioston tiloista tai muusta vartio-osaston lepotilasta vain vartiopäällikön luvalla.

326. Vartioston tiloissa tulee vallita hyvä järjestys ja hiljaisuus. Radion kuuntelu, television katselu ja muu toiminta on järjestettävä siten, ettei se häiritse vartiohenkilöstön tehtävien suoritusta tai lepoa eikä aiheuta häiriötä vapautensa menettäneiden säilytystiloissa.

7.5.5 Voimakeinojen käyttö vartiotehtävissä

327. Järjestystä ja turvallisuutta tulee ensisijaisesti ylläpitää neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Voimakeinojen käytön edellytyksenä on, että muut toimenpiteet ovat osoittautuneet riittämättömäksi. Voimakeinojen käyttö on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin tehtävän suorittamiseksi on välttämätöntä.

328. Voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä siten, että sillä pyritään vaikuttamaan tehtävän kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen joko suoraan tai välillisesti. Voimakeinojen käyttäminen edellyttää aina toimivaltaperustetta ja palvelustehtävän edellyttämää voimankäyttökoulutusta.

329. Voimankäyttötilanteessa voidaan käyttää ainoastaan sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää tilanteeseen nähden puolustettavina.

330. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, suojattavan kohteen tai alueen merkittävyyteen sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää kuin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Voimakeinojen käyttäminen on lopetettava, kun tarkoitettu tulos on saavutettu.

331. Vastarintaa kohdatessaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla sotilaalla on vastarinnan murtamiseksi oikeus käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon joukon tai vartioitavan kohteen tai alueen turvallisuus, virka- tai palvelustehtävän laatu ja vastarinnan vaarallisuus. Edellä mainituin edellytyksin vartiomiehellä on oikeus voimakeinojen käyttöön myös silloin, kun joku hänen pysähtymiskäskystään huolimatta lähestyy vartioitavaa kohdetta tai aluetta, jonne tuleminen on kiellettyä.

332. Sotilaallisella voimakeinolla tarkoitetaan sotavarustein tapahtuvaa aseellisten voimakeinojen käyttämistä, joka on henkilökohtaisen aseiden käyttöä voimakkaampaa. Sotilaallisten voimakeinojen käytöstä maanpuolustustehtävissä ja voimakeinojen käytöstä sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävissä sekä eräissä virka-aputehtävissä määrätään erikseen.

333. Voimakeinojen valinnassa ja käytössä on otettava huomioon voimakeinojen käytön todennäköiset vaikutukset ja seuraukset niiden kohteena olevaan henkilöön sekä erityisesti sivullisten ja suorittajan turvallisuuteen. Vaikutusten ja seurausten arvioinnin on oltava jatkuvaa. Jos käytettävät voimakeinot eivät missään oloissa voisi johtaa tavoiteltuun tulokseen, niitä ei voida pitää tehtävän suorittamiseksi tarpeellisina.

334. Valittavan voimakeinon on aina oltava tarpeellinen ja puolustettava, kun otetaan huomioon kohdehenkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet. Voimakeinoa valittaessa tulee valita tilanteen ratkaisemiseksi sopivin keino.

335. Voimakeinojen käytön vaihtoehtoja ovat fyysiset kuljetus- ja hallintaotteet, patukka, sumutin, koira voimankäyttötilanteessa, muut hyväksytyt vaikutuksiltaan ja ominaisuuksiltaan ampuma-asetta lievemmat voimankäyttövälineet sekä ampuma-ase. Vaihtoehdot eivät ole hierarkkisessa tai ajallisessa järjestyksessä, vaan tilannekohtaisesti otetaan huomioon voimakeinojen käytön periaatteet ja valitaan käytettävä vaihtoehto.

7.5.6 Muut turvallisuusasiat

Vaitiolo

336. Vaitiolovelvollisuudella pyritään estämään salassa pidettäviksi tarkoitettujen tietojen joutuminen sivullisten haltuun.

337. Vaitiolovelvollisuus koskee jokaista puolustusvoimissa palvelevaa tai palvellutta, joka on virka- tai palvelustehtävissään saanut tietoonsa salassa pidettäviä tietoja. Puolustusvoimien palveluksessa olevat ja puolustusvoimien toimeksiannosta työskentelevät ovat lain mukaan vaitiolovelvollisia.

338. Keskusteltaessa salassa pidettäväksi arvioituista asioista on paikan lisäksi aina otettava huomioon läsnäolevat ja keskustelun mahdollisesti kuulevat muut henkilöt. Kuuntelumahdollisuus on otettava huomioon kaikkia viestimiä käytettäessä.

339. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen ja oikeudeton tiedon hankkiminen salassa pidettävistä asioista on rangaistava teko. Salassa pidettävää tietoa saa luovuttaa vain lain ja hallinnollisten määräysten asettamien vaatimusten täyttyessä. Velvollisuus koskee myös puhuttua tietoa.

340. Salassa pidettävästä asiasta saa keskustella siihen liittyvissä virka- tai palvelustehtävissä. Asiaa saa käsitellä vain tehtävän suorittamisen edellyttämässä laajuudessa.

Ilmoitusvelvollisuus

341. Jokainen puolustusvoimissa palveleva on velvollinen tekemään ilmoituksen todetessaan tai saadessaan tietoonsa sotilaallista turvallisuutta vaarantavia toimia tai hankkeita. Mikäli on epäselvää, onko asiasta ilmoitettava vai ei, on parempi ilmoittaa kuin jättää ilmoittamatta.

342. Ilmoitus on tehtävä lähimmälle suoranaishenkilölle, turvallisuusupseerille tai muulle esimiehelle tai päivystäjälle. Jos ilmoituksen tekeminen heille ei ole mahdollista ja asia on kiireellinen, ilmoitus voidaan tehdä lähimmälle poliisiviranomaiselle.

Kanssakäyminen ulkomaalaisten kanssa

343. Sotilas vastaa virkatehtäviinsä kuuluvasta yhteistoiminnasta ulkovaltojen virallisten edustajien ja muiden ulkomaalaisten kanssa. Yksityisluontoisessa yhteydenpidossa ulkomaalaisten kanssa noudatetaan tavanomaisia seuralähtöjen sääntöjä.

344. Jos ulkovaltojen edustaja ottaa suoraan yhteyttä puolustusvoimien palveluksessa olevaan henkilöön muissa kuin tämän virkatehtäviin kuuluvissa asioissa ja yhteydenotto sisältää turvallisuuden kannalta epäselviä kysymyksiä, tulee sotilaan ilmoittaa asiasta esimiehelleen ja toimia annettujen tietoturvaohjeiden mukaisesti.

345. Ulkomaalaisten sotilaspukua käyttävien sotilaiden maahantulo ja maassaolo on luvanvaraista. Pääesikunta ohjeistaa menettelytavat ja myöntää luvat. Valmisteilla olevan kokouksen, vierailun, seminaarin, harjoituksen tai muun tapahtuman järjestäjän on huolehdittava siitä, että tapahtumaan saapuvat ulkomaalaiset ovat tietoisia heiltä edellytettävistä luvista. Tilaisuuden järjestäjä on velvollinen huolehtimaan lupahallinnon toteutumisesta.

346. Ulkomaalaisten pääsy sotilaskohteisiin on luvanvaraista. Pääesikunta ohjeistaa puolustusvoimien lupamenettelyn. Joukon turvallisuusupseeri neuvoo pääsyoikeusasiossa ja avustaa lupamenettelyssä. Vierailun järjestäjä antaa vierailuun liittyviä tarkentavia ohjeita.

347. Ulkomaalaisten kanssa asioitaessa on etukäteen selvitettävä eri uskontojen, kulttuurien ja tapojen vaikutukset tapahtuman järjestelyihin ja toimintaan.

348. Virallisessa ja yksityisessä yhteydenpidossa ulkomaalaisten henkilöiden, joukkojen, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa noudatetaan salassa pidettävien asioiden ja asiakirjojen käsittelystä annettuja ohjeita. Jos ei ole varmuutta siitä, voiko tiettyä aihetta käsitellä, asia on varmistettava esimieheltä.



8 LIPPUJEN KÄYTTÖ

349. Lippu on joukon yhtenäisyyden arvokkain symboli. Lipulle on osoitettava sille kuuluvaa arvostusta.

350. Suomen lippu on a) kansallislippu, b) valtiolippu tai c) kielekkeinen valtiolippu.

a)



b)



c)



Kuva 15. Kansallislippu, valtiolippu ja kielekkeinen valtiolippu.

351. Kielekkeinen valtiolippu on puolustusvoimien arvokkain ulkoinen symboli. Kielekkeistä valtiolippua käyttävät puolustusvoimien esikunnat, joukko-osastot, sotilaslaitokset, varikot ja alukset sekä kansainvälisiin tehtäviin sijoitetut joukot. Valtiolipussa on ristin sakaroiden muodostamassa neliössä Suomen vaakuna. Valtiolippua käyttävät valtion virastot.

352. Joukko-osastolippu on joukko-osastolle tai sotilasopetuslaitokselle erikseen vahvistettu ja siunattu lippu, jonka tasavallan presidentti on luovuttanut joukon käyttöön.

353. Joukkoyksikkölippu on joko perinnelippu tai puolustusvoimain komentajan vahvistama joukkoyksikkölippu. Perinnelipuksi kutsutaan lippua, jonka puolustusvoimain komentaja on erikseen vahvistanut joukolle, jonka toiminta itsenäisenä joukko-osastona on päättynyt.

354. Joukko-osastolippu tai joukkoyksikkölippu ilmentää joukon perinteitä ja sotilaallista luonnetta. Joukko-osaston pienoislippu on joukon arvokkain muistoesine. Joukko-osasto määrää pienoislipun luovuttamisesta ja käytöstä. Ellei joukolla ole omaa joukko-osastolippua, joukko käyttää kielekkeistä valtiolippua.

355. Joukko-osastossa voi myös olla perusyksikkölippuja tai viirejä. Puolustusvoimain komentaja vahvistaa joukko-osastoliput, joukkoyksikköliput, perusyksikköliput ja viirit. Pääesikunta antaa ohjeet lippujen ja viirien käytöstä.

356. Lippua tai lippukuviota ei saa käyttää lipun arvoa halventavalla tavalla. Lippuvaatteen on oltava puhdas, ehjä ja siinä olevien tunnusten sekä värien on oltava lipun heraldisen selityksen mukaisia.

357. Lipputangossa olevan lipun korkeus on 1/6 tangon pituudesta. Katon harjalle tai rakennuksen seinään kiinnitetty lipputanko on vähintään kolme kertaa niin pitkä kuin lipun korkeus. Seinätangon kaltevuuden tulee olla 25–40 astetta. Kannettavan lipun ja sen tangon suhde on yleensä noin 1:3. Joukko-osastolipuissa suhde määritetään lipun hyväksymisen yhteydessä.

358. Käytettäessä useiden valtioiden lippuja ne järjestetään kansainvälisen tavan mukaan maiden ranskankielisten nimien mukaiseen aakkosjärjestykseen. Suomen lipun tulee kuitenkin olla aina mukana ja edustavimmalla paikalla. Jos lippuja on pariton määrä, Suomen lipun paikka on keskellä. Jos lippuja on parillinen määrä tai niitä on useita, Suomen lipun paikka on edestä katsoen äärimmäisenä vasemmalla.

359. Kun Suomen lipun rinnalla käytetään Euroopan unionin lippua, se on toiseksi arvokkaimmalla paikalla tai edestä katsottuna Suomen lipun oikealla puolella. Valtioiden pienoislippuja käytetään eri tilaisuuksissa samojen määräysten ja tapojen mukaisesti kuin suuria lippujakin.

360. Kun kulunut joukko-osastolippu korvataan uudella lipulla, käytöstä poistettu lippu luovutetaan juhlallisesti Sotamuseolle. Uusittua joukko-osastolippua ei siunata, mutta sen naulaus ja käyttöönotto järjestetään juhlatilaisuutena.

8.1 Kielekkeisen valtiolipun käyttö

361. Kielekkeistä valtiolippua käytetään varuskunta- ja kasarmialueilla, paraateissa, leireillä ja harjoituspaikoilla sekä puolustusvoimien aluksissa ja rakennuksissa, jotka ovat esikuntien, joukko-osastojen tai sotilaslaitosten käytössä sekä kansainvälisiin tehtäviin sijoitetuissa joukoissa.

362. Kun puolustusvoimien esikuntia tai muita organisaatioita on sijoitettu samaan rakennukseen, liputtamisesta sovitaan rakennuksen muiden käyttäjien kanssa. Puolustusvoimien alusten lippujen käytöstä käsketään Laivapalvelusohjeessa.

363. Yleinen liputus on toimeenpantava virallisina ja vakiintuneen käytännön mukaisina liputuspäivinä sekä valtioneuvoston erikseen määrääminä liputuspäivinä.

364. Joukko-osastoissa järjestetään yleinen liputus vuosi-, vala-, palvelukseenastumis- ja kotiuttamispäivinä sekä varuskunnan päällikön tai joukko-osaston komentajan harkinnan mukaan myös muina merkkipäivinä.

Varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja voi käskää liputuksen varuskunnan portilla, keskeisellä paikalla joukko-osastossa tai leirialueella joka päivä. Kun paikkakunnalla toimeenpannaan yleinen liputus, varuskunnan päällikön tai joukko-osaston komentajan harkinnan mukaan voidaan liputtaa myös silloin.

365. Liputus alkaa kello 0800 ja päättyy auringon laskiessa, kuitenkin viimeistään kello 2100. Suomen lipun päivän liputus alkaa juhannusaattona kello 1800, ja sitä jatketaan yhtäjaksoisesti Suomen lipun päivän iltaan kello 2100:een asti. Itsenäisyyspäivänä ja sellaisena vaalipäivänä, jolloin äänestys päättyy auringon laskun jälkeen, liputus päättyy kello 2000.

366. Ulkotilaisuuksissa liput sijoitetaan yleensä joukon eteen, esimerkiksi puhujalavan viereen tai sen molemmille puolille. Juhlahuoneistoissa lippu voidaan kiinnittää seinässä olevaan pidikkeeseen tai erilliseen lipputelineeseen. Lippua ei saa kiinnittää siten, että tanko on koko pituudeltaan seinässä kiinni. Lippuvaatetta ei saa kiinnittää seinään.

367. Juhlallisessa lipunnostossa kaksi lipunnostajaa asettuu lipputangon kummallakin sivulle rintamasuunta tilaisuuteen osallistuvaan osastoon päin. Takaa katsottuna vasemmanpuoleisella lipunnostajalla on lippu laskostettuna käsivarsillaan. Ennen tilaisuuden alkua toinen lipunnostajista irrottaa lippuliinan tangon tyvestä olevasta haasta ja solmii tai kiinnittää lipun valmiiksi lippuliinaan.

368. Kun lipunnosto alkaa, osaston johtaja ilmoittaa ”NOSTAMME LIPUN” ja komentaa ”ASENTO, (ETEEN – VIE), HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN”. Tällöin yleensä soitetaan puolustusvoimien kunniamarssi tai rummutetaan. Komennolla ”PÄIN” lipunnostajat kääntyvät lipputankoon päin. Oikealla puolella oleva lipunnostaja tarttuu lippuliinaan ja nostaa lipun rauhallisesti tankoon. Toinen kannattaa lippua niin, ettei se pääse koskettamaan maahan, pitää noston aikana lippuliinan kireällä ja auttaa noston päätyttyä lippuliinan kiinnittämisessä hakaan. Sen jälkeen lipunnostajat astuvat askeleen takaviisitoon lipputangon sivuilla rintamasuunta tankoon päin ja tekevät yhtä aikaa kunnianosoituksen.

369. Kun soitto päättyy tai lippu on nostettu, komennetaan ”KATSE ETEEN – PÄIN, (OLALLE – VIE) (JALALLE – VIE), LEPO”. Sen jälkeen lipunnostajat poistuvat saamiensa ohjeiden mukaisesti.

370. Lipunlaskun alkaessa joukon johtaja ilmoittaa ”LASKEMME LIPUN” ja komentaa ”ASENTO, (ETEEEN – VIE) HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN”. Tällöin yleensä soitetaan puolustusvoimien kunniamarssi tai rummutetaan. Lipunlaskijat irrottavat lippuliinan haasta ja oikeanpuoleinen laskee lipun rauhallisesti alas. Vasemmanpuoleinen lipunlaskija ottaa lipun vastaan käsivarsilleen ja huolehtii siitä, ettei lippu kosketa maata. Kun lippu on laskettu, soitto päättyy ja osaston johtaja komentaa ”KATSE ETEEN – PÄIN, (OLALLE – VIE) (JALALLE – VIE), LEPO”.

Komennon jälkeen lippu irrotetaan lippuliinasta, joka kiinnitetään hakaan. Lippu laskotetaan välittömästi laskun jälkeen tai joukon poistuttua siten, että lipun ristin keskusta jää päällimmäiseksi sekä liittimet ja narut jäävät vapaiksi.

371. Järjestettäessä lipunnosto tai -lasku, jossa ei ole paikalla aseellista sotilasosastoa tai soittokuntaa, menetellään edellä olevia ohjeita tarkoituksenmukaisesti soveltaen.

372. Suruliputus toimeenpannaan vainajan kuolinpäivänä. Liputus alkaa siitä hetkestä, jolloin kuolemantapaus on saatu tietoon ja kestää kyseisen päivän loppuun lipunlaskuun asti. Jos kuolemantapaus on sattunut tai siitä on saatu tieto sellaisena ajankohtana, jolloin lippua ei voida enää nostaa tankoon, suruliputus toteutetaan seuraavana päivänä. Hautajaispäivänä suruliputetaan aamusta alkaen siunaustilaisuuden päättymiseen asti, minkä jälkeen lippu nostetaan ylös jäljellä olevaksi liputusajaksi. Jos liputuksen kohteena olevan kuolin- tai hautauspäivä sattuu viralliseksi liputuspäiväksi, silloinkin liputetaan suruliputuksena.

Suruliputuksen määrää yleensä kyseisen joukko-osaston komentaja. Erikoistapauksissa varuskunnan päällikkö voi määrätä suruliputuksen koko varuskunnassa.

373. Suruliputuksessa lippu nostetaan ensin ylös asti ja lasketaan sitten tangon mitan kolmasosan verran alaspäin. Lipun alareuna on silloin suunnilleen tangon puolivälissä, paitsi seinätangossa, jossa lippu on keskellä tankoa siten, että lipun ja tangon keskikohdat yhtyvät. Lippua laskettaessa se nostetaan ensin ylös asti ja lasketaan vasta sitten alas. Siten osoitetaan vainajalle viimeinen tervehdys.

8.2 Joukko-osastolipun käyttö

Lippusaattue ja lippuvartio

374. Lippusaattueena on tavallisesti komppania tai joukkue, joskus myös ryhmä. Saattueeksi määrättyä joukkoa nimitetään lippukomppaniaksi, -eskadroonaksi, -patteriksi, -joukkueeksi, -jaokseksi tai -ryhmäksi.

375. Joukko-osastolippu tai sen asemasta käytetty kielekkeinen valtiolippu ja joukkoyksikkölippu esiintyvät yleensä lippuvartion ja -saattueen kanssa. Lippulinnassa lipulla ei yleensä ole lippuvartiota tai -saattuetta. Olosuhteiden mukaan lippuvartio voi seurata lippua myös lippulinnassa.

376. Perusyksikköliput ja viirit ovat aina ilman lippuvartiota ja saattuetta. Perusyksikkölipun tai yksikköviirin paikka on joukkuejonomuodossa olevan osaston ensimmäisen rivin keskellä. Joukkuerivissä perusyksikkölippu tai viiri on ensimmäisen jonon keskellä. Perusyksikkölippu tai viiri tankoineen voi olla kiinnitettynä ajoneuvoon. Lippusaattueeksi määrätty joukko ei käytä yksikkönsä lippua tai viiriä.

377. Lippuvartioon kuuluvat vanhempi ja nuorempi lippu-upseeri sekä lipunkantaja. Lippu-upseereina toimivat upseerit ja lipunkantajana opistoupseerit tai aliupseerit. Poikkeustapauksessa lippu-upseereina ja lipunkantajana voivat toimia myös varusmiesjohtajat. Sotilasopetuslaitoksissa lippuvartion voivat muodostaa kadetit. Lippu-upseereilla on sama aseistus kuin lippusaattueen johtajalla. Lipunkantaja on ilman aseistusta.

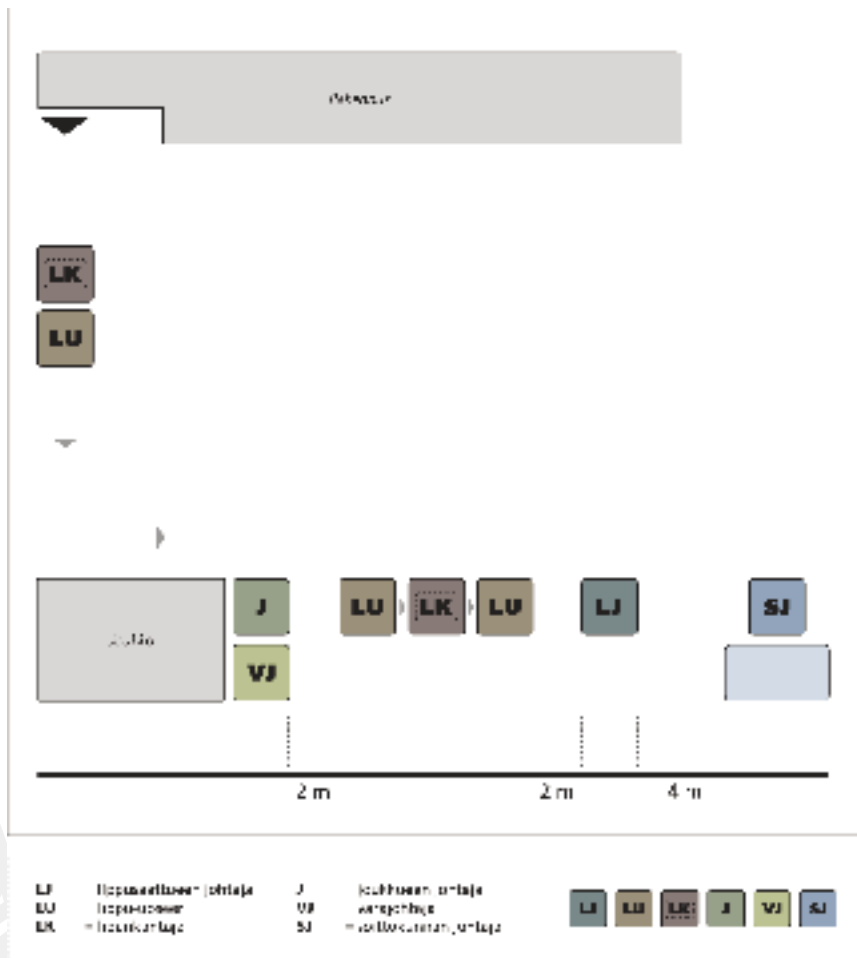
378. Lipun vastaanottamista varten sen lippusaattue, nuorempi lippu-upseeri ja soitto-kunta, järjestyvät kuvion 1 osoittamalla tavalla. Joukko ryhmittyy sen rakennuksen eteen, jossa lippua säilytetään. Soittokunta tai rummunlyöjät asettuvat riviin saattueen eturivin tasalle.

379. Joukko-osastolippua ja joukkoyksikkölippua säilytetään lippukaapissa tai kokoon käärittynä ja suojuksella peitettynä joukko-osaston tai joukkoyksikön komentajan virka-huoneessa.

380. Vanhempi lippu-upseeri ottaa lipun säilytyspaikasta ja antaa sen avattuna lipunkantajalle. Sen jälkeen hän asettuu itse miekka olalla kaksi metriä lipun eteen. Kun rakennuksen eteen järjestynyt lippusaattue on valmis vastaanottamaan lipun, vanhempi lippu-upseeri komentaa "ASENTO, LIPPU – MARS" ja johtaa lipun ulos rakennuksesta.

381. Lipun tullessa näkyviin tehdään kunnianosoitus lippusaattueen johtajan komen-nolla "ASENTO, ETEEN – VIE, HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN". Komennon suoritusosalla "PÄIN" soittokunta aloittaa joukko-osaston kunniamarssin tai rummunlyöjät aloittavat rummutuksen.

Nuorempi lippu-upseeri seisoo miekka olalla tekemättä kunnianosoitusta. Vanhempi lippu-upseeri ja lipunkantaja vievät lipun kuvion 1 osoittamalla tavalla paikalleen, tekevät käännöksen vasempaan ja ojentautuvat lippusaattueen eturivin mukaan. Kun lippu on paikallaan, soittokunta lakkaa soittamasta ja saattueen johtaja komentaa "KATSE ETEEN – PÄIN, OLALLE – VIE".



Kuvio 1. Joukko-osaston (joukkoyksikön) lipun vastaanotto ja sisälle vieminen (esimerkki).

Komennolla "KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN" lippuvartio tekee paikallaan käännöksen oikeaan. Sen jälkeen vanhempi lippu-upseeri astuu askeleen takaviistoon oikealle ja nuorempi lippu-upseeri askeleen etuviistoon vasemmalle. Lipunkantaja pysyy paikoillaan. Lippu-upseerit ojentautuvat lipunkantajan mukaan. Joukon lähdettyä liikkeelle lippusaattue ojentautuu lippuvartion mukaan. Lipunkantajan on huolehdittava siitä, että kuvion tangon kärjessä on menosuuntaan.

Marssin aikana on oltava tietyt etäisyydet, jotka otetaan joukon lähdettyä liikkeelle. Etäisyydet ovat

- soittokunnasta lippusaattueen johtajaan kuusi metriä
- lippusaattueen johtajasta lippuun neljä metriä
- lipusta lippusaattueen ensimmäiseen riviin neljä metriä.

382. Lipun vastaanotto joukko-osaston kokoontumis- ja paraatipaikalla tapahtuu siten, että lipun ja lippusaattueen tullessa sopivalle etäisyydelle paraatin komentaja komentaa "ASENTO, ETEEN – VIE, HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN", ja lippu saattueineen asettuu paikoilleen.

Kun lippusaattue on asettunut paikalleen, komennetaan ”KATSE ETEEN – PÄIN, OLALLE (JALALLE) – VIE, LEPO”. Useiden joukko-osastojen järjestyessä katselmuspaikalle joukko-osastolipuille ei tehdä kunnianosoitusta.

383. Kun lipun säilytyspaikka on joukon kokoontumispaikan vieressä, lippua ei saateta joukon luokse, vaan nuorempi lippu-upseeri ja saattue järjestyvät paikoilleen joukon alkupäähän. Vanhempi lippu-upseeri ja lipunkantaja tuovat lipun paikalleen sen jälkeen, kun koko joukko on järjestynyt. Vanhimman paikalla olevan upseerin komennolla tehdään kunnianosoitus lipulle.

384. Lippu viedään takaisin säilytyspaikkaansa vastaavin menoin. Vanhempi lippu-upseeri ja lippu lähtevät rintamasta liikkeelle sen jälkeen, kun kunnianosoitus on komennettu. Lähtiessään liikkeelle vanhempi lippu-upseeri ja lipunkantaja kääntyvät oikeaan ja vievät lipun säilytyspaikkaan.

385. Perusyksikkölippuja tai viirejä säilytyspaikastaan tuotaessa tai sinne vietäessä niille ei tehdä kunnianosoitusta. Niille ei tehdä kunnianosoitusta myöskään liikkeellä oltaessa tai joukkoja tarkastettaessa. Vastaavasti perusyksikköliput tai viirit eivät tee kunnianosoitusta.

386. Joukko-osastolippu, sen asemasta käytetty kielekkeinen valtiolippu tai joukko-yksikkölippu sekä sen saattue tekevät kunnianosoituksen

- tasavallan presidentille
- vieraan valtion päämiehelle
- hautausmaatossa olevalle vainajalle
- oman tai vieraan maan kansallislaulua sekä puolustusvoimien tai oman joukko-osaston kunniamarssia esitettäessä.

Marssiva lippu ja sen saattue tekevät kunnianosoituksen liikkeessä. Vainajalle tehtävän kunnianosoituksen aikana soittokunta ei soita, mutta rummunlyöjät rummuttavat.

387. Lippu-upseerit ja lipunkantaja eivät tee kunnianosoitusta eivätkä tervehdi. Lippusaattue tekee kunnianosoituksen, mutta tervehtii vain paraateissa ja lippusaattuetta ilmoitettaessa. Muukin joukko, jolla on lippu mukana, menettelee kuten lippusaattue.

388. Lippu-upseerit pitävät miekan koko ajan olalla, paitsi kirkossa, jossa miekka on tupessa.

389. Säilytyspaikasta kaukana olevalle joukko-osaston kokoontumispaikalle lippu siirretään kokoon käärittynä. Siirtämisestä vastaa vanhempi lippu-upseeri.

Lippuotteet

390. Lippu nostetaan kantoasentoon komennolla "OLALLE – VIE". Lipunkantaja nostaa lipun vasemman olan yli ripustettuun lipunkantimeen siten, että lippu on pystysuorassa vartalon keskikohdalla. Kantaja pitää lipun varresta kiinni molemmin käsin vasen nyrkki olkapäiden korkeudella ja oikea nyrkki vartalon keskikohdalla kuvan 16 osoittamalla tavalla.



Kuva 16. Lippu olalla (kantoasennossa).

391. Lippu viedään jalalle komennolla "JALALLE – VIE". Lipunkantaja nostaa lipun kantimesta ja laskee lipun pystyyn oikean jalkateränsä viereen, jalkaterän ulkopuolelle. Lipunkantaja pitää oikealla kädellä kiinni lipun tangosta niin korkealta, että hän saa siitä luonnollisen otteen, ja vasemmalla kädellä oikean yläpuolelta siten, että kyynärvarsi on vaakasuorassa asennossa ja käden selkä osoittaa eteenpäin (kuva 17).



Kuva 17. Lippu jalalla.

392. Komennettaessa "LAKKI – PÄÄSTÄ" lipunkantaja nostaa lipun pystysuoraan vartalon eteen, tanko jalkaterien väliin, ottaa lakin oikealla kädellään päästä ja asettaa sen vasemman käten­sä varaan. Päähineen oikea reuna on peukalon ja etusormen välissä, päällinen eteenpäin ja kokardi oikealle. Lipunkantaja tarttuu sen jälkeen oikealla kädellä lipun tangosta aivan vasemman käden alapuolelta (kuva 18).

Komennolla "LAKKI – PÄÄHÄN" lipunkantaja vie päähineen oikealla kädellään päähän ja siirtää lipun takaisin vartalon oikealle puolelle.



Kuva 18. Lipunkantotapa lakki päästäötettuna.

393. Paikallaan oltaessa lippu tekee kunnianosoituksen komennolla "HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN". Komennon valmistavalla osalla lipunkantaja kääntyy etuoikeaan ja suoritusosalla "PÄIN" kallistaa lipun hitaasti suoraan eteenpäin alas, kunnes tanko on kuvan 19 mukaisesti 45 asteen kulmassa. Kallistaessaan lippua lipunkantaja työntää kantimessa olevan tangon vartalonsa ohitse oikealle, siirtää vasemman kätensä lipun tankoa myöten suoraksi eteen ja oikeaa kättään alaspäin niin paljon, että ote lipusta tulee tukevaksi, ja ottaa vasemmalla jalalla lyhyen askeleen eteenpäin.

Heti kallistamisen jälkeen lippu nostetaan hitaasti entiseen asentoonsa, vasen jalka siirretään takaisin toisen viereen ja lipunkantaja palaa alkuperäiseen asentoonsa. Lippu voi tehdä kunnianosoituksen myös ilman komentoa. Lipun ollessa jalalla kunnianosoituksen alkaessa sitä kohotetaan sen verran, että lipun kallistaminen on mahdollista.



Kuva 19. Lippu kunnianosoitusasennossa.

394. Liikkeellä oltaessa lippu tekee kunnianosoituksen siten, että lipunkantaja kallistaa kantimessa olevan lipun hitaasti suoraan eteenpäin alas noin 45 asteen kulmaan. Kunnianosoitus alkaa noin kymmenen metriä ennen kunnianosoituksen kohdetta ja päättyy lipun mentyä vastaanottajan ohi.

Lippuvartion vaihto

395. Lippuvartiota vaihdettaessa vastaanottava lippuvartio marssii jonossa luovuttavan lippuvartion eteen, pysähtyy ja kääntyy samanaikaisesti lippuun päin. Luovuttava lippuvartio tekee yhtä aikaa asennon. Vastaanottava lipunkantaja tekee kunnianosoituksen lipulle, jonka jälkeen hän tarttuu lipun tankoon. Sen jälkeen lipunkantajat vaihtavat paikkaa siten, että he samanaikaisesti kääntyvät kaksi askelta myötäpäivään.

Käännettyään lipun luovuttanut lipunkantaja irrottaa otteensa tangosta ja tekee kunnianosoituksen. Kunnianosoituksen päättymisen on merkinä lippu-upseerien vaihtamiselle. Lipun luovuttavat lippu-upseerit siirtyvät askeleen lipusta ulospäin sivulle. Vastaanottavat lippu-upseerit astuvat askeleen eteenpäin, kääntyvät lipun kautta oikeaan rintamasuuntaan ja jäävät asentoonsa. Lipun luovuttaneet lippu-upseerit astuvat askeleen eteenpäin. Sen jälkeen lipun luovuttanut lippuvartio kääntyy samanaikaisesti poistumissuuntaan ja poistuu jonossa marssien käskettyä reittiä. Vanhan vartion poistuttua lipun edestä uusi lippuvartio tekee levon.

Jos vaihtavan lippuvartion on pakko siirtyä vaihtoa varten luovuttavan vartion taakse tilan ahtauden tai muun syyn takia, toimitaan edellä käskettyä menettelyä tarkoituksenmukaisesti soveltaen.

Saapuessaan lippuvartion vaihtoon lippua vastaanottava vartio pitää miekkaa ja lakkia samoin kuin luovuttava vartio. Jos lippua kannetaan kantimessa, ne on oltava kummallakin lipunkantajalla.

Päällikkyyksliput

396. Tasavallan presidentin, puolustusministerin, puolustusvoimain komentajan ja merivoimien komentajan päällikkyyksilippujen sekä merivoimien eriasteisten joukkojen komentajien ja päälliköiden päällikkyyksilippujen ja -viirien käyttö on ohjeistettu Pääesikunnan normissa ja Laivapalvelusohjeessa. Pääesikunta antaa ohjeet ajoneuvoissa sekä meri- ja ilma-aluksissa käytettävistä muista päällikkyyksilipuista.

9 SOTILAALLISET TILAISUUDET

9.1 Paraati

397. Paraati järjestetään juhlapäivän kunniaksi. Siihen kuuluvat paraatikatselmus, kenttähartaus ja ohimarssi. Kenttähartauden asemasta voidaan pitää jumalanpalvelus ennen paraattia.

398. Paraatin vastaanottaja tekee paraatikatselmuksen ja ottaa vastaan ohimarssin. Paraattia komentaa tehtävään määrätty upseeri. Paraatikatselmukseen osallistuvat paraatin vastaanottaja, paraatin komentaja ja käskettäessä vastaanottajan adjutantti. Ohimarssin ottaa vastaan paraatin vastaanottaja erikseen määrättyine seurueineen.

399. Joukkojen paraativarustus käsketään paraatikäskyssä. Yleensä se on maastopuku siihen soveltuvine aseineen. Miekkaa ei käytetä maastopuvun kanssa. Paraatissa voidaan käyttää myös muuta erikseen käskettyä, tilanteeseen sopivaa pukua. Moottoroitujen joukkojen henkilöstöllä ei ole paraatissa miekkaa. Moottoroitujen joukkojen lippu-upseerit voivat kuitenkin käyttää miekkaa liikkuessaan jalan.

400. Suomen lipuista puolustusvoimien paraateissa käytetään vain kielekkeistä valtiolippua. Valtakunnallisissa paraateissa sen jäljessä marssii jääkärilippu. Joukko-osastolippu, joukkoyksikkölippu, perusyksikkölippu ja viirit ovat mukana juhlapäivien paraateissa.

Paraatikatselmus

401. Paraatiin osallistuvien joukkojen ryhmitys katselmuspaikalla määrätään paraatikäskyssä. Katselmuspaikan suuruus ja sijainti, paraatiin osallistuvien joukkojen vaatimila ja ohimarssijärjestys vaikuttavat ryhmitykseen. Ryhmitysmuotoja ovat esimerkiksi rivi, suorakulma, avoneliö tai neliö.

402. Joukko-osasto järjestyy paraatikatselmukseen liitteen 4 ja joukkoyksikkö liitteen 5 mukaisesti. Joukko-osastojen, joukkoyksiköiden, perusyksiköiden ja joukkueiden välit ja etäisyydet sekä lippujen paikat ilmenevät kuvista.

403. Johtajat ryhmittyvät osastonsa oikealle puolelle riippumatta siitä, ovatko joukot rivi- vai jonomuodoissa. Paraatin komentaja valitsee paikkansa harkintansa mukaan.

404. Paraatikatselmuksessa liput ovat aina olalla. Joukkoyksikkölippuja käytetään joukko-osastolippujen tapaan oman joukkoyksikkönsä edessä.

405. Soittokunta asettuu liitteen 4 mukaisesti, ellei kuuluvuus muuta edellytä.

406. Jos paraatin vastaanottaja on katselmuksessa jalan, paraatin komentajakin on jalan. Moottoroitujen yksikköjen henkilöstö on jalan tai eri määräyksestä ajoneuvoissa.

407. Katselmuspaikalle saapuvat joukot ilmoitetaan paraatin komentajalle. Kun kaikki paraatijoukot ovat järjestyneet katselmuspaikalle, paraatin komentaja ottaa joukot komentoonsa ilmoittamalla "PARAATIJOUKOT KUULUVAT KOMENTOONI, ASENTO, OLALLE – VIE, OJENNUS, JOUKKO-OSASTOJEN (JOUKKOYKSIKÖIDEN) KOMENTAJAT TARKASTAKAA OJENNUKSET, KATSE ETEEN – PÄIN, LEPO". Komento "OLALLE VIE" koskee lipunkantajia ja miekkavarustuksessa olevia, jolloin liput nostetaan kantoasentoon ja miekat viedään olalle. Paraatin komentaja voi antaa toimintaohjeita paraatijoukoille.

408. Paraatin vastaanottajan lähestyessä paraatin komentaja komentaa esimerkiksi "ILMOITAN PUOLUSTUSVOIMAIN KOMENTAJALLE, PARAATIJOUKOT ASENTO, ETEEN – VIE, HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN". Suoritusosalla "PÄIN" soittokunta alkaa soittaa kunniamarssia. Soittokunnan aloittaessa kunniamarssin liput tekevät kunnianosoituksen. Kuitenkaan lippulinnoissa olevat liput eivät tee kunnianosoitusta.

Paraatin komentaja menee paraatin vastaanottajaa vastaan paraatijoukkojen oikean siiven kohdalle ja ilmoittaa hänelle paraatijoukot esimerkiksi "HERRAAMIRAALI, PARAATIJOUKOT JÄRJESTYNEET ITSENÄISYYSPÄIVÄN VALTAKUNNALLISEEN PARAATIIN". Soittokunta keskeyttää marssin soiton ilmoituksen ajaksi.

409. Otettuaan vastaan ilmoituksen paraatin vastaanottaja tarkastaa joukot. Paraatin komentaja siirtyy sen verran sivuun, että paraatin vastaanottaja voi kulkea ohi. Paraatin komentaja seuraa paraatin vastaanottajaa koko katselmuksen ajan neljä askelta takana oikealla. Jos adjutantti tai muu sotilas osallistuu paraatikatselmukseen, hän seuraa vastaanottajan takana, paraatin komentajan vasemmalla puolella kaksi askelta hänen takanaan.

Paraatikatselmuksessa joukkoja tarkastaessaan paraatin vastaanottaja vie käden päähineeseen tehdessään kunnianosoituksen kullekin joukko-osaston lipulle sekä harkintansa mukaan muille lipuille ja joukoille. Tarkastuksen aikana soitetaan puolustusvoimien kunniamarssia tai sen joukon kunniamarssia, jota paraatin vastaanottaja kulloinkin tarkastaa.

410. Joukko-osaston ja -yksikön komentaja, yksikön päällikkö, varapäällikkö, yksikön vääpeli ja joukkueenjohtajat tervehtivät miekalla tai, jos aseena on pistooli, viemällä oikean käden päähineeseen. Joukkueiden varajohtajat ja joukkueenjohtajina toimivat varusmiehet tervehtivät ja tekevät kunnianosoituksen viemällä oikean käden päähineeseen, ellei mukana oleva ase tai muu väline sitä estä.

Osastoksi koottu esikuntahenkilöstö ja kutsuvierasosastoon kuuluvat muut sotilaspukuiset henkilöt tervehtivät ja tekevät kunnianosoituksen viemällä oikean käden päähineeseen.

411. Lippu tekee kunnianosoituksen puolustusvoimien tai oman joukon kunniamarsseille soittokunnan aloittaessa soiton. Tasavallan presidentin suorittaessa katselmuksen

lippu tekee kunnianosoituksen presidentille ilmoittamista edeltävän komennon suoritusosalla "PÄIN". Lippu tekee kunnianosoituksen myös tasavallan presidentin pysähtyessä tervehtimään lippua.

412. Paraatin vastaanottajaa seurataan katseella tarkastuksen ajan kunnianosoitus-asennossa, kunnes paraatin komentaja komentaa "KATSE ETEEN – PÄIN".

413. Soittokunta lopettaa soiton, kun paraatijoukot on tarkastettu. Paraatin vastaanottaja adjutanteineen ja paraatin komentaja siirtyvät paraatijoukkojen keskelle tai neliön avoimelle sivulle. Paraatin vastaanottaja tervehtii joukkoja esimerkiksi "HYVÄÄ PÄIVÄÄ PARAATIJOUKOT", johon vastataan esimerkiksi "HYVÄÄ PÄIVÄÄ, HERRAAMIRAALI", minkä jälkeen paraatin komentaja komentaa "KATSE ETEEN – PÄIN", "OLALLE – VIE, JALALLE – VIE, LEPO". Komennolla "JALALLE – VIE" liput ja miekat viedään jalalle.

Kenttähartaus

414. Katselmuksen jälkeen pidettävässä kenttähartaudessa on yleensä hymni, rukoukseen soitto, papin puhe ja rukous, virsi sekä rukouksen päätösoitto.

Paraatin komentaja komentaa rukoukseen soiton jälkeen "LAKKI – PÄÄSTÄ, LEPO". Kehotussanalla "RUKOILKAAMME" tehdään rukousasento ja päätössanalla "AAMEN" tehdään lepo. Paraatin komentaja komentaa rukouksen päätösoiton jälkeen "LAKKI – PÄÄHÄN, LEPO".

415. Evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomilla on oikeus osallistua paraatikatselmukseen kuuluvaan kenttähartauteen ja he tekevät "RUKOILKAAMME" kehotussanalla asennon. Osallistuessaan kenttähartauteen he menettelevät Sulkeisjärjestysohjesäännön mukaisesti. Jos he eivät kenttähartauden vuoksi voi osallistua paraatikatselmukseen, heille järjestetään muuta palvelusta.

416. Tietyissä sääolosuhteissa lakki voidaan pitää päässä koko kenttähartauden ajan tai ottaa pois vain rukouksen ajaksi. Soittokunnasta vain soittokunnan johtaja ottaa lakin päästä.

417. Papin paikka on katselmuksen aikana liitteen 4 osoittamassa paikassa, josta hän siirtyy paraatin vastaanottajan eteen pitämään kenttähartauden.

418. Yleensä paraatin vastaanottaja pitää puheen kenttähartauden jälkeen. Puheen päätteeksi paraatin vastaanottaja kehottaa kohottamaan kolminkertaisen eläköön-huudon isänmaalle, puolustusvoimille tai joukolle esimerkiksi "KOHOTTAKAAMME KOLMINKERTAINEN ELÄKÖÖNHUUTO ISÄNMAALLE". Komennolla "KOHOTTA-KAAMME" joukot tekevät asennon, johtajat tervehtivät ja liput nostetaan kantoasentoon sekä katse käännetään paraatin vastaanottajaan. Paraatin vastaanottaja antaa tahdin paraatijoukkojen eläköön-huudolle nostamalla oikean kätensä suoraksi ylös joka huudolla.

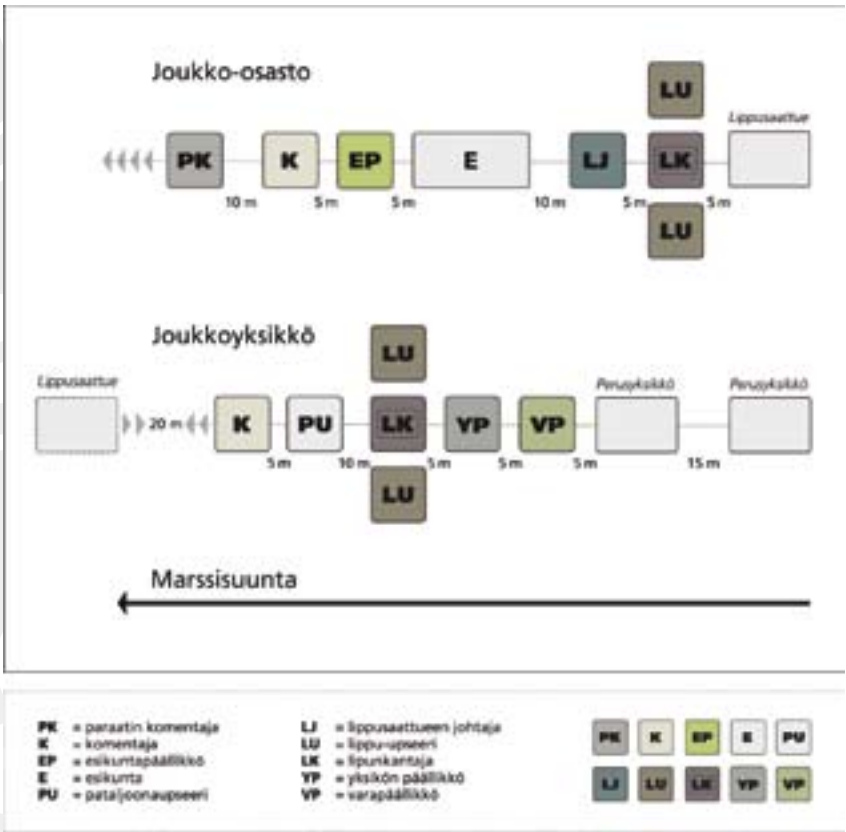
Asennossa pysytään, kunnes soittokunta on lakannut soittamasta eläköön-huutoa seuraavaa kansallislaulua tai kunniamarssia. Soittokunnan aloittaessa soiton liput (lukuun ottamatta lippulinnan lippuja) tekevät kunnianosoituksen kansallislaululle tai kunniamarsseille. Laulun tai marssin päätyttyä tehdään lepo ja liput jäävät kantoasentoon. Kansallislaulun ja kunniamarssien soittaminen on määrätty luvussa 9.8.

Ohimarssi

419. Ohimarssi suoritetaan paraatikselselmuksen jälkeen. Sitä komentaa paraatin komentaja ja sen ottaa vastaan paraatin vastaanottaja. Ohimarssin vastaanottoaikka on marssisuunnassa tien oikealla puolella.

420. Joukot siirtyvät ohimarssin lähtöpaikalle paraatin komentajan komennolla "VALMISTAUTUKAA OHIMARSSIIN".

421. Ohimarssin lähtöpaikalla joukot järjestyvät ohimarssimuotoon tarvittaessa supistetuin etäisyyksin. Ohimarssietäisyydet otetaan lähtökynnyksellä. Jalan liikuttaessa ohimarssimuoto on yleensä kolmi- tai nelijono. Moottoroitujen joukkojen ohimarssimuoto on ajoneuvojono. Jos ohimarssipaikalla on runsaasti tilaa, voidaan kaksi joukkuetta tai ajoneuvoa määrätä marssimaan rinnakkain. Ohimarssijärjestys ja -etäisyydet ovat kuvion 2 mukaiset.

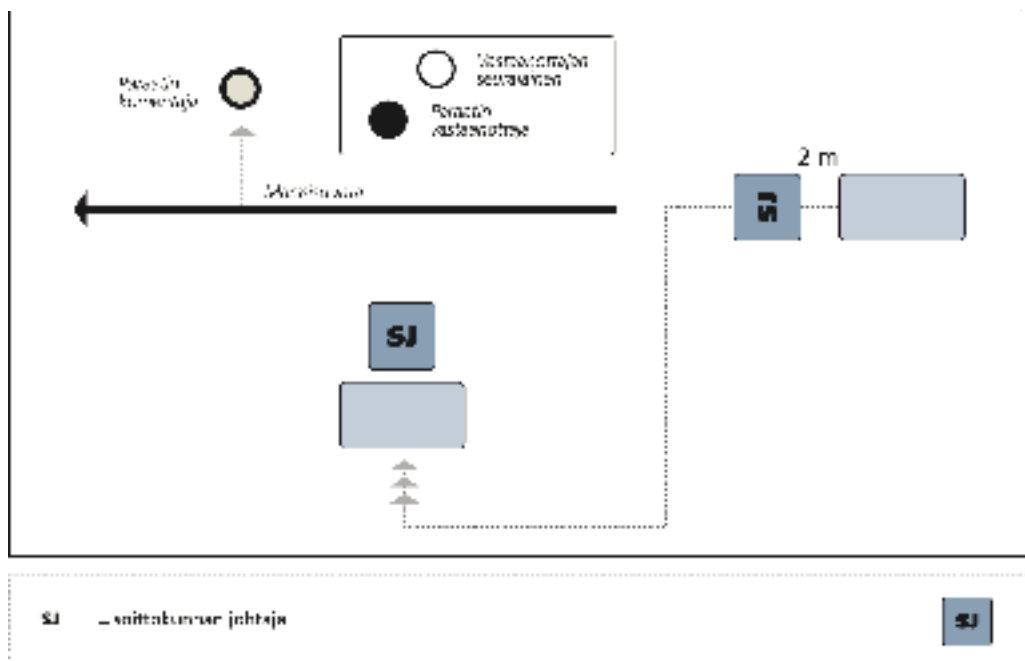


Kuvio 2. Ohimarssijärjestys ja -etäisyydet.

Kun soittokunta saattaa joukkoa lähtökynnykseltä vastaanottopaikalle, paraatin komentajan etäisyys on 30 metriä soittokunnasta. Joukko-osastojen ja joukkoyksiköiden välit ovat 20 metriä. Perusyksiköiden välit ovat 15 metriä. Määräyksiä sovelletaan myös moottoroitujen joukkojen ohimarssietäisyyksiin.

422. Joukkueen johtajan paikka on joukkueensa oikealla puolella ryhmänjohtajien rivin kanssa ojennuksessa ja varajohtajan vastaavasti ensimmäisen rivin vasemmalla puolella. Jos marssitie on kapea, joukkueen johtaja ja varajohtaja marssivat joukkueen edessä rinnan, joukkueen johtaja oikealla puolella. Yksikön vääpeli marssii yksikkönsä jäljessä viimeisenä oikeanpuoleisessa jonossa.

423. Kun soittokunta siirtyy katselmuspaikalta suoraan ohimarssipaikalle, se menee paikalleen kuvion 3 mukaisesti. Ollessaan valmiina vastaanottopaikalla soittokunta aloittaa soiton ensimmäisen osaston lähtiessä liikkeelle ohimarssin lähtökynnykseltä. Ohimarssitahti on noin 120 askelta minuutissa.



Kuvio 3. Soittokunnan siirtyminen paikoilleen ohimarssin aikana.

424. Joukot lähtevät lähtökynnykseltä liikkeelle perusyksiköittäin paraatin komentajan komennolla "ALOITTAKAA OHIMARSSI". Ensimmäisen osaston päällikkö komentaa "ASENTO, (OLALLE – VIE), TAHDISSA – MARS. Tällöin myös edessä oleva esikunta ja komentajat lähtevät liikkeelle. Jos soittokunta saattaa paraatijoukkoja, se aloittaa soiton ja lähtee liikkeelle samalla komennolla.

425. Ohimarssissa tervehditään perusyksiköittäin komennolla ”HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN”. Tervehtiminen alkaa noin 10 metriä ennen vastaanottajaa ja päättyy komennolla ”KATSE ETEEN – PÄIN”, kun yksikkö kokonaisuudessaan on marssinut vastaanottajan ohi.

Kantahenkilökunta tervehtii kuten paraatikatselmuksessa. Esikuntien henkilöstö tervehtii, kun komentaja laskee miekkansa huomioasennosta kunnianosoitusasentoon tai vie kätensä päähineeseen.

Paraatin vastaanottaja ja hänen seuralaisensa tervehtivät kaikkia ohimarssivia osastoja. Ohimarssia seuraavat yksittäiset sotilaat tekevät kunnianosoituksen joukko-osastojen ja joukkoyksiköiden lipuille. Lippu tekee kunnianosoituksen ohimarssissa vain silloin, kun paraatin vastaanottajana on tasavallan presidentti tai vieraan valtion päämies.

426. Marssittuaan noin viisi metriä paraatin vastaanottajan ohi paraatin komentaja siirtyy kuvion 3 mukaisesti seisomaan vastaanottajasta hieman takaviistoon oikealle miekka edelleen alhaalla. Kun viimeinen osasto ja soittokunta ovat kulkeneet ohi, paraatin komentaja menee paraatin vastaanottajan eteen, tervehtii ja ilmoittaa esimerkiksi ”HERRAAMIRAALI, PARAATI ON PÄÄTTYNYT”. Ilmoituksen tehtyään paraatin komentaja vie miekan jalalle ja poistuu.

427. Soittokunta lakkaa soittamasta paraatijoukkojen jälkipään sivuutettua vastaanottajan. Soittokunta lähtee liikkeelle, tervehtii paraatin vastaanottajaa ja liittyy paraatijoukon viimeiseksi.

428. Puolustusvoimien ulkopuolisten järjestöjen ollessa mukana paraatissa ohimarsisjärjestys on seuraava:

- sotiemme veteraanien lippulinna
- puolustusvoimien joukot
- maanpuolustusjärjestöt lippuineen.

9.2 Sotilasvalan vannominen ja sotilasvakuutuksen antaminen

429. Ennen sotilasvalan vannomista tai sotilasvakuutuksen antamista asevelvollisille on selvitettävä sotilaan velvollisuuksia ja oikeuksia sekä opetettava heidät ymmärtämään valan ja vakuutuksen merkitys ja ero.

Sotilasvala vannotaan tai sotilasvakuutuksen annetaan siinä vaiheessa, kun koulutettavat ovat valmiita omaksumaan valan tai vakuutuksen velvoitteet. Joukon komentaja nimittää alokkaat sotamiehiksi.

430. Sotilasvala vannotaan ja sotilasvakuutus annetaan esilukijan sanelun mukaan joukon komentajan ja lipun edessä. Yleensä valan vannojien ja vakuutuksen antajien omaiset kutsutaan tilaisuuteen. Sotilasvalan ja sotilasvakuutuksen kaava on liitteessä 2.

431. Sotilasvala- ja sotilasvakuutustilaisuudessa joukot ovat paraatipuvussa ja aseistettuina. Lippukomppania määrätään sotilasvalan vannoneista tai sotilasvakuutuksen antaneista sotilaista.

432. Niille alokkaille, jotka ovat estyneet osallistumasta sotilasvala- tai sotilasvakuutustilaisuuteen joukkonsa mukana, järjestetään erillinen tilaisuus. Heidät kuitenkin nimitetään sotamieheiksi joukkonsa mukana.

Sotilasvalatilaisuus kentällä

433. Kentällä pidettävään sotilasvalatilaisuuteen järjestetään yleensä avoneliöön (kuvio 4) paraatikatselmuksesta annettujen määräysten mukaisesti (liitteet 4 ja 5). Sotilasvalatilaisuudessa käytetään samoja komentoja kuin paraatikatselmuksessa. Tilaisuudessa voi olla mukana joukon pääkoulutuskalustoa.

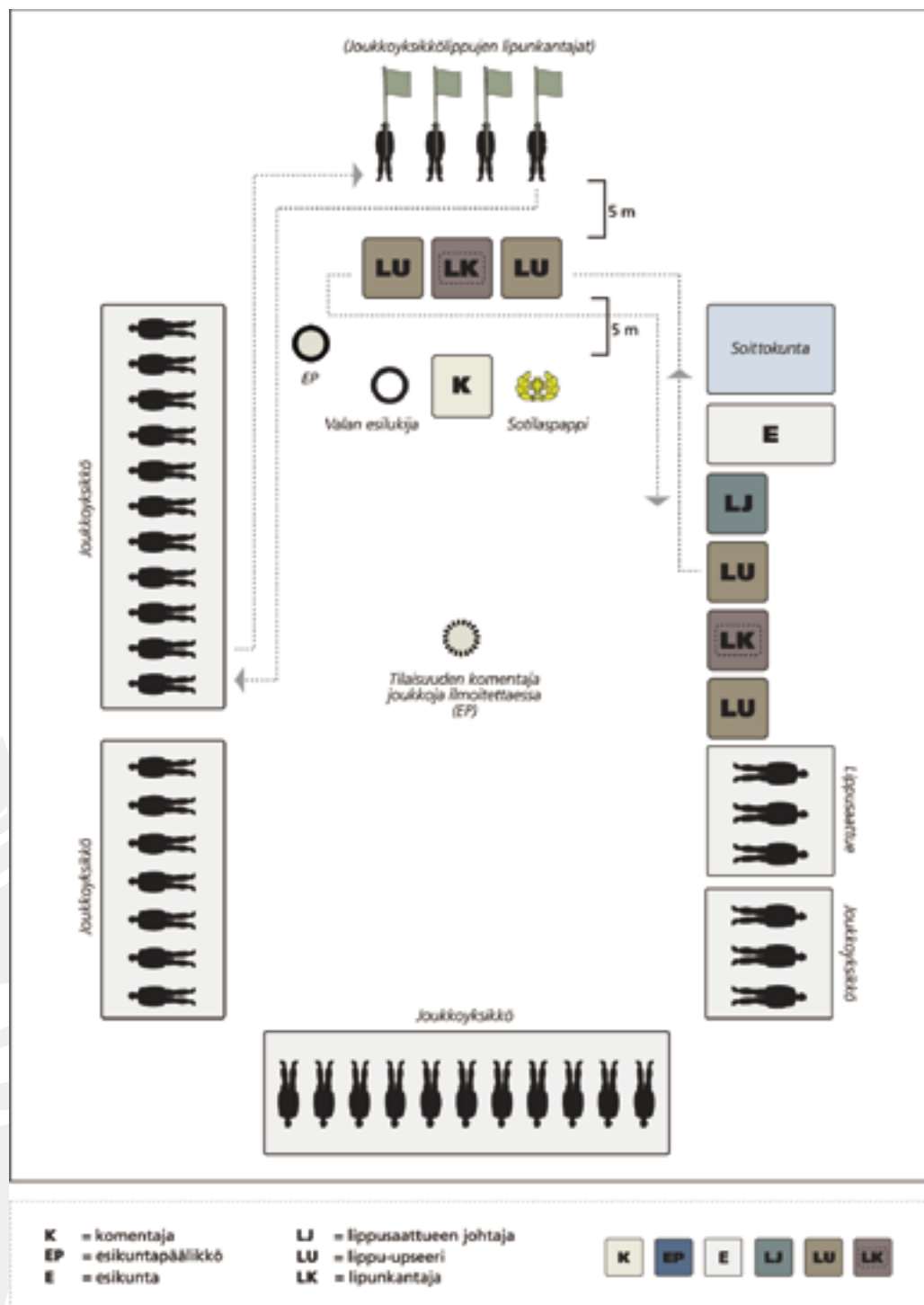
434. Sotilasvalatilaisuuteen järjestyneet joukot ilmoitetaan tilaisuuden komentajalle. Tilaisuuden komentaja ilmoittaa joukot valan vastaanottavalle komentajalle. Tämä tarkoittaa joukot soittokunnan soittaessa joukko-osaston kunniamarssia. Tarkastuksen jälkeen vastaanottava komentaja, pappi, valan esilukija ja tilaisuuden komentaja sijoittuvat avoneliön avoimelle sivulle.

Sotilasvalatilaisuuden ohjelma on seuraava:

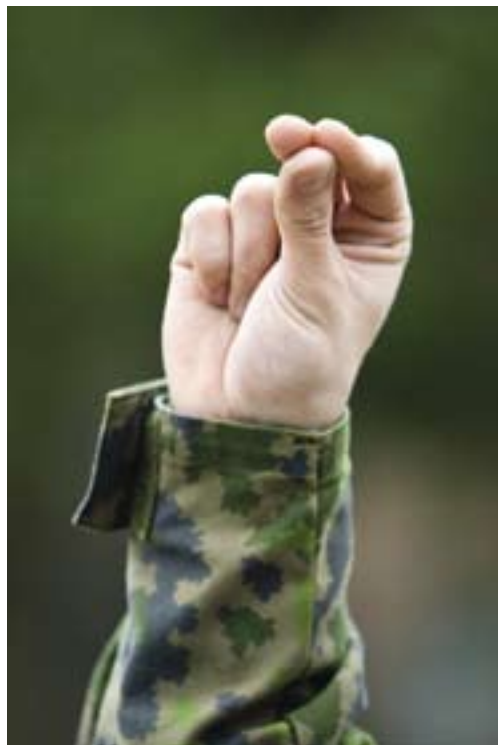
- hymni
- rukoukseen soitto
- papin puhe ja rukous
- virsi
- rukouksen päätösoitto
- sotilasvala
- valalaulu
- komentajan kehotussanat
- joukon kunniamarssi.

435. Rukouksen päätösoiton jälkeen, komennolla ”LIPUT ESIIN”, joukko-osastolipun lippuvartio ja joukkoyksikkölippujen lipunkantajat siirtyvät komentajan taakse kuvion 4 mukaisesti. Valan esilukija asettuu komentajan oikealle ja sotilaspappi vasemmalle puolelle. Valan vannomisen aikana liput ovat komentajan takana kantoasennossa.

436. Tilaisuuden komentaja komentaa ”LAKKI – PÄÄSTÄ, VALANTEKOASENTO – OTTAKAA”. Valan vannot nostavat oikean kätensä ylös siten, että kämmenpuoli on eteenpäin, etu- ja keskisormi ovat pystyssä ja kiinni toisissaan. Ortodoksisen kirkkokunnan jäsenillä on valantekoasennossa peukalon, etu- ja keskisormien päät yhdessä sekä nimetön ja pikkusormi kämmentä vasten. Valantekoasennossa olkavarsi nojaa kevyesti vartaloon kuvan 20 mukaisesti.



Kuvio 4. Sotilasvalatilaisuus kentällä (esimerkki).



Kuva 20. Valantekoasennot.

Vala vannotaan esilukijan sanelun mukaan. Valan vannomisen aikana liput pidetään kantoasennossa. Vala päättyy komentoihin "LASKEKAA KÄTENNE ALAS, LAKKI – PÄÄHÄN, LEPO". Sen jälkeen lauletaan Valalaulu.

437. Komentajan kehotussanoja kuunnellaan lepoasennossa. Kehotussanojen jälkeen soitetaan joukon kunniamarssi ja tehdään kunnianosoitus. Soiton ja kunnianosoituksen päätyttyä tehdään lepo.

Kunniamarssin jälkeen komennetaan "LIPUT PAIKOILLEEN", jolloin joukko-osastolipun lippuvartio ja joukkoyksikkölippujen lipunkantajat siirtyvät paikoilleen kuvion 4 mukaisesti.

438. Jos sotilasvalatilaisuuden jälkeen järjestetään ohimarssi, se tapahtuu kuten paraatissa.

Sotilasvalatilaisuus kirkossa

439. Kun sotilasvalatilaisuus järjestetään kirkossa, aseet jätetään kirkon ulkopuolelle. Tilaisuuteen osallistuvat omaiset ohjataan heille varatuille paikoille. Valanvannojat marsivivat kirkkoon yksiköittäin ja asettuvat esimiestensä kanssa istumaan kirkon etuosaan kirkkoupseerin ohjeiden mukaan. Heidän jälkeensä kirkkoon tulevat joukon muut osat ja asettuvat kirkkoupseerin ohjeiden mukaan istumaan valanvannojiin taakse.

440. Joukko-osastolipun lippuvartio saattueineen siirtyy kirkkoon seuraavasti: Lippuvartio jää aluksi eteiseen, ja saattue menee sisään ja asettuu istumaan heille varatuille paikoille. Joukkoyksikkölippuja käytettäessä on huomioitava paikalliset olosuhteet ja tilat. Kun kaikki ovat asettuneet paikoilleen, lippuvartio vie lipun sisälle kirkkoon ja pysähtyy ovelle. Tällöin kirkossa olevat henkilöt nousevat seisomaan kirkkoupseerin antamasta merkistä ja kääntyvät keskikäytävään päin. Lippu-upseerit vievät miekan jalalle ja lippuvartio ottaa lakin päästä.

Lippuvartio vie lipun keskikäytävää pitkin kuoriin ja asettuu rintamaan keskikäytävän suuntaisesti tai 45 asteen kulmassa sitä vastaan. Kuorissa lippu pidetään jalalla. Lippuvartio seisoo muuten levossa, mutta rukouksen ja sotilasvalan aikana asennossa. Lippuvartion saapuessa ja poistuessa soittokunta soittaa lippufanfaarin.

441. Kun lippu on asettunut paikoilleen, alkaa jumalanpalvelus. Jumalanpalveluksen jälkeen lippu siirtyy keskikäytävän kohdalle rintama valanvannojiin päin. Kirkossa olijat nousevat seisomaan. Komentaja, pappi ja valan esilukija asettuvat lipun eteen. Valan esilukija asettuu komentajan oikealle puolelle.

Valanvannojat tekevät esilukijan kehotuksesta valantekoasennon. Vala vannotaan esilukijan sanelun mukaan. Muut seisovat asennossa sotilasvalan ajan. Lippu pidetään jalalla. Valan vannomisen jälkeen käsi lasketaan alas esilukijan kehotuksesta.

442. Valan vannomisen jälkeen lauletaan Valalaulu. Joukon komentaja lausuu kehotussanat. Soittokunta soittaa isänmaallisen hymnin. Kunniamarssia ei soiteta kirkossa.

Kirkosta poistutaan seuraavassa järjestyksessä: lippu, komentaja, lippusaattue, valan vannoneet ja muut tilaisuuteen osallistuneet.

Sotilasvakuutus

443. Sotilasvakuutuksen antavat ne alokkaat, jotka ovat valinneet vakuutuksen valan sijasta. Sotilasvakuutus annetaan erillisessä tilaisuudessa, yleensä siten, että siihen osallistuvilla henkilöillä on mahdollisuus seurata valatilaisuutta ja osallistua ohimarssiin.

Sotilasvakuutus annetaan tilaisuuden arvolle sopivassa paikassa. Tilaisuus järjestetään soveltamalla valan vannomisesta annettuja ohjeita. Tilaisuuteen osallistuvat lippuvartioineen, joukon komentaja, vakuutuksen esilukija, vakuutuksen antajat, vakuutuksen antajien perusyksiköiden päälliköt ja omaiset. Vakuutuksen aikana seistään kohdan 436

mukaisessa asennossa. Vakuutuksen antamisen jälkeen joukon komentaja lausuu vakuutuksen antaneille kehotussanat.

Virkavalan vannominen ja virkavakuutuksen antaminen

444. Puolustusvoimien sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä palveleva virkamies on velvollinen vannomaan virkavalan tai antamaan virkavakuutuksen ryhtyessään hoitamaan virkaansa.

445. Puolustusvoimien sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä palveleva virkamies vannoo virkavalansa tai antaa virkavakuutuksen nimittävälle viranomaiselle tai joukko-osaston tai sitä vastaavan hallintoyksikön päällikön edessä. Virkavalan ja virkavakuutuksen kaava on liitteessä 3.

9.3 Jumalanpalvelukset ja hartaustilaisuudet

446. Evankelisluterilaisia ja ortodoksia jumalanpalveluksia sekä hartaustilaisuuksia järjestetään osana palvelusohjelmaa. Niiden sisältö ja järjestelyt määräytyvät olosuhteiden mukaan.

447. Evankelisluterilaiseen tai ortodoksiseen kirkkoon kuulumattomilla sotilailla on oikeus osallistua jumalanpalveluksiin ja hartaustilaisuuksiin. Niille, jotka eivät vakaumuksensa vuoksi osallistu jumalanpalveluksiin ja hartaustilaisuuksiin, on järjestettävä ohjattua elämäntarkastustietoon tai etiikkaan liittyvää ohjelmaa.

448. Palveluksen salliessa eri uskontokuntiin kuuluville järjestetään mahdollisuus oman uskontonsa harjoittamiseen. Uskonnollisia erityiskysymyksiä on tarkennettu liitteessä 10.

449. Sisällä pidettäviin jumalanpalveluksiin ja suuriin hartaustilaisuuksiin määrätään kirkkoupseeri. Kirkkoupseeri selvittää etukäteen tilaisuuden kulun, huolehtii järjestelyistä ja ohjaa tilaisuuden toimintaa omalla esimerkillään.

Perusyksikön hartaus

450. Hartauden ohjelmana on yleensä raamatunlukua tai puhe, rukous, virsi tai musiikkia. Hartaudenpitäjä on valmennettava tehtävään.

Ulkona pidettävässä hartaudessa komennetaan ennen hartauden aloittamista ”LAKKI – PÄÄSTÄ, LEPO” ja virren jälkeen ”LAKKI – PÄÄHÄN, LEPO”.

Tietyissä sääoloissa lakki voidaan pitää päässä koko hartauden ajan. Kehotussanalla "RUKOILKAAMME" tehdään rukousasento tai asento ja rukouksen päätössanalla "AAMEN" tehdään lepo.

Perusyksikköä suuremman joukon kenttähartaus

451. Joukko järjestyy kenttähartauteen paraatikatselmuksesta annettujen ohjeiden mukaan. Yksiköiden ryhmitettyä paikoilleen ne ilmoitetaan päivystäjälle tai erikseen määrätylle henkilölle. Sen jälkeen joukko ilmoitetaan komentajalle, jos hän on paikalla.

Joukon päivystäjä ja hartauden pitäjä toimivat kuten paraatin komentaja ja pappi paraatikatselmuksessa. Joukon komentaja sijoittuu paraatin vastaanottajan paikalle.

452. Soittokunnan osallistuessa hartauteen se sijoittuu kuuluvuuden kannalta parhaaseen paikkaan. Soittokunta voi soittaa marssimusiikkia joukkojen kokoontumisen ja poistumisen ajan.

453. Ennen illalla pidettävää kenttähartautta soitetaan yleensä iltasoitto. Sen aikana seistään asennossa. Iltasoiton päätyttyä hartauden pitäjä astuu esiin kolme metriä tilaisuuden komentajan edelle ja pitää kenttähartauden.

Kenttähartauden ohjelma on yleensä seuraava:

- hymni
- rukoukseen soitto
- puhe ja rukous
- virsi
- rukouksen päätösoitto.

454. Rukoukseen soiton jälkeen komennetaan "LAKKI – PÄÄSTÄ, LEPO". Rukouksen päätösoiton jälkeen komennetaan "LAKKI – PÄÄHÄN, LEPO". Tietyissä sääolosuhteissa lakki voidaan pitää päässä koko hartauden ajan.

455. Yleensä hartauden jälkeen lasketaan lippu. Lipunlaskun aikana soittokunta soittaa puolustusvoimien kunniamarssia. Jos joukon komentaja osallistuu hartauteen, päivystäjä ilmoittaa lipunlaskun jälkeen tilaisuuden päättyneen sanomalla esimerkiksi "HERRA EVERSTI, KENTTÄHARTAUUS PIDETTY".

Lipunlaskun jälkeen päivystäjä komentaa "ASENTO, KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN, TAH-DISSA – MARS". Soittokunta aloittaa marssin, ja joukko poistuu perusyksiköittäin. Soitto lopetetaan yksiköiden poistuttua kentältä.

Jumalanpalvelus kirkossa

456. Joukot sijoittuvat kirkkoon yksiköittäin esimiestensä johdolla kirkkoupseerin ohjeiden mukaan. Kun kaikki ovat paikoillaan, kirkkoupseeri asettuu ensimmäiselle penkkiriville keskikäytävän vasemmalle puolelle ja antaa jumalanpalveluksen aikana omalla esimerkillään merkin seisomaan nousemisesta ja istuutumisesta.

Kun joukon komentaja osallistuu jumalanpalvelukseen, hän saapuu kirkkoon viimeisenä ja istuu ensimmäiselle penkkiriville keskikäytävän oikealle puolelle.

457. Jumalanpalveluksessa noudatetaan yleensä Sotilaan virsikirjassa olevaa ohjelmaa. Kirkosta poistutaan seuraavassa järjestyksessä: ensin komentaja seurueineen ja sen jälkeen yksiköt esimiestensä johdolla.

9.4 Hautajaiset

458. Hautajaiset voidaan järjestää siviilihautajaisina tai hautajaisina sotilaallisin kunnianosoituksin. Hautajaisjärjestelyt riippuvat vainajan ilmaisemasta tahdosta, omaisten toiveista, uskonto- tai kirkkokunnasta, hautaustavasta ja paikallisista olosuhteista. Tässä ohjesäännössä ohjeistetaan yleinen hautajaismenettely sotilaallisin kunnianosoituksin. Menettelyä voidaan soveltaa vainajan omaisten ja vastuussa olevan sotilasviranomaisen kanssa käytävien neuvottelujen perusteella. Hautajaisjärjestelyistä laaditaan yksityiskohtainen suunnitelma, jonka perusteella tilaisuus toteutetaan arvokkaasti ja vainajaa kunnioittaen.

459. Puolustusvoimien palveluksessa kuolleelle sotilaalle voidaan järjestää hautajaiset sotilaallisin kunnianosoituksin. Sotilaalliset kunnianosoitukset voidaan järjestää myös vakinaisesta palveluksesta eronneelle sotilaalle omaisten pyynnöstä tai sen joukko-osaston aloitteesta, jossa vainaja on viimeiseksi palvellut. Mannerheim-ristin ritarit haudataan sotilaallisin kunnianosoituksin.

Sotilaallisten kunnianosoitusten järjestämiseen tarvitaan vainajan lähimpien omaisten pyyntö tai suostumus. Vainajalle järjestetään sotilaalliset kunnianosoitukset yleensä vain yhdellä paikkakunnalla.

460. Sotilaalliset kunnianosoitukset järjestää ensisijaisesti se joukko-osasto, jossa vainaja kuollessaan palveli. Muussa tapauksessa sotilaallisten kunnianosoitusten järjestämiseksi käännytään lähimmän sotilasläänin esikunnan tai aluetoimiston puoleen.

461. Kun siunaustilaisuus järjestetään kirkossa tai kappelissa, arkku asetetaan kirkon etuosaan sille kuuluvalla paikalla. Arkku verhotaan kielekkeiseen valtiolippuun ja sen päälle asetetaan vainajan lakki ja miekka (kuva 21).

Siunauksen tapahtuessa hautausmaalla vainajalle osoitetut kunnianosoitukset tehdään haudan äärellä. Siunauksen jälkeen soitetaan kunniamarssi ja omaisten toivomuksesta ammutaan kunnialaukaukset.

462. Virallisissa hautajaisissa ja sotilashautajaisissa sotilaat käyttävät paraatipukua. Siviilihenkilön yksityisissä hautajaisissa käytetään palveluspukua, elleivät omaiset ole erikseen toivoneet siviilipuvun käyttöä. Jos yksittäinen sotilas osallistuu sotilaspuvussa yksityisiin hautajaisiin, hän noudattaa soveltaen tässä ohjesäännössä annettuja ohjeita. Lähiomaisensa hautajaisissa sotilas voi käyttää mustaa surunauhaa sotilaspukunsa vasemmassa käsivarressa kyynärtaipeen yläpuolella.

463. Ulkomailla kuollut sotilas saatetaan kotimaahan ja otetaan vastaan sotilaallisin kunnianosoituksin. Siunaustilaisuus vainajalle, jonka ruumista ei ole löydetty ja joka on julistettu kuolleeksi, järjestetään luvun 9.4 määräyksiä soveltaen.

Sotilaalliset kunnianosoitukset hautajaisissa

464. Sotilaallisin kunnianosoituksin järjestettäviin hautajaisiin voi sisältyä soittokunta, kunniaosasto tai kunniaavartio, kielekkeisen valtiolipun lippuvartio, joukko-osastolipun lippuvartio tai lippulinna, arkun ja kunniamerkkien kantajat, viralliset edustajat ja puolustusvoimien seppeleen laskeminen, kunnialaukausten ampuminen, arkun verhoilu kielekkeisellä valtiolipulla, vainajan lakin ja miekan asettaminen arkun päälle sekä kunniamerkkitynyn tai -tyynyjen asettaminen arkun eteen.

Omaisten pyynnöstä sotilaalliset kunnianosoitukset voidaan tehdä rajoitetusti, jolloin siihen voi kuulua arkun verhoilu kielekkeisellä valtiolipulla, vainajan lakin ja miekan asettaminen arkun päälle sekä kunniamerkkitynyn tai -tyynyjen asettaminen arkun eteen.



Kuva 21. Siunaustilaisuus kirkossa.

- 465.** Kunniaosastoksi hautaussaattoon ja siunaustilaisuuteen haudalle määrätään
- kapteenille ja kapteeniluutnantille sekä heitä nuoremmille sotilaille kunniajoukkue, paitsi perusyksikön päällikölle hänen oma yksikkönsä
 - everstille ja kommodorille sekä heitä nuoremmille sotilaille majuriin asti kunniaosasto
 - kenraalille ja amiraalille kunniakomppania.
- 466.** Sotilaallisista kunnianosoituksista määrävällä viranomaisella on oikeus määrätä kohdassa 465 mainittua pienempikin kunniaosasto tai jättää se olojen vaatiessa asettamatta. Kunniaosastot ovat aseistettuja.
- 467.** Siunaustilaisuuteen kirkkoon, kappeliin tai haudalle arkun kunniavartioksi määrätään neljä päällystään, alipäällystään tai miehistöön kuuluvaa sotilasta sen mukaan, mihin henkilöstöryhmään vainaja on kuulunut. Jos tilaisuus on pitkä, kunniavartiolle määrätään vaihtomiehistys. Upseereista muodostetuilla kunniavartioilla aseistuksena ovat miekat. Muut kunniavartiot ovat aseistamattomia.
- Sotilasarvoltaan vanhin tai kantahenkilökuntaan kuuluva vainajan lähiomainen on arkun pääpuolella sydämen puolella, seuraavaksi vanhin salista kuoriin katsottuna pääpuolella vasemmalla ja nuorin edessä vasemmalla kuvion 5 mukaisesti.
- 468.** Siunaustilaisuuteen kirkkoon, kappeliin tai haudalle sekä hautausaattoon asetetaan kielekkeinen valtiolippu ja vainajan viimeisen palveluspaikan joukko-osastolippu ja niiden lippuvartiot. Ne määrätään yleensä siitä joukko-osastosta, jossa vainaja kuollessaan palveli. Erityisistä syistä tilaisuuksiin voidaan asettaa myös yhden tai useamman sellaisen joukko-osaston liput ja joukkoyksikköliput, jossa vainaja on aikaisemmin palvellut. Mikäli sotilaallisiin hautajaisiin asetetaan joukko-osastolipun lippuvartio, tilaisuudessa on oltava lippuvartio myös kielekkeisellä valtiolipulla.
- 469.** Arkunkantajiksi määrätään yleensä kuusi, tai tarpeen vaatiessa kahdeksan, päällystään, alipäällystään tai miehistöön kuuluvaa sotilasta sen mukaan, mihin henkilöstöryhmään vainaja on kuulunut. Arkunkantajina voivat toimia myös vainajan palvelustoverit ja omaisten toivomuksesta vainajan omaisia. Kantajat ovat aseistamattomia. Kunniamerkkien kantajiksi kutakin kunniamerkkityynyä kohti määrätään sotilas arkunkantajien sotilasarvon mukaisesti.
- 470.** Ryhmän suuruinen osasto tai tykkijaos määrätään ampumaan kunnialaukaukset käsiaseilla tai tykillä. Vainajaa haetaan laskettaessa ammutaan kolme yhteislaukausta 10–15 sekunnin välein. Tykillä kunnialaukaukset voidaan ampua kenraaleille ja amiraaleille sekä tykistöön kuuluneille upseereille.
- 471.** Hautajaisiin määrätään kaksi virallista joukko-osaston edustajaa, joista toinen on yleensä siihen henkilöstöryhmään kuuluva, johon vainaja on kuulunut.

Siunaustilaisuus kirkossa tai kappelissa

472. Siunaustilaisuutta varten tehtävään määrätään upseeri kirkkoupseeriksi.

473. Kun vainaja siunataan kirkossa tai kappelissa, vainajan arkku ja kunniamerkit sijoitetaan sinne etukäteen kuvion 5 mukaisesti. Arkku verhotaan kielekkeisellä valtiolipulla, joka siunauksen ajan on pääpuolesta käärittynä noin 15 senttimetriä, jotta siunatessa hiekkaa ei joudu lipun päälle. Jos vainajalle on kuulunut miekka, se asetetaan tuppeen pantuna arkun päälle kahva pääpuoleen päin. Vainajan lakki asetetaan lipun keskelle, tupessa olevan miekan päälle, kokardi tai lakkimerkki jalkopäähän päin.

474. Kunniavartio asettuu arkun äärelle ennen kuin ovet avataan saattoväelle tai viimeistään 10 minuuttia ennen tilaisuuden alkua. Kunniavartio asettuu arkun äärelle siten, että siunaavalla papilla on esteetön näköyhteys vainajan lähiomaisiin. Jos seppeleitä lasketaan ennen siunaustilaisuutta, kunniavartio voi tarvittaessa poistua siksi ajaksi tai se asetetaan vasta seppeleiden laskemisen jälkeen.

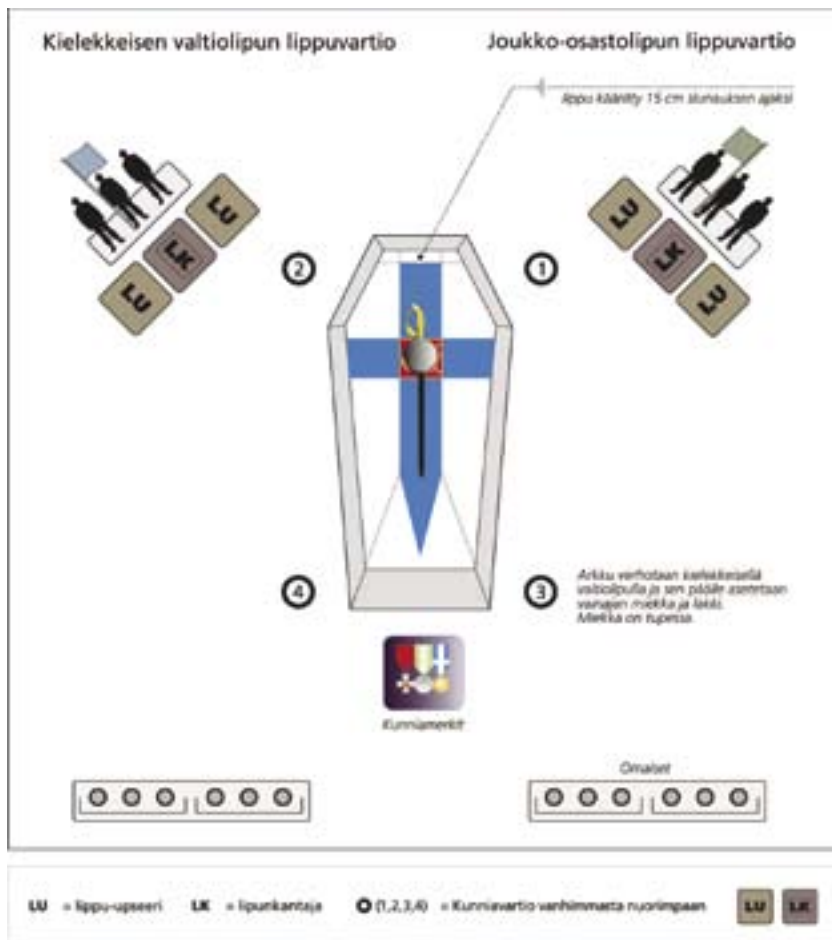
Kunniavartio astuu arkun ääreen parijonossa miekat olalla ja lakki miekan tuppea pitelevässä kädessä. Vartion asettuessa paikalleen se tekee täyskäännöksen arkun kautta. Kun vartio on paikoillaan kuvion 5 mukaisesti, edessä vasemmalla olevan kunniavartiomiehen merkistä miekan terä lasketaan vasemmalta sivukautta alas.

Paljastettu miekka nojaa maahan kohtisuorassa vartalon keskikohdalla kädensuojus eteenpäin. Oikea käsi pitää miekan kahvasta ja vasen, jossa päähine on, lepää sen päällä.

Päähineestä pidetään kiinni siten, että sen oikea reuna on peukalon ja etusormen välissä, päällinen eteenpäin ja kokardi oikealle (kuva 21). Kunniavartiolla on käsineet kädessä. Kunniavartio seisoo liikkumatta levossa koko tilaisuuden ajan. Jos kunniavartiolla ei ole miekkaa, lakkia pidetään kuten rukousasennossa. Siunaamisen jälkeen kunniavartio poistuu arkun ääreltä ennen seppeleiden ja kukkalaitteiden laskua.

475. Lippu ja lippuvartio asettuvat kirkkoon kunniavartion jälkeen kuvion 5 mukaisesti. Kun kaikki ovat asettuneet paikoilleen, lippuvartio vie lipun sisälle kirkkoon ja pysähtyy ovelle. Tällöin kirkossa olevat henkilöt nousevat seisomaan kirkkoupseerin antamasta merkistä ja kääntyvät keskikäytävään päin. Lippu-upseerit vievät miekan jalalle ja lippuvartio ottaa lakin päästä.

Lippuvartio vie lipun keskikäytävää pitkin kuoriin ja asettuu rintamaan keskikäytävän suuntaisesti tai 45 asteen kulmassa sitä vastaan. Kuorissa lippu pidetään jalalla. Lippuvartio seisoo kapeassa haara-asennossa koko tilaisuuden ajan, rukouksen aikana kuitenkin asennossa. Lippu tekee kunnianosoituksen, kun pappi siunaa vainajan ja laittaa ensimmäisen kerran hiekkaa arkulle. Kun arkkua ei siunauksen jälkeen siirretä pois kirkosta tai kappelista, lippuvartioid poistuvat kolme minuuttia muun saattoväen poistumisen jälkeen.



Kuvio 5. Kunniavartion ja lippuvartioiden sijoittuminen.

476. Kunnia- ja lippuvartioille määrätään joko vaihto tai ainakin yksi varamies. Uusi vartio pysähtyy entisen rinnalle askeleen päähän arkusta pois päin. Sen jälkeen uuteen vartioon kuuluvat tekevät täyskäännöksen arkun kautta ja jäävät asentoon. Vanhaan vartioon kuuluvat astuvat pitkän askeleen takaviistoon ulospäin arkusta ja uuteen vartioon kuuluvat astuvat sivuaskelleella arkun ääreen, laskevat miekan kärjen alas ja tekevät levon. Kun uusi vartio on paikallaan, edessä vasemmalla olevan merkistä vanha vartio vie miekan olalle ja poistuu parijonossa.

477. Kun siunaustilaisuus kirkossa on päättynyt, sepeleenkantajat ottavat arkun ympäriltä sepeleet ja kukkalaitteet ja muodostavat kunniakujan kirkon oven ja ruumisvaunujen välille. Kunniamerkkien kantajat siirtyvät arkun eteen, ottavat kunniamerkkiä kaksin käsin ja kantavat niitä edessään. Sen jälkeen he tekevät täyskäännöksen arkun kautta ja jäävät asentoon seisomaan.

Arkunkantajat siirtyvät arkun ääreen parijonossa. Saavuttuaan paikoilleen he kääntyvät arkkuun päin, laittavat päähineen päähänsä ja tekevät kunniata vainajalle. Sen jälkeen he ottavat kantoliinat arkun sivuilta ja kääntyvät poistumissuuntaan päin. Arkku nostetaan kantaan edessä vasemmalla olevan merkistä. Kun kantajat ovat valmiina, kirkosta poistutaan urkujen soittaessa surumarssia. Poistumisjärjestys on seuraava:

- kielekkeinen valtiolippu, joukko-osastoliput, joukkoyksikköliput ja muut liput
- pappi
- kunniamerkkien kantajat
- arkku
- lähimmät omaiset
- puolustusvoimien ja muiden yhteisöjen viralliset edustajat
- muu saattoväki.

Lippuvartio vie lipun ja miekat olalle sekä panee lakin päähän kirkon portailla.



Kuva 22. Vainajan saattaminen kirkosta.

478. Vainajaa kirkosta ulos kannettaessa kantojärjestys on kuvion 5 mukainen (kuva 22). Jos omaisten pyynnöstä kantajina on myös vainajan omaisia, kantojärjestys määräytyy siten, että omaiset ovat arkun pääpuolella.

479. Ennen siunaustilaisuuden päättymistä kunniaosasto järjestyy kirkon tai kappelin eteen. Osaston alkupää on yleensä sisään tulokäytävän kohdalla ja soittokunta siitä oikealla. Liput, pappi ja kunniamerkkien kantajat siirtyvät kirkosta poistuttaessa suoraan paikoilleen ruumisvaunun eteen. Kun arkku tulee näkyviin, osasto suorittaa kunnianosoituksen ja soittokunta soittaa hymniä tai surumarssia. Kunnianosoitus lopetetaan, kun arkku on nostettu ruumisvaunuun tai ajoneuvoon. Seppleenkantajat siirtyvät paikoilleen hautausmaalle sen jälkeen, kun kunnianosoitus on lopetettu.

Hautaussaatto

- 480.** Hautaussaatossa kuljetaan seuraavassa järjestyksessä:
- lippu tai lippulinna
 - pappi
 - kunniamerkkien kantajat
 - arkku ja kantajat sen molemmin puolin
 - lähimmät omaiset
 - puolustusvoimien ja muiden yhteisöjen viralliset edustajat
 - soittokunta tai rummunlyöjät sekä kunniaosasto
 - seppeleenkantajat tai seppelevaunu
 - muu saattoväki.

Hautaussaaton eri osien väliset etäisyydet ovat viisi metriä. Lippulinnassa lippuvartioiden väli on yksi metri ja etäisyys toisistaan kaksi metriä. Lippulinnan johtaja marssii kaksi metriä lippulinnan edessä. Hautausaatto lähtee liikkeelle soittokunnan alkaessa soittaa surumarssia.

Sotilaalliseen hautausaattoon kuuluvat osastot ja sotilaat eivät tee kunnianosoituksia muille kuin saattamalleen vainajalle eivätkä tervehdi siitä hetkestä alkaen, jolloin ovat liittyneet hautausaattoon siihen saakka, kunnes jättävät hautausaaton. Hautausaatossa olevalle vainajalle tehtävän kunnianosoituksen aikana soittokunta ei soita, ainoastaan rummunlyöjät rummuttavat.

- 481.** Jumalanpalveluksessa tai hartaustilaisuudessa ei tehdä kunnianosoitusta. Hautausaattoon kuuluvat osastot ja sotilaat tekevät kunnianosoituksen ainoastaan saattamalleen vainajalle. Hautausaattoon kuulutaan siitä hetkestä alkaen, jolloin saavutaan hautausaaton lähtöpaikalle, siihen saakka, kun poistutaan hautausmaalta tai muulta hautausaaton päättymispaikalta.

Toiminta haudalla tai vainajaa kulkuneuvoon saatettaessa

- 482.** Kun hautausaatto on tullut haudalle, surumarssin soitto lopetetaan ja hautausaatto pysähtyy. Liput ja soittokunta siirtyvät haudan lähettyville niille varatuille paikoille. Kunniaosasto järjestyy kunniakujaksi haudalle johtavalle tielle tai sopivaan muotoon haudan läheisyyteen. Muu saattoväki siirtyy haudalle heille varatuille paikoille. Viimeiseksi haudalle siirtyvät pappi, kunniamerkkien kantajat, arkku, lähimmät omaiset, viralliset edustajat ja seppeleenkantajat.

- 483.** Kunniakujaan kuuluvat seisovat levossa, ase olalla tai miekka jalalla. Asento tehdään, kun arkunkantajat lähtevät liikkeelle tai kun arkku kantajineen saapuu ennalta määrättyyn paikkaan. Asennossa seistään, kunnes arkku kantajineen ja vainajan lähimmät omaiset ovat kulkeneet ohi. Kunniakuja poistuu paikalta eri käskyllä.

484. Haudalle asetettu kunniaosasto tekee kunnianosoituksen arkun tullessa noin 10 metrin päähän haudasta. Kunnianosoitus päättyy, kun marssin soittaminen on lopetettu tai kunnialaukaukset on ammuttu.

485. Arkunkantajien lähdettyä liikkeelle tai saattueen tullessa ennalta määrättyyn paikkaan soittokunta aloittaa virren, hymnin tai surumarssin. Soitto lopetetaan arkun tultua haudan ääreen. Tehtävään määrätty henkilöt poistavat arkulta vainajan lakin ja miekan sekä arkkua verhonneen kielekkeisen valtiolipun ja siirtyvät kunniamerkkien kantajien luokse. Lipun arkulta poistamiseen on asetettava kaksi tehtävään koulutettua sotilasta. Kielekkeinen valtiolippu on poistettava arkulta ja laskostettava tilaisuuden hartaan luonteen mukaan arvokkaasti ja eleettömästi ja Pääesikunnan ohjeen mukaisesti. Lippu luovutetaan omaisille vain Pääesikunnan luvalla.

486. Arkkua hautaan laskettaessa soitetaan joukon kunniamarssin tai vainajan omaisten toivoman marssin alkuosa. Sen jälkeen ammutaan kunnialaukaukset. Liput tekevät marssin aikana kunnianosoituksen.

487. Kantajat laskevat arkun hautaan. Sitten vasemmalla puolella olevat kantajat kokoavat kantoliinat. Sen jälkeen kantajat tekevät yhtä aikaa kunnianosoituksen vainajalle, kääntyvät ja poistuvat haudan äärestä.

Kun arkku on laskettu hautaan, kukkien laskussa, haudan peittämisessä ja musiikissa noudatetaan paikallisen seurakunnan perinteitä ja tapoja. Hautaa peitettäessä ja hautaustoimituksen päätteeksi soitetaan virsiä tai hymnejä.

488. Kunnialaukaukset ammutaan käsiaseilla joko hautausmaan ulkopuolella tai hautausmaalla. Tykillä kunnialaukaukset ammutaan aina hautausmaan ulkopuolella. Kunnialaukauksia ammuttaessa on otettava huomioon paikalliset olosuhteet ja noudatettava varomääräyksiä.

489. Jos siunaus tapahtuu vasta haudalla, kunniavartio asetetaan haudan ääreen kuten kirkossa pidettävässä siunaustilaisuudessa. Kunniavartio menettelee muuten samoin kuin kirkossa, mutta pitää lakin päässä.

490. Kun vainaja saatetaan kulkuneuvoon, hautaussaatto pysähtyy sopivaan kohtaan sen läheisyyteen. Sen jälkeen menetellään soveltaen kuten haudalla toimittaessa.

491. Saattaessaan kunniaosastoa hautaussaaton lähtöpaikalle ja hautausmaalta, asemalta tai satamasta majapaikkaan soittokunta ei soita, vaan rummunlyöjät rummuttavat tähän tarkoitukseen määrättyä rummutusta.

Seppeleen laskeminen siunaus- ja hautaustilaisuudessa

492. Siunaus- ja hautaustilaisuudessa lähimmät omaiset laskevat aina ensimmäiset seppeleet. Omaisten kanssa on sovittava, milloin puolustusvoimien tai joukko-osaston seppeleet lasketaan. Puolustusvoimien virallisen seppeleen laskee vähintään kaksi henkilöä. Kirkossa tai kappelissa seppeleenkantaja ja seppeleenlaskija siirtyvät arkun vasemmalle puolelle, pysähtyvät ja kääntyvät vainajaan päin. Mahdollinen seurue asettuu seppeleenlaskijan ja kantajan taakse tai rinnalle. He tekevät kunnianosoituksen seisomalla hetken asennossa.

Seppeleenlaskija lukee muistotekstin seppelenauhasta. Seppeleenkantaja laskee sepeleen arkulle, ja seppeleenlaskija suoristaa seppelenauhat. Sen jälkeen seurue uusii kunnianosoituksen tekemällä asennon. Hetken hiljaisuuden jälkeen seurue kääntyy lähiomaisten puoleen, ilmaisee osanottonsa kumartamalla ja palaa paikoilleen. Seppelenlaskijalla, seppeleenkantajalla ja mahdollisella seurueella on käsineet kädessä.

493. Kirkossa ja kappelissa puolustusvoimien seppelettä laskettaessa muut paikalla olevat sotilaat nousevat ylös seppeleenlaskijoiden siirtyessä arkulle. He seisovat asennossa ja istuvat alas, kun seppeleenlaskijat palaavat paikoilleen.

Jos seppele tai kukkalaite lasketaan haudalle, seppeleenlaskijat kääntyvät vainajaan päin, tekevät kunnianosoituksen, ottavat lakin päästä, laskevat sepeleen, panevat lakin päähänsä, tekevät kunnianosoituksen vainajalle, kääntyvät omaisten puoleen ja ilmaisevat osanottonsa tervehtimällä ja palaavat paikalleen.

494. Laskettaessa haudalla puolustusvoimien seppelettä sekä muita seppeleitä ja kukkalaitteita muut paikalla olevat sotilaat tekevät kunnianosoituksen.

495. Puolustusvoimien seppelettä laskettaessa soitetaan alkujakso kunniamarssista. Soiton aikana seppeleenlaskijat tekevät kunnianosoituksen haudan ääressä. Kirkossa ja kappelissa kunniamarssia ei soiteta.

496. Jos seppeleet ja kukkalaitteet on jo laskettu kirkossa tai kappelissa, ne asetetaan hautakummulle kunnianosoituksia tekemättä.

Uurnahautaus ja maahan kätkeminen

497. Uurnahautauksessa hautaan siunaaminen toimitetaan samoin kuin arkkuhautauksessa. Poikkeuksena on se, että siunauksen jälkeen arkku jää yleensä siunauskappeliin. Siunaustilaisuuden tai muistotilaisuuden päätyttyä kukat voidaan viedä tulevalle hautapaikalle, jos se on mahdollista. Siunauksen jälkeen vainaja tuhkataan. Myöhemmin urna lasketaan hautaan lähiomaisten läsnä ollessa.

498. Uurnan hautaan laskemisen yhteydessä (kolumbaariossa, jos uurna sijoitetaan sinne,) voidaan pitää lyhyt rukoushetki. Saattoväki voi käyttää maahan kätkemisen kaavaa, joka on virsikirjan liiteosassa. Sitä voidaan käyttää urnaa tai tuhkaa maahan kättettäessä tai silloin, kun vainaja lasketaan hautaan toisella paikkakunnalla varsinaisen hautaan siunaamisen jo tapahduttua. Rukoushetkeä pitämään voidaan pyytää sotilaspappi, seurakunnan työntekijä tai seurakuntalainen. Omaiset voivat pitää rukoushetken myös keskenään. Maahan kätkemisessä omaiset laskevat uurnan hautaan. Yleensä omaiset myös luovat haudan umpeen. Maahan kätkemisen sijaan tuhka voidaan sirotella muistolehtoon, muulle sopivalle maa-alueelle tai vesistöön. Tuhkan sijoittamisesta on säädetty lailla.

9.5 Henkilöön kohdistuvat kunnianosoitukset virallisten vierailujen yhteydessä

499. Henkilöön kohdistuvia kunnianosoituksia voivat olla

- kunniakomppanian asettaminen
- kunniaosaston asettaminen
- kunniasaattueupseerien asettaminen
- kunniavartiomiesten asettaminen
- sepeleenkantajien asettaminen
- kunniakujan asettaminen
- henkilökohtainen ilmoittautuminen.

500. Kunniakomppania, kunniaosasto ja kunniasaattueupseerit voidaan asettaa oman tai vieraan valtion päämiehelle, vieraan valtion puolustusministerille tai asevoimien komentajalle sekä erikseen määrättylle henkilölle.

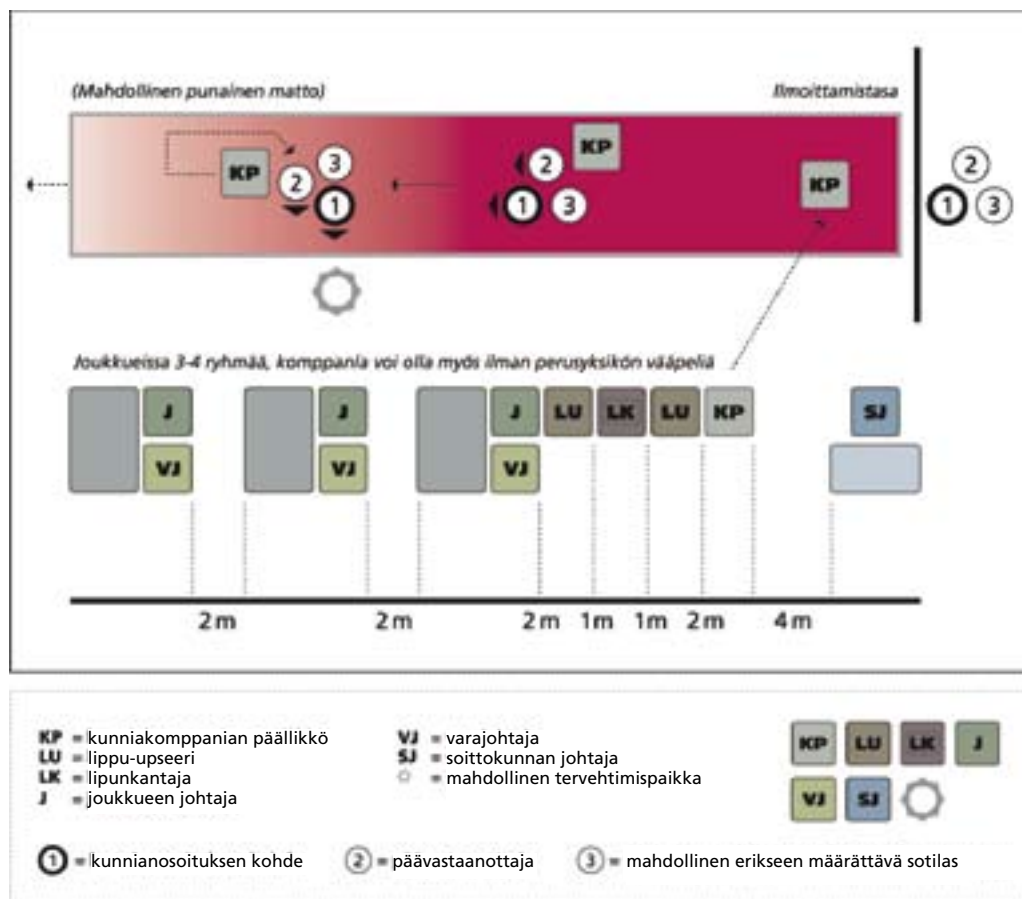
501. Kunniavartiomiehet ja kunniakuja voidaan asettaa vain oman ja vieraan valtion päämiehelle. Kunnianosoitukset tehdään ainoastaan valtiovierailujen ja virallisten käyntien yhteydessä. Kadettien kunniakuja asetetaan vain valtiovierailun yhteydessä.

Kunniakomppania

502. Varuskunnan päällikkö määrää, mikä joukko-osasto asettaa kunniakomppanian. Kunniakomppanialla on mukanaan sen asettaneen joukko-osaston lippu. Kunniakomppania voidaan asettaa myös ilman lippua muille paitsi oman tai vieraan valtion päämiehelle. Kunniakomppania on sille kulloinkin määrättyssä asussa ja aseistuksessa. Kunniakomppania ja soittokunta järjestyvät kuvion 6 mukaisesti.

503. Kunnianosoituksen kohteena olevan henkilön saapuessa vastaanottopaikalle hän tapaa vastaanottajat. Vierailijan ja vastaanottajien tervehdittyä toisiaan kunniakomppanian päällikkö komentaa kunnianosoituksen paikaltaan. Sen jälkeen soittokunta soittaa asianomaisen maan kansallislaulun. Sen päätyttyä soitetaan Suomen kansallislaulu. Kansallislaulut soitetaan, kun kunnianosoituksen kohteena on valtion päämies, puolustusministeri, asevoimien komentaja tai kun siitä erikseen käsketään. Kansallislaulujen päätyttyä kunnianosoitus lopetetaan kunniakomppanian päällikön komennolla.

Kansallislaulujen jälkeen vierailun isäntä ohjaa kunnianosoituksen kohteena olevan henkilön tarkastamaan kunniakomppanian. Kunniakomppanian päällikkö komentaa uudelleen kunnianosoituksen ja ilmoittaa komppanian päävieraalle, joka tarkastaa sen kuten paraatikselsmuksessa.



Kuvio 6. Kunniakomppania kunnianosoituksessa.

504. Tarkastuksen aikana isäntä kulkee päävieraan oikealla puolella. Kunniakomppanian päällikkö kulkee tämän oikealla puolella hieman takaviistossa. Mikäli mukana on erikseen määrätty sotilas, hän kulkee päävieraan takana. Tarkastuksen aikana soitetaan joko puolustusvoimien tai joukon kunniamarssia. Lippu tekee kunnianosoituksen soitto-kunnan aloittaessa soiton.

Tarkastettuaan koko joukon ja siirryttyään sen eteen päävieras tervehtii kunniakomppaniaa. Soittokunta ei soita tervehdyksen aikana. Kunniakomppania vastaa tervehdykseen sovitulla tavalla. Tarkastuksen päätyttyä kunniakomppanian päällikkö tervehtii päävierasta ja isäntä ohjaa hänet eteenpäin.

Kunniakomppanian päällikön on varauduttava siihen, että kunniakomppanian tarkastettuaan päävieras saattaa tervehtiä häntä kädestä. Jos näin tapahtuu ja kunniakomppanian päälliköllä on miekka paljastettuna kädessään, hän siirtää sen vasempaan käteensä tervehtimisen ajaksi. Tarkastuksen jälkeen voidaan suorittaa ohimarssi.

Kunniaosasto

505. Kunniaosastoksi määrätään komppaniaa pienempi osasto. Se toimii kuten kunniakomppaniasta on määrätty. Sota-aluksella kunniaosastoksi asetetaan yleensä kivääriryhmä.

Kunniasaattueupseerit

506. Kunniasaattueupseeriksi voidaan määrätä yhdestä kahteen upseeria. Kunniasaattueupseeri ilmoittautuu yleensä päävieraalle tämän tervehdittyä virallisia vastaanottajiaan. Ilmoittautumisen jälkeen hän liittyy vastaanotettavan seurueeseen.

Kunniavartiomiehet

507. Oman ja vieraan valtion päämiehen asunnon tai muun käytössä olevan tilan edustalle voidaan heidän paikalla olonsa ajaksi asettaa parivartioon kunniavartiomiehet. Kunniavartiomiehet asetetaan yleensä lähimmästä vartiostosta. Kunniavartiomiesten asusta ja aseistuksesta käsketään erikseen.

Kunniakuja

508. Kunniakujan muodostava joukko, sen varustus ja aseistus, kunniakujan paikka ja pituus sekä yksittäisten sotilaiden välimatkat käsketään erikseen. Kunniakujaan kuuluvat seisovat kunnianosoituksen ajan asennossa, ase tai miekka olalla. Asento tehdään joko komennon mukaan osastoittain tai ilman komentoa päävieraan saavuttua määrättyyn paikkaan. Lepo tehdään vastaavasti joko komennolla tai päävieraan edettyä määrättyyn paikkaan.

Seppeleenkantajat

509. Sepeleiden kantajiksi asetetaan aliupseereita tai upseerikokelaita ja valtiovierailun yhteydessä kadetteja. Sepeleiden kantajilla on sama vaatetus kuin kunniakompanialla, -osastolla tai kadeteilla kunniakujassa. Sepeleiden kantajilla ei ole asetta eikä miekkaa. Sepeleenkantajia tarvitaan kaksi sepeleettä kohden, ja jos sepeleitä on useampia, kulkevat kantajat pareittain sepeleenlaskupaikalle päävieraan takana.

510. Sepeleenlaskupaikalla sepeleenkantajat ovat päävieraan vasemmalla puolella pareittain rivissä. Kunnianosoituksen alettua sepeleenkantajat kävelevät muistomerkillä, kääntyvät tulosuuntaan, laskevat sepeleen ja siirtyvät taaksepäin noin neljän askeleen päähän. Päävieras suoristaa sepeleen nauhat, ja hänen aloittaessaan kunnianosoituksen tai viimeistään kunniamarssin alettua sepeleenkantajat vievät käden päähineeseen. Päävieraan lopetettua kunnianosoituksen ja kunniamarssin päätyttyä sepeleenkantajat laskevat käden päähineestä, siirtyvät eteenpäin neljä askelta ja kävelevät päävieraan jäljessä alkuperäiselle paikalleen. Laskettaessa useita sepeleitä eri paikkaan toimitaan vastaavalla tavalla.

9.6 Kunnianosoitukset juhlatilaisuuksissa

Kunniakomppania tai -osasto

511. Varuskunnan päällikkö voi määrätä kunniakomppanian tai -osaston sankari-vainajien muistojuhlaan, sankaripatsaan paljastustilaisuuteen, viralliseen seppeleenlaskutilaisuuteen tai muuhun arvokkaaseen juhlaan. Kunniakomppania tai -osasto on tilaisuuksissa jalan mukanaan sen asettaneen joukko-osaston lippu tai joukkoyksikkölippu. Komppanian tai osaston varustus käsketään erikseen.

512. Kunniakomppania tai -osasto ei tervehdi kunnianosoituspaikalle saapumisen ja sieltä poistumisen välisenä aikana. Se tekee kunnianosoituksen sepeleitä laskettaessa. Tällaisissa juhlatilaisuuksissa kunniakomppaniaa tai -osastoa ei tarkasteta.

513. Kunnianosoitus hautausmaalla alkaa, kun sepeleenlaskija astuu patsaan tai haudan ääreen. Kunnianosoitus päättyy, kun sepeleenlaskun jälkeen on soitettu puolustusvoimien tai joukon kunniamarssi tai sepeleenlaskija on poistunut patsaan tai haudan ääreltä. Lippu tekee kunnianosoituksen soitto-kunnan aloittaessa kunniamarssin.

Kunniavartio

514. Kunniavartion vahvuus on kaksi tai neljä sotilasta. Se asetetaan sellaisiin sankaripatsaalla tai muulla muistomerkillä toimeenpantaviin sepeleenlaskuihin tai muihin tilaisuuksiin, joissa kunniakomppania tai -osasto on mukana, ja muulloinkin harkinnan mukaan. Kunniavartion varustus käsketään erikseen.

Kunniavartion saavuttua paikalleen se pysähtyy ja kääntyy kohteen kautta niin, että sillä on sama rintamasuunta kuin kohteellakin. Sen jälkeen kunniavartio seisoo koko vartio-aikansa levossa, ase olalla, lakki päässä ja käsineet kädessä. Kunniavartio ei tee kunnianosoituksia. Kunniavartio vaihdetaan kuten kirkossa pidetyssä siunaustilaisuudessa.

Sepeleen laskeminen muissa kuin siunaus- ja hartaustilaisuuksissa

515. Muissa kuin siunaus- ja hartaustilaisuuksissa sepeleen laskeminen suoritetaan seuraavasti: Sepeleenlaskija seurueineen astuu kohteen luo. He tekevät kunnianosoituksen ja ottavat lakin päästään. Sen jälkeen sepeleenlaskija ja tarvittaessa sepeleenkantaja astuvat kohteen äärelle. Sepeleenlaskija lukee tarvittaessa seppelenauhan tekstin. Sepeleenkantaja laskee sepeleen, ja sepeleenlaskija suoristaa seppelenauhat. Sepeleenlaskijan ja -kantajan astuttua takaisin seurue laittaa lakin päähänsä ja tekee kunnianosoituksen. Sen jälkeen sepeleenlaskija seurueineen kääntyvät vasemman kautta ja palaavat paikoilleen.

516. Muut tilaisuuden seuraajat aloittavat kunnianosoituksen sepeleenlaskijan aloittaessa kunnianosoituksen ja lopettavat sen samanaikaisesti sepeleenlaskijan kanssa. He eivät ota lakkia päästään. Sepeleenlaskijalla ja hänen seurueellaan on paraatipuku,

ellei muuta ole käsketty. He pitävät koko ajan käsineet kädessään. Muita kuin puolustusvoimien seppeleitä tai kukkalaitteita laskettaessa sotilaat tekevät kunnianosoituksen.

517. Laskettaessa seppelettä sisällä menetellään edellä esitetyllä tavalla. Jos lakki on mukana, se pidetään koko ajan vasemmassa kädessä. Ne henkilöt, joilla on sepele oikeassa ja lakki vasemmassa kädessään tekevät kunnianosoituksen asennossa seisten.

9.7 Joukon vastaanotto ja luovutus

518. Komentajan tai päällikön tehtävien vaihdosta laaditaan yksityiskohtainen perehtymissuunnitelma Pääesikunnan normin mukaisesti. Vastaanottavan komentajan tai päällikön on perehdyttävä yksityiskohtaisesti joukon tehtäviin, resursseihin, hallintoon, valmiuteen ja henkilöstön osaamiseen sekä joukon henkeen.

519. Joukon hallussa, vastuulla tai käytössä oleva omaisuus luovutetaan ja vastaanotetaan erikseen annettujen määräysten mukaisesti. Jos joukko on sijoitettu eri paikkakunnille, sen osat luovutetaan ja vastaanotetaan niiden sijoituspaikkakunnilla.

520. Tehtävien vaihdon päätteeksi järjestetään komentajien vaihtokatselmus liitteen 6 esimerkin mukaisesti. Tehtävien vaihdon jälkeen entinen ja uusi komentaja tai päällikkö allekirjoittavat luovutus- ja vastaanottopöytäkirjan. Pöytäkirja esitellään joukon suoraan naiselle esimiehelle ja arkistoidaan. Tehtävien vaihdon jälkeen uusi komentaja käy tervehdyskäynnillä toimialueensa tärkeimpien siviiliviranomaisten ja yhteistyökumppanien luona.

9.8 Kansallislaulun ja kunniamarssien soittaminen

521. Sotilaallisissa tilaisuuksissa oman tai vieraan valtion kansallislaulua, puolustusvoimien kunniamarssia ja oman joukon kunniamarssia soittaessa tehdään kunnianosoitus.

522. Sotilaallisin kunnianosoituksin järjestettävissä hautajaisissa vainajaa haudaan laskettaessa voidaan soittaa joko puolustusvoimien tai joukon kunniamarssia. Kunniamarsseja ei kuitenkaan soiteta kirkossa järjestettävissä tilaisuuksissa.

Kansallislaulu

523. Suomen kansallislaulu soitetaan valtakunnallisessa paraatissa isänmaalle kohotetun eläköön-huudon jälkeen, sepeleenlaskun päätteeksi ja virallisten vierailujen yhteydessä. Vieraan valtion kansallislaulu soitetaan virallisten vierailujen yhteydessä. Kansallislauluista soitetaan vain yksi säkeistö kertauksineen.

Puolustusvoimien kunniamarssi

524. Puolustusvoimien kunniamarssia soitetaan tasavallan presidentin tai puolustusvoimain komentajan saapuessa juhlatilaisuuteen tai heidän laskiessaan seppelettä.

525. Puolustusvoimien kunniamarssia soitetaan valtakunnallisessa paraatissa katselmuksen aikana, muissa paraateissa puolustusvoimille kohotetun eläkön-huudon jälkeen, juhlallisen lipunnoston ja -laskun aikana sekä tarkastettaessa kunniakomppaniaa valtiovierailujen yhteydessä.

526. Jos maanpuolustusjuhlan ja muun sotilaallisen juhlatilaisuuden päätökseksi soitetaan puolustusvoimien kunniamarssi, se soitetaan ja kuunnellaan seisten. Konserteissa ohjelmanumerona esitettyä puolustusvoimien kunniamarssia kuunnellaan yleensä istuen.

Joukon kunniamarssi

527. Joukon kunniamarssia soitetaan paraatissa katselmuksen aikana, joukko-osastolle kohotetun eläkön-huudon jälkeen sekä sotilasvala ja -vakuutustilaisuudessa komentajan kehotussanojen jälkeen. Joukkoyksikön tilaisuudessa soitetaan perinнемarssi.

528. Joukko-osaston kunniamarssin ja joukkoyksikön perinнемarssin alkuosa soitetaan joukon seppelettä laskettaessa, joukon lipun saapuessa ja poistuessa sekä silloin, kun joukko ilmoitetaan komentajalleen.



10 VIESTINTÄ

10.1 Viestinnän toteutus

529. Puolustusvoimain komentajalla on kokonaisvastuu puolustusvoimien viestinnästä. Puolustusvoimien viestintäjohtaja vastaa viestinnän käytännön toteuttamisesta puolustusvoimissa.

530. Viestinnän päämääränä on tukea organisaation tavoitteiden toteutumista, maanpuolustustahdon ylläpitämistä ja vahvistamista sekä puolustuskyvyn kansallista ja kansainvälistä uskottavuutta. Viestintä antaa kansalaisille totuudenmukaiset ja riittävät tiedot puolustusvoimien toiminnasta ja tavoitteista.

Viestintä kattaa kaikki erilaiset tilanteet ja toiminnot, joissa vastaanotetaan, tuotetaan ja jaetaan informaatiota sekä luodaan vuorovaikutuksessa oman henkilöstön, kansalaisten ja yhteisöjen kanssa merkityksiä puolustusvoimien toimintaan liittyvistä asioista, kuten puolustuskyvystä ja maineenhallintaan liittyvistä tekijöistä. Tiedottaminen on tietyn organisaation tai hallintoyksikön aloitteesta tapahtuvaa tiedon välittämistä omalle henkilöstölle, tiedotusvälineille, kansalaisille tai kansalaisjärjestöille.

531. Viestinnän on oltava säännöllistä ja johdonmukaista. Siinä on noudatettava hyvää tiedonhallintatapaa ja varauduttava moniviranomaisyhteistyöhön. Viestinnän ja tiedottamisen on oltava asiallista, avointa, vuorovaikutteista, luotettavaa ja nopeaa. Luotettavuus ei saa kärsiä nopeuden kustannuksella.

532. Puolustusvoimissa noudatetaan asianomistajuuteen perustuvaa tiedotusvastuuta, jonka mukaan tiedotusvastuu on asiasta parhaiten tietävällä, jota viestintäorganisaatio tukee. Tiedottamisen vastuut ja menettelytavat käsketään joukko-osastokohtaisesti.

533. Puolustusvoimien viestinnän ja tiedottamisen johtamisessa noudatetaan hallintorakenteen mukaisia johtosuhteita ja toimialatietä. Hallintoyksikön viestintäorganisaation on toimittava suoraan johdon alaisuudessa.

534. Kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden viestintä- ja tiedotusvastuut käsketään tarvittaessa erikseen. Ne on saatettava puolustus- ja ulkoasiainministeriön tietoon.

535. Sotilaiden on omalla toiminnallaan annettava oikea ja asiallinen kuva maanpuolustuksesta ja puolustusvoimista.

10.2 Viestinnässä ja tiedottamisessa noudatettava julkisuus

536. Jokaisella on oikeus saada tietoja viranomaisten julkisista asiakirjoista ja tiedoista. Julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi viranomaisten on tiedotettava toiminnastaan ja valmisteltavina olevista merkittävistä asioista. Puolustusvoimien tiedottamisella on lisätävä viranomaisyhteistoiminnan edellytyksiä hyvää tiedonhallintatapaa noudattaen.

537. Puolustusvoimien tiedottamisen julkisuusperiaate perustuu avoimuuteen ja hyvään tiedonhallintatapaan. Sekä yksilöille että yhteisöille taataan mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja varojen käyttöä, muodostaa riippumaton mielipiteensä, vaikuttaa julkisen vallan käyttöön sekä valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Tätä toteutetaan siten, että estetään vain salassa pidettävien tietojen ja asioiden pääsy julkisuuteen ja noudatetaan vaitiolovelvollisuuteen tai tiedon hyväksikäytön kieltoon perustuvia määräyksiä.

538. Puolustusvoimissa sattuneita onnettomuuksia, ympäristöonnettomuuksia, rikoksia tai mahdollisia maineriskejä ei saa salata tai vähätellä. Julkisuusarvolta mittavissa rikos- ja onnettomuustapauksissa tai maineriskeissä on välittömästi otettava yhteys joukon komentajaan, oman hallintoyksikön viestintähenkilöstöön sekä Pääesikuntaan.

539. Poliisin tutkittavaksi siirretyissä rikos- ja onnettomuustapauksissa on sovittava tiedotusvastuusta. Tiedotusvastuu on tutkintaa johtavalla viranomaisella ja erityisesti sen tehtävään määräämällä tutkinnanjohtajalla. Poliisiviranomainen antaa julkisuuteen kaikki poliisitutkintaan ja sen edistymiseen liittyvät tiedot. Tapauksen siirtyessä tuomioistuimen käsittelyyn myös tiedotusvastuu siirtyy sille.

540. Joukko-osaston komentaja vastaa onnettomuuden, ympäristöonnettomuuden, tapaturman, palvelusturvallisuuteen vaikuttaneen vaaratilanteen tai mainerisktiin liittyvän tilanteen tiedottamisesta. Komentajan on pidettävä esimiehensä tietoisena asiasta ja sen edistymisestä.

541. Onnettomuuden tai muun syyn takia menehtyneiden uhrien nimiä ei anneta julkisuuteen ennen kuin tapahtuneesta on tiedotettu omaisille ja heiltä saatu siihen suostumus. Olettamuksia onnettomuuden syistä tai seurauksista ei anneta julkisuuteen. Niitä koskevissa asioissa tiedottamisvastuu on pelastustoimintaa tai tutkintaa johtavalla viranomaisella.

542. Hoitava lääkäri antaa julkisuuteen tietoja potilaan terveydentilasta tämän suostumuksella. Julkisuuteen ei yleensä anneta tietoja itsemurhista tai niiden yrityksistä.

10.3 Sotilaan esiintyminen julkisuudessa

543. Sotilaalla on oikeus kirjoittaa julkisesti, antaa haastatteluja ja pitää esitelmää julkisissa tilaisuuksissa. Aineisto ei saa sisältää salassa pidettäviä eikä vaitiolovelvollisuuden tai tiedon hyväksikäytön kiellon piiriin kuuluvia tietoja tai asioita. Määräykset koskevat myös kuva-aineistoa.

544. Sotilas vastaa itse kaikista kirjoittamistaan ja antamistaan lausunnoista. Jos hän on epävarma esityksensä sisällön oikeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta, hän voi antaa sen esimiehensä tai asiantuntijan tarkastettavaksi. Se ei kuitenkaan siirrä vastuuta asianomaiselta henkilöltä.

545. Esiintyessään julkisuudessa jokaisen sotilaan on muistettava, että vaikka hän itse vastaa mielipiteistään, niiden ja hänen esiintymisensä perusteella muodostuu kuva koko puolustusvoimista. Esiinnyttäessä puolustusvoimien edustajana poliittisessa tilaisuudessa voidaan käyttää sotilaspukua.



11 OHJESÄÄNNÖN SOVELTAMINEN KANSAINVÄLISISSÄ OPERAATIOISSA

546. Yleisen palvelusohjesäännön määräyksiä noudatetaan erilaisissa kansainvälisissä operaatioissa soveltaen.

Soveltamisessa on otettava huomioon

- kansainvälisoikeudellinen oikeusnormisto
- voimassa olevat operaatioon vaikuttavat kansainväliset sopimukset
- operaation mandaatti ja siitä seuraavat operaatiolle asetetut tehtävät
- operaatiota koskevat kansalliset ja kansainväliset ohjeet ja määräykset
- operaation erityispiirteet
- operaatiossa kulloinkin voimassa olevat voimankäytösäännöt
- henkilöstön palvelussuhteen ehdot
- kohdemaan ja sen väestön uskonnolliset ja kulttuuriset erityispiirteet.

547. Kansallisessa johtovastuussa toimiva esikunta tai kansallisen osaston vanhin käskee ja ohjeistaa operaatiokohtaisesti Pääesikunnan antamin perustein yksityiskohdat ohjesäännön noudattamisesta, soveltamisesta ja siitä tehtävistä poikkeuksista.

548. Ohjesäännön keskeinen sisältö on koulutettava henkilöstölle operaatiokohtaisen koulutuksen yhteydessä. Henkilöstön saavuttua operaatioalueelle operaatiossa toimiva kansallinen johtoporras tai osaston vanhin on velvollinen kertaamaan mahdolliset poikkeukset ja soveltamiskohdat. Kansallinen johtoporras tai osaston vanhin myös vastaa niiden noudattamisen valvonnasta.

Esimerkkejä tapauksista, jolloin käytetään herra- tai rouva-sanaa ja sotilasarvoa:

1. Esittäydyttäessä: "Herra kenraali, kapteeni Kivi." Ilmoittauduttaessa tai esittäydyttäessä mainitaan etunimi vain siinä tapauksessa, että paikalla on henkilö, jolla on sama sukunimi kuin ilmoittautujalla tai esittäytyjällä.
2. "Herra everstiluutnantti, kapteeni Kivi, ilmoittaudun ylennyksen johdosta."
3. "Herra alikersantti, tykkimies Mänty, ilmoittaudun iltavapaalta."
4. "Rouva yliluutnantti, komppania on järjestynyt käskynjakoon, ilmoitti kokelas Mäki."
5. "Herra vänrikki, jääkäri Kataja, voinko mennä varusvarastolle vaihtamaan saappaat."
6. "Herra majuri, olen vienyt radion Panssarintorjuntakomppaniaan."
7. "Rouva luutnantti, tykkimies Mänty, ilmoittaudun käskystäne."
8. Kapteeni kutsuu nimeltä: "Alikersantti Koivu." Koivu vastaa: "Herra kapteeni."
9. Kersantti kysyy: "Jääkäri Leppä, mikä oli sijoituksenne suunnistuskilpailuissa?" Leppä vastaa: "Olin kolmas, herra kersantti."
10. Jos esimies kiittää tai onnittelee sotilasta tai ilmoittaa palkitsemisen, siihen vastataan esimerkiksi: "Kiitän, rouva kapteeni." Osasto ei kuitenkaan vastaa esimiehen kiitokseen tai onnitteluihin.
11. Luutnantti kysyy oppitunnilla: "Milloin Suomi itsenäistyi?" Alokas vastaa: "Herra luutnantti, alokas Niemi, 6.12.1917."
12. Rauhan aikana puhelimeen vastataan esimerkiksi: "Esikuntakomppanian päivystäjä alikersantti Vaahtera." Vastattaessa toisen henkilön puhelimeen sanotaan esimerkiksi: "Esikuntakomppanian väpelin puhelin, jääkäri Kuusi" ja vastattaessa useiden henkilöiden käytössä olevaan puhelimeen esimerkiksi "Terveysasema, alikersantti Raita."
13. Omaan virkapuhelimeen vastataan esimerkiksi: "Kersantti Haapa." Jos esimies soittaa ja sanoo esimerkiksi: "Täällä majuri Honka, hyvää päivää", hänelle vastataan: "Hyvää päivää, herra majuri" ja jäädään odottamaan hänen asiaansa. Jos esimies sanoo vain: "Täällä majuri Honka", vastataan: "Herra majuri." Jos käskynalainen soittaa esimiehelle, sanotaan esimerkiksi: "Herra luutnantti, täällä jääkäri Kataja, teille on saapunut postia."

Esimerkkejä tapauksista, jolloin ei käytetä herra- tai rouva-sanaa ja arvoa:

1. "Herra yliluutnantti, kevyen kranaatinheitinjoukkueen tulenjohtoryhmä ilmoittautuu komppaniaanne, johtajana kersantti Mänty." Yliluutnantti vastaa: "Kiitän" ja kysyy: "Saatteko radiollanne yhteyden tykistön tulenjohtajiin?" Kersantti Mänty vastaa: "Saan yhteyden vain tuliaseman välityksellä."
2. "Rouva luutnantti, viisi miestä Kuljetuskomppaniasta ilmoittautuu työpalvelukseen, johtajana jääkäri Leppä." Luutnantti vastaa: "Kiitän" ja kysyy: "Onko teillä lapiot ja kirveet mukana?" Jääkäri Leppä vastaa: "On."
3. Komppanian vääpeli käskee: "Korporaali Latva." Latva vastaa: "Herra yliluutnantti." Komppanian vääpeli jatkaa käskyä: "Viekää ryhmä ampumaradalle, toistakaa." Korporaali Latva vastaa: "Vien ryhmän ampumaradalle." Mikäli käskyä ei käsketä toistamaan, vastataan: "Kyllä (selvä tai ymmärsin)." Jos käskynalainen ei ymmärrä esimiehen käskyä, hän ilmoittaa esimerkiksi: "En ymmärtänyt käskyänne."



KARJALAN PRIKAATI

SOTILASVALA JA -VAKUUTUS

Minä N N lupaan ja vakuutan

Valassa: kaikkeivaltiaan ja kaikkein iätävän Jumalan edessä,

Vakuutuksessa: kunniani ja omantuntoni kautta,

olevani Suomen valtakunnan luotettava ja uskollinen kansalainen,
Tabdon palvelulla maatani rebellisesti sekä parhaan kykyni mukaan
etsiä ja edistää sen hyötyä ja parasta.

Minä tabdon kaikkialla ja kaikissa tilanteissa, ramban ja sodan aikana, puolustaa isänmaani koskemattomuutta, sen laillista valtiójärjestyä sekä valtakunnan laillista esivaltaa. Jos havaitsen tai saan tietää jotakin olevan tekeillä laillisen esivallan kukistamiseksi tai maan valtiójärjestyksen kumoamiseksi, tabdon sen viipymättä viranomaisille ilmoittaa.

Joukkoa, johon kuulun sekä paikkaani siinä, en jätä missään tilanteessa, vaan niin kauan kuin minussa voimia on, suoritan saamani tehtävän loppuun.

Lupaani käyttäytyä kunnollisesti ja ryhdikkäästi, totella esimiehiäni, noudattaa lakeja ja asetuksia sekä säilyttää minulle uskotut palvelussalaisuudet. Tabdon olla suora ja auttavainen myös palvelustovereitani kohtaan. Milloinkaan en sukulaisuuden, ystäväyden, katouden, vihan tai pelon vuoksi enkä myöskään lahjojen tai muun syyn tabden toimi vastoin palvelusvelvollisuuttani.

Jos minut asetetaan esimiesasemaan, tabdon olla alaisiani kohtaan oikeudenmukainen, pitää huolta heidän hyvinvoinnistaan, hankkia tietoa heidän toiveistaan, olla heidän neuvonantajanaan ja ohjaajanaan sekä omasta puolestani pyrkiä olemaan heille hyvänä ja kannustavana esimerkkinä.

Kaiken tämän minä tabdon kunniani ja omantuntoni mukaan täytän.

Karjalan Prikaati

VIRKAVALA



"Minä

Matti Meikäläinen

lupaen ja vannon

*kaikkivaltiaan ja kaikkítietävän Jumalan edessä, että
minä virassani noudatan perustuslakeja ja muita lakeja
sekä toimin oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti
kansalaisten ja yhteiskunnan parhaaksi."*

Vekaranjärvellä 1.7.2009

Prikaatin komentaja
Eversti

Jorma Ala-Sankila

Karjalan Prikaati

VIRKAVAKUUTUS



"Minä

Matti Meikäläinen

lupaen ja vakuutan

*kunniani ja omantuntoni kautta, että minä virassani
noudatan perustuslakeja ja muita lakeja sekä
toimin oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti
kansalaisten ja yhteiskunnan parhaaksi."*

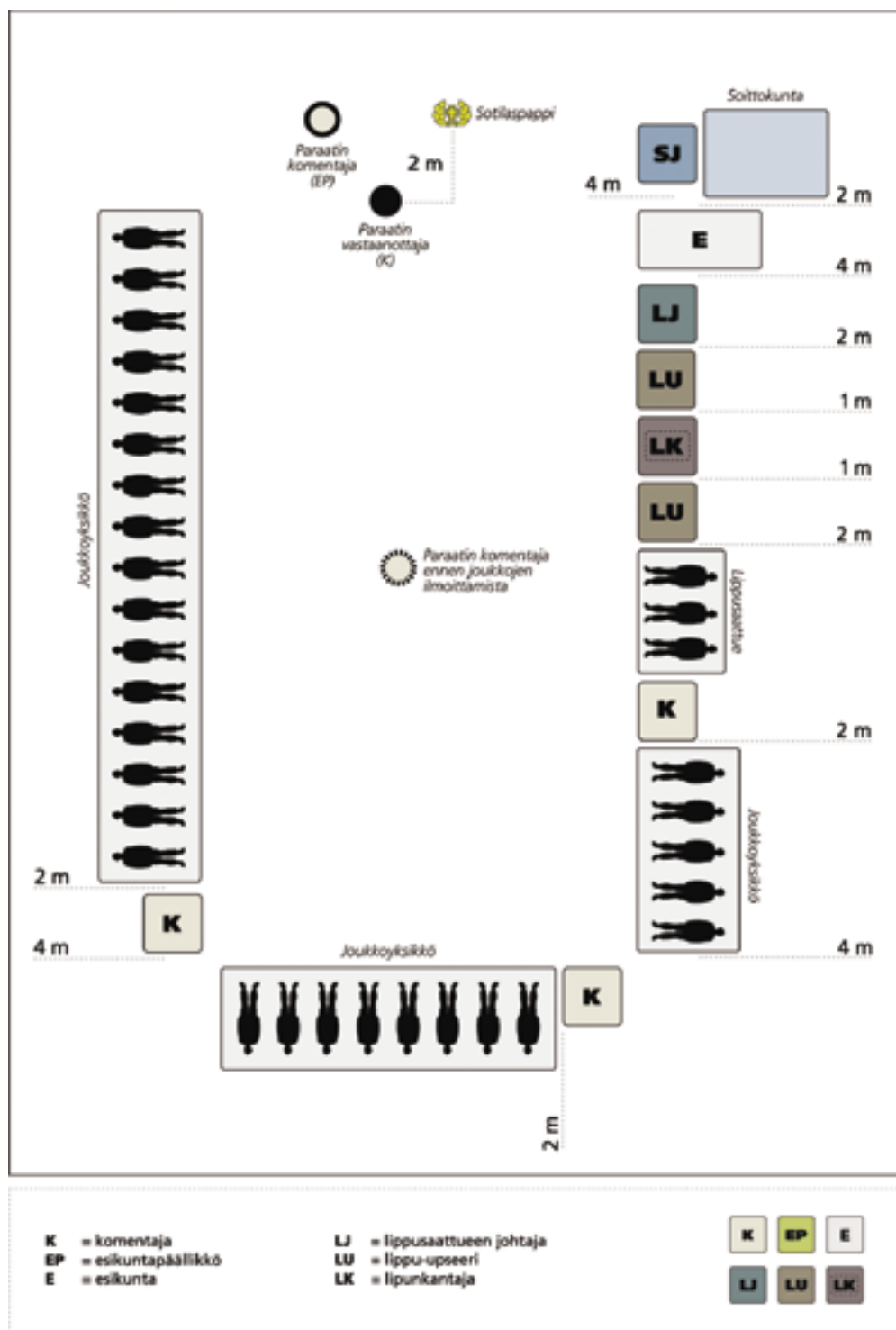
Vekaranjärvellä 1.7.2009

*Prikaatin komentaja
Eversti*

Jorma Ala-Sankila

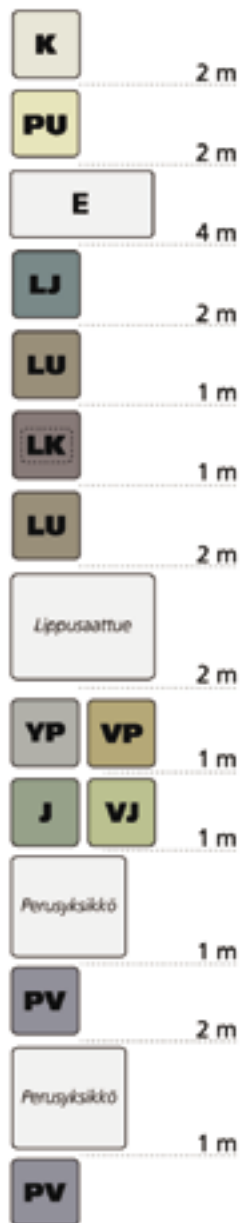
JOUKKO-OSASTO PARAATIKATSELMUKSESSA (esimerkki)

LIITE 4
1 (1)



JOUKKOYKSIKKÖ JOUKKO-OSASTON PARAATIKATSELMUKSESSA (esimerkki)

LIITE 5
1 (1)



JOUKKO-OSASTON KOMENTAJIEN VAIHTOKATSELMUS (esimerkki)

LIITE 6
1 (2)

Joukko-osaston komentajien vaihtokatselmukseen osallistuvat joukko-osaston henkilöstö sekä erikseen kutsuttavat sidosryhmät ja yhteistyökumppanit. Esimerkki katselmuksesta perustuu luvun 9 ohjeistukseen. Ohjeistusta noudatetaan soveltuvin osin joukkoyksikön komentajien vaihtotilaisuudessa.

Tilaisuuden ohjelma

Henkilöstö ja lippusaattue järjestyneinä

Esikuntapäällikkö

Joukko-osastolipun vastaanottaminen

"OTAMME VASTAAN JOUKKO-OSASTOLIPUN"

"ASENTO, OLALLE – VIE"

Esikuntapäällikkö

– Miekat ja joukkoyksikköliput
viedään olalle (kantoasento).

"ETEEN – VIE"

"HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN"

– Soittokunta soittaa joukon
kunniamarssia.

"KATSE ETEEN – PÄIN"

"OLALLE – VIE, LEPO"

– Liput jäävät kantoasentoon.

Ilmoittaminen joukko-osaston komentajalle

"ILMOITAN JOUKKO-OSASTON KOMENTAJALLE"

"ASENTO, ETEEN – VIE"

"HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN"

Esikuntapäällikkö

– Soittokunta soittaa joukon
kunniamarssia.

Ilmoittaminen

Joukkojen tarkastaminen

Esikuntapäällikkö

Komentaja (uusi komentaja
ml.)

– Joukkoyksiköiden kohdalla
soitetaan perinнемarsseja.

– Komentaja tervehtii
kootusti.

"HYVÄÄ PÄIVÄÄ PARAATIJOUKOT"

"KATSE ETEEN – PÄIN"

"OLALLE – VIE", "JALALLE – VIE, LEPO"

Esikuntapäällikkö

– Liput ja miekat viedään
jalalle.

Kenttähartaus

– Hymni

– Rukoukseen soitto

"LAKKI – PÄÄSTÄ, LEPO"

– Papin puhe ja rukous

– Virsi

– Rukouksen päätössoitto

"LAKKI – PÄÄHÄN, LEPO"

Soittokunta

Soittokunta

Esikuntapäällikkö

Pappi

Soittokunta ja paraatijoukot

Soittokunta

Esikuntapäällikkö

Joukko-osaston komentajan vaihto

- Luovuttava komentaja pitää puheen.

Komentaja

"ASENTO, OLALLE – VIE"

Esikuntapäällikkö

"ETEEN – VIE"

"HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN"

"LIPPU ESIIN"

- Lipunkantaja siirtyy lippu kantoasennossa komentajan eteen ja luovuttaa lipun komentajalle.

Lipunkantaja

"LUOVUTAN KAARTIN JÄÄKÄRIRYKMENTIN"

Komentaja

- Komentaja luovuttaa joukko-osastolipun uudelle komentajalle.

"VASTAANOTAN KAARTIN JÄÄKÄRIRYKMENTIN"

Uusi komentaja

- Uusi komentaja vastaanottaa joukko-osastolipun.
- Lipunkantaja vastaanottaa lipun uudelta komentajalta.

Lipunkantaja

"LIPPU PAIKALLEEN"

Esikuntapäällikkö

"KATSE ETEEN – PÄIN"

"OLALLE – VIE", "JALALLE – VIE, LEPO"

- Joukko-osaston vastaanottavan komentajan puhe.

Uusi komentaja

- Puheen päätteeksi uusi komentaja kehottaa kohottamaan kolminkertaisen eläköön-huudon joukko-osastolle.

– Paraatijoukot toimivat kohdan 418 mukaan.
Soittokunta soittaa joukon kunniamarssin.

- Kunniamarssin päätyttyä tehdään lepo ja liput jäävät kantoasentoon.

"VALMISTAUTUKAA OHIMARSSIIN"

Esikuntapäällikkö

VARTIOTEHTÄVIEN LUOVUTUS JA VASTAANOTTO (vartioparaati)

LIITE 7
1 (3)

1. Erikseen käskettäessä vartioiden vaihto voidaan toteuttaa juhlallisesti. Varuskunnan päällikkö, joukon komentaja tai vartioitavan kohteen päällikkö käskee vartio-ohjeissa vartioiden vaihdosta ja vartioparaateista.
2. Vartiopäällikkö tarkastaa vartionsa aseistuksen ja varustuksen sekä varmistautuu siitä, että vartiotehtävään määrätyt ovat tietoisia tehtävänsä liittyvistä käskyistä ja ohjeista sekä vie vartionsa kokoontumis- ja vartioparaatipaikalle.
3. Vartioparaatipaikalla vartiojoukot järjestyvät liitteen 8 mukaisesti vartioittain ja vartionsa vartiohenkilöstö vaihdottain. Kun soittokunta osallistuu vartioparaatiin, se ryhmittyy vartioiden oikealle puolelle.

Vartioiden vaihto (esimerkki)

4. Vastaanottavan vartion saapuessa vartiorakennuksen läheisyyteen luovuttava vartio järjestyy vartiorakennuksen eteen tai vartioaulaan. Luovuttavan vartion vartiopäällikkö komentaa "OJENNUS, KATSE ETEEN – PÄIN, LIPAS – KIINNITÄ".
5. Vastaanottavan vartion tultua päävartion edustalle soitto tai rummutus lakkaa. Vartiopäällikkö johtaa vartionsa vartiorakennuksen tai -aulan eteen, pysäyttää sen vastapäätä luovuttavaa vartiota alkupää luovuttavan vartion loppupään tasalla ja komentaa "KÄÄNNÖS VASEMPAAN – PÄIN, OJENNUS, KATSE ETEEN – PÄIN". Soittokunta asettuu sille määrätylle paikalle.
6. Molempien vartioiden päälliköt, ensiksi luovuttavan, komentavat "HUOMIO", jolloin soittokunta soittaa tai rummunlyöjät soittavat alkuosan vastaanottava vartion asettaneen joukon kunniamarssista.

Soiton lakattua vartiopäälliköt siirtyvät joukkonsa eteen kolmen askeleen päähän toisistaan, luovuttava vartiopäällikkö aulassa ja vastaanottava aulan edessä, tervehtivät viemällä käden päähineeseen ja pitävät sen siinä koko esittäytymisen ajan. Vastaanottavan vartion päällikkö lausuu arvonsa ja nimensä sekä tunnussanaa käytettäessä vanhan tunnussanan ensiosan. Todettuaan sen oikeaksi luovuttavan vartion päällikkö lausuu tunnussanan loppuosan, arvonsa ja nimensä, minkä jälkeen molemmat poistuvat vartioidensa luo. Ellei tunnussanaa käytetä, vartiopäälliköt ilmoittavat esittäytyesään sotilasarvonsa ja nimensä ja vastaanottava vartiopäällikkö lisäksi, mistä joukko-osastosta vartiojoukko on.
7. Kun vartioon kuuluu aulavartio tai vastaava, vastaanottavan vartion päällikkö komentaa "VARTIOMIES – VARTIOON", jolloin ensimmäisen vaihdon vartiomies menee vanhan vartiomiehen eteen ja ottaa häneltä vastaan vartiopaikan. Luovutettuaan vartiopaikan luovuttavan vartion vartiomies siirtyy vartion rintaman editse vartionsa loppupäähän. Mikäli vartiopaikalla on kello, uusi vartiomies soittaa sitä tehtävien vastaanoton jälkeen.

8. Luovuttavan vartion vartiopäällikkö komentaa "KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN, TAHDISSA – MARS" ja vie vartionsa liitteen 8 kuvion G mukaiselle paikalle. Luovuttavan vartion päällikkö ja vartiopäällikön apulainen palaavat vartiorakennukseen luovuttamaan vartioitehtäväänsä. Kovalla pakkasella, myrskyllä ja sateella luovuttavan vartion päällikkö voi johtaa oman vartiojoukkonsa vartiorakennukseen vaihdon ajaksi.

9. Vastaanottavan vartion vartiopäällikkö komentaa "LIPAS – IRROTA, KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN, JONOON – MARS, SEURATKAA" ja vie vartionsa vartiorakennukseen. Komennon viimeisellä suoritusosalla soittokunta alkaa soittaa tai rummunlyöjät alkavat soittaa marssia.

10. Soittokunta soittaa vartioitehtävien luovutuksen aikana.

11. Vartiorakennuksessa vastaanottava vartio järjestyy sopivaan muotoon. Sen jälkeen uusi vartiopäällikkö lähettää ensimmäisen vaihdon vartiopaikoille ja käskee muiden vaihdoittain asettaa aseet varmistettuina asetelineeseen. Lippaat asetetaan niille varattuun paikkaan.

12. Vartiopaikkojen vaihdon jälkeen molemmat vartiopäälliköt allekirjoittavat luovuttavan vartion vartioilmoituksen, minkä ohessa vastaanottavan vartion vartiopäällikkö tekee siihen merkintänsä havaituista epäkohdista.

13. Vartiopäälliköt ilmoittavat luovutuksen ja vastaanoton vartioiden tarkastajalle, mikäli tämä on paikalla. Sen jälkeen vaihdettu vartio palaa kasarmiinsa.

14. Kasarmi-, varasto- ja varikkovartiot vaihdetaan edellä kuvattuja ohjeita soveltaen.

Vartiomiesten vaihto (esimerkki)

15. Vaihto järjestyy vartiopaikoille lähtöä varten vartiorakennuksen eteen. Aseisiin kiinnitetään lippaat vartiopäällikön käskystä ennen liikkeelle lähtöä.

16. Vastaanottava vartiopäällikkö johtaa vaihtoa, kunnes kaikki vartiomiehet on vaihdettu. Vartiomiesten vaihdon jälkeen luovuttava vartiopäällikkö ottaa johdon. Hän vaihtaa paikkaa vastaanottavan vartiopäällikön kanssa ja johtaa vaihdon vartiorakennuksen alueelle.

17. Vartiomiestä vaihdettaessa vartiopäällikkö pysäyttää vaihdon noin kolmen metrin päähän luovuttavasta vartiomiehestä komentamalla "VAIHTO – SEIS". Sen jälkeen vartiopäälliköt ottavat askeleen sivulle liitteen 8 (kuvion D) osoittamalla tavalla. Vartiopäällikkö komentaa "VAIHTAKAA", jolloin vastaanottava vartiomies astuu kaksi askelta kuvion E mukaisesti.

18. Luovuttava vartiomies ilmoittaa "LUOVUTAN VARTIOPAIKAN" ja vastaanottava vartiomies "OTAN VASTAAN VARTIOPAIKAN", minkä jälkeen vartiopäällikkö komentaa "LEPO".

19. Vastaanottavan vartion vartiopäällikkö ja vartiomies yhdessä luovuttavan vartion vartiopäällikön ja vartiomiehen kanssa tarkastavat, olojen sen salliessa, vartiokojun tai -katoksen ja vartiopaikalla olevan välineistön luettelon mukaan sekä vartiopaikan eri lupatodistusten mallit. Samalla paikallisen ohjeen mukaisesti tarkastetaan vartioitavan kohteen ovet, ikkunat, lukot, lyijykkeet tai sinetit ja suoja-aidat.

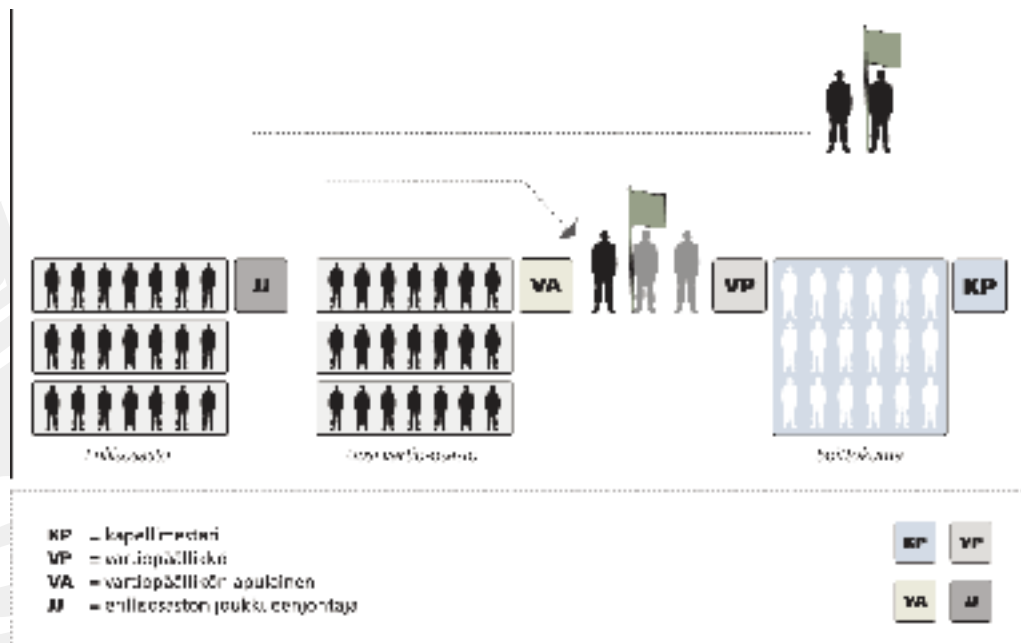
Tarkastuksen jälkeen vastaanottava vartiomies asettuu vartiopaikalle ja luovuttava menee jonoon viimeiseksi liitteen 8 (kuvion E) mukaisesti.

20. Kun vartiopaikka on luovutettu ja vastaanotettu, vartiopäälliköt menevät paikoilleen ja vastaanottava vartiopäällikkö komentaa ”ASENTO, TAHDISSA – MARS” ja johtaa vaihdon seuraavalle vartiopaikalle. Näin menetellään, kunnes kaikki vartiomiehet on vaihdettu.

21. Vaihdon saavuttua vartiorakennuksen alueelle vartiopäällikkö komentaa ”VAIHTO – SEIS, LIPAS – IRROTA, LEPO”. Sen jälkeen hän tarkastaa aseet, ja vaihto joko liittyy luovuttavaan vartiojoukkoon omalle paikalleen tai siirtyy vartiorakennukseen. Viimeisen vartiomiehen vaihdon jälkeen johtaminen siirtyy luovuttavalle vartiopäällikölle.



1. Uusi vartio-osasto ja erillisosasto marssivat uuden vartio-osaston johtajan komentojen mukaisesti vartioparaatin aloittamispaikalle vartioparaatin järjestymispaikalta:
 - OSASTO, TAHDISSA – MARS
 - OSASTO – SEIS
 - KÄÄNNÖS VASEMPAAN – PÄIN
 - OJENNUS, KATSE ETEEN – PÄIN, LEPO.
2. Ennen lipun vastaanottoa ja mahdollista kirkonkellojen soimista vartioparaatiin osallistuva joukko voi lyhyesti esitellä erikoisosaamistaan, esimerkiksi viihdemusiikkia, asekäsittelyä tai kuviomarsssia.
3. Mikäli vartioparaatiin kuuluu kirkonkellojen soiminen, sopiva hetki sille on joukon esittelyn jälkeen. Esittelyn päätteeksi on oltava ryhmittyneenä kuvion A mukaisesti. Joukko-osastolippu otetaan vastaan esittelyn ja mahdollisen kirkon kellojen soimisen jälkeen.



Kuvio A. Vartioparaatin aloittaminen.

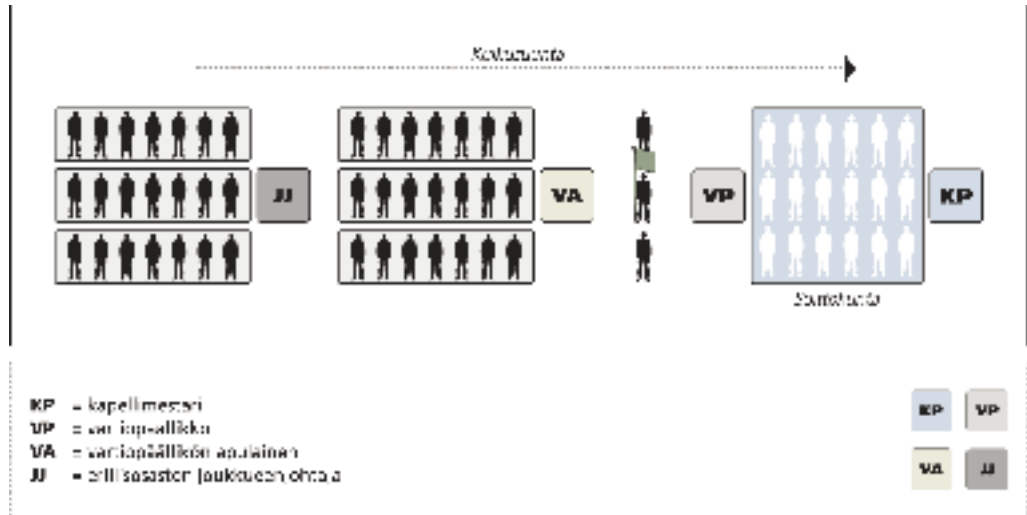
4. Lippu vastaanotetaan vartiopäällikön komentojen mukaisesti:
 - Signalisti soittaa merkisoiton.
 - OTAMME VASTAAN JOUKKO-OSASTOLIPUN
 - ASENTO, ETEEN – VIE
 - HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN
 - Soittokunta soittaa vartionvaihtoa suorittavan joukon kunnamarssin.
 - KATSE ETEEN – PÄIN.

5. Liikkeellelähdössä vartiopäällikkö komentaa:

2 (9)

- SUURI VAIHTO, ASENTO
- KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN
- TAHDISSA – MARS.

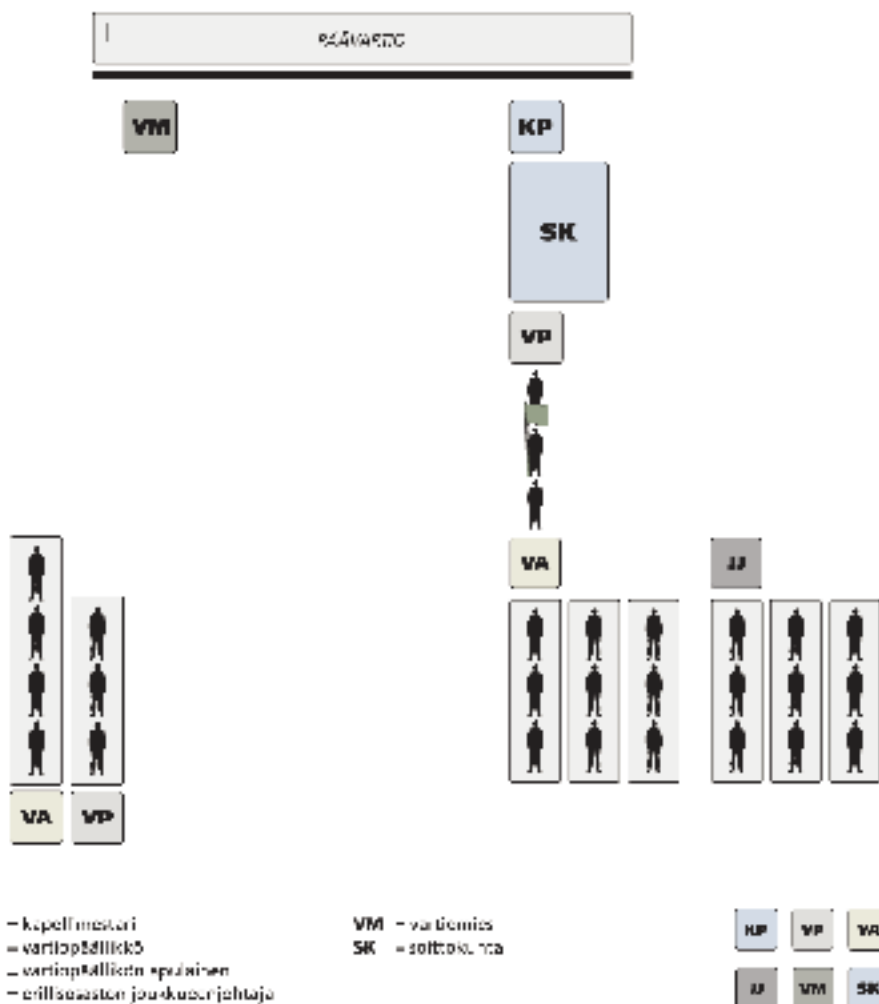
6. Vartio-osasto marssii kuvion B mukaisessa järjestyksessä päävartioon, jossa vanha vartio-osasto on järjestynyt kuvion C mukaisesti.



Kuvio B. Vartioparaatin marssijärjestys.

Toiminta päävartiossa ja sinne saavuttaessa

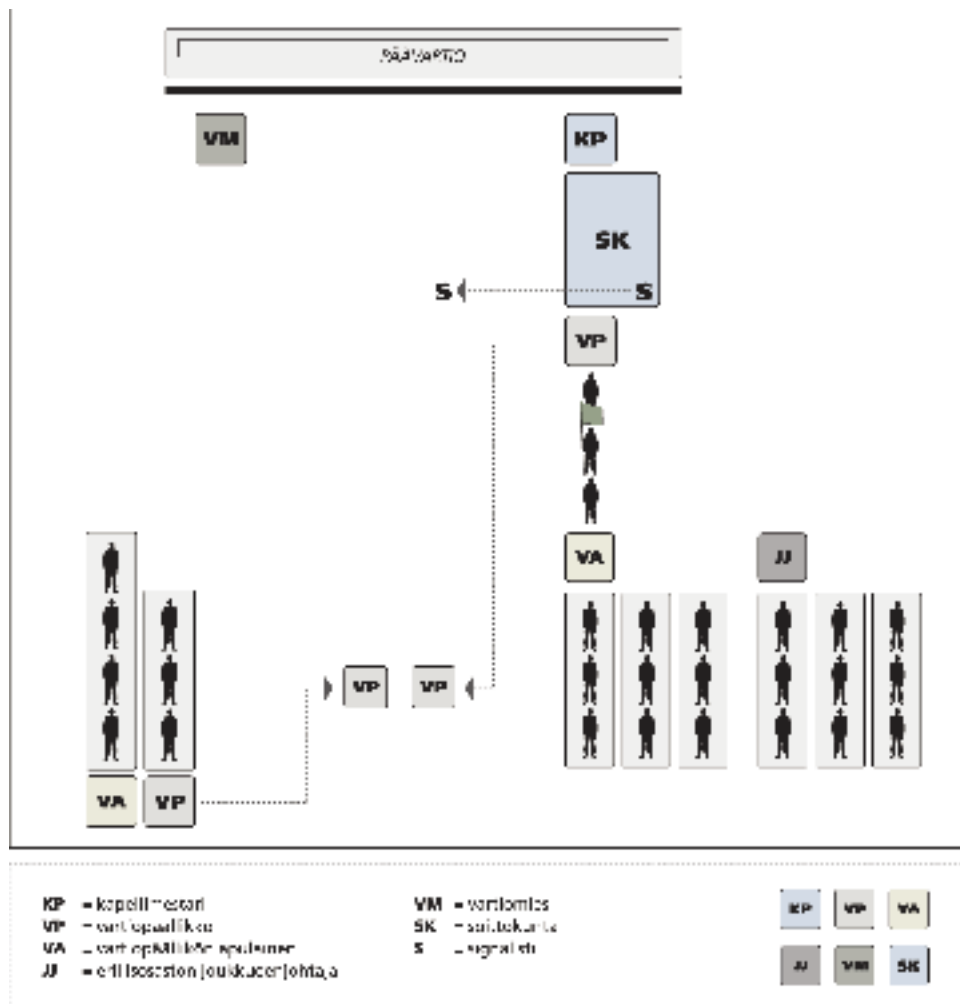
7. Vanhan vartio-osaston 1. ja 2. ryhmä ovat ryhmittyneet aulaan kuvion C mukaisesti. (Huom. 1. rivin viimeisen sotilaan paikka vapaana vartiomiestä varten.)
8. Uuden vartio-osaston saapuessa päävartion pihaan vanha vartiopäällikkö komentaa:
– ASENTO.
9. Soittokunta, uusi vartio-osasto ja erillisosasto marssivat paikallaan kunnes uusi vartiopäällikkö komentaa:
– OSASTO – SEIS
– KÄÄNNÖS VASEMPAAN – PÄIN
– OJENNUS (Uusi vartio-osasto ja erillisosasto toimivat, ja vanha vartio-osasto seisoo asennossa.).
10. Kun osasto on ojentautunut, uusi vartiopäällikkö komentaa:
– KATSE ETEEN – PÄIN.
11. Soittokunta, uusi vartio-osasto ja erillisosasto ryhmittyvät päävartion eteen kolmiriviin kuvion C mukaisesti.



Kuvio C. Ryhmittäminen päävartion edustalle.

Vartiovastuun- ja vartionvaihto

12. Pienen tauon jälkeen uusi vartiopäällikkö komentaa:
– HUOMIO.
13. Soittokunta alkaa soittaa vartionvaihtoa suorittavan joukon kunniamarssia, lippu suorittaa tervehdyksen ja vartiopäälliköt tekevät kunniaa miekoillaan tai pistoolivaruksessa vievät käden päähineeseen.



Kuvio D. Vartiopäälliköiden tehtävien vaihto.

14. Rumpalit aloittavat tremolorummutuksen, erillisosaston johtaja tekee kunniaa ja vartiopäälliköt siirtyvät miekka olalla kuvion D mukaisesti aulan keskelle, tekevät miekkatervehdyksen tai vievät pistoolivarustuksessa käden päähineeseen ja vaihtavat tehtävät sanoen:

- UUSI VARTIO VALMIINA VAIHTOON
- VANHA VARTIO VALMIINA VAIHTOON.

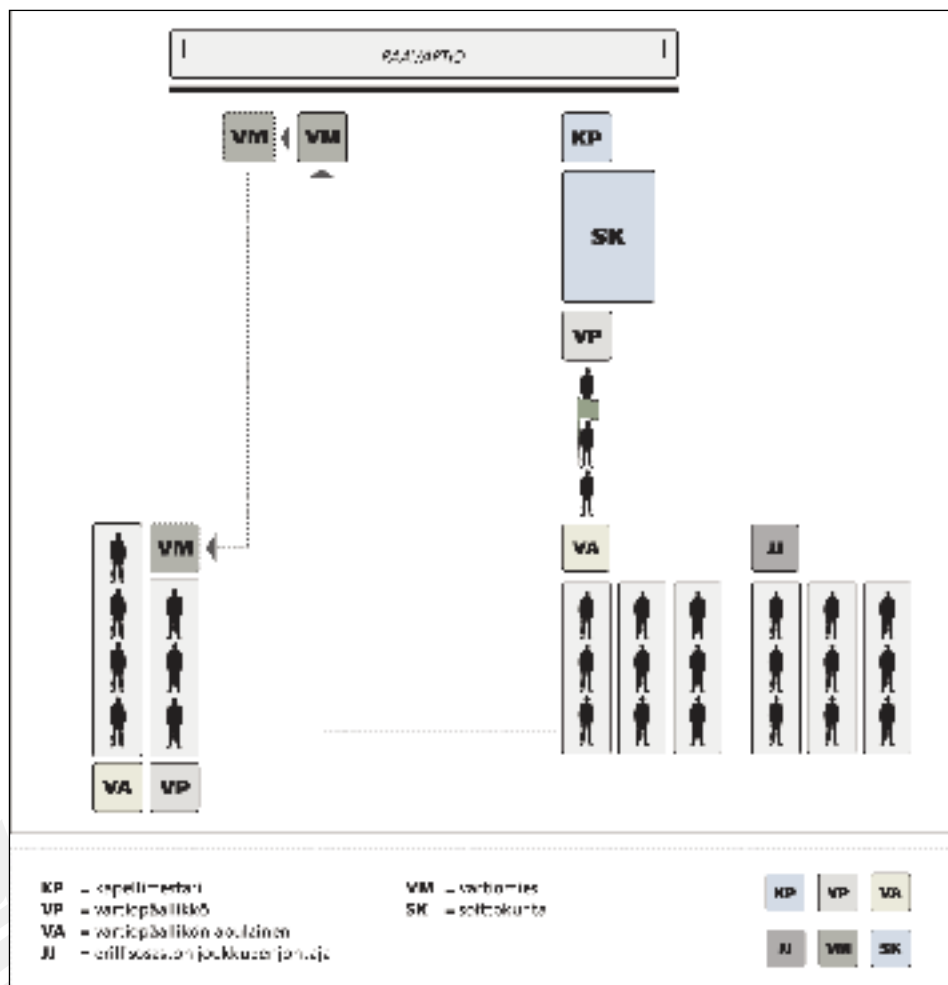
15. Tremolorummutus päättyy, vartiopäälliköt tervehtivät miekoillaan ja palaavat paikoilleen.

16. Signalisti astuu ulos muodosta, soittaa vartionasettamissoiton ja palaa rivistöön.

17. Soiton jälkeen uusi vartiopäällikkö komentaa:

- VARTIOMIES VARTIOON.

18. Uuden vartio-osaston 1. ryhmän viimeinen sotilas siirtyy kuvion E osoittamaa reittiä vartiomiehen eteen ja sanoo: "OTAN VASTAAN VARTION", ja vanha vartiomies vastaa: "LUOVUTAN VARTION".

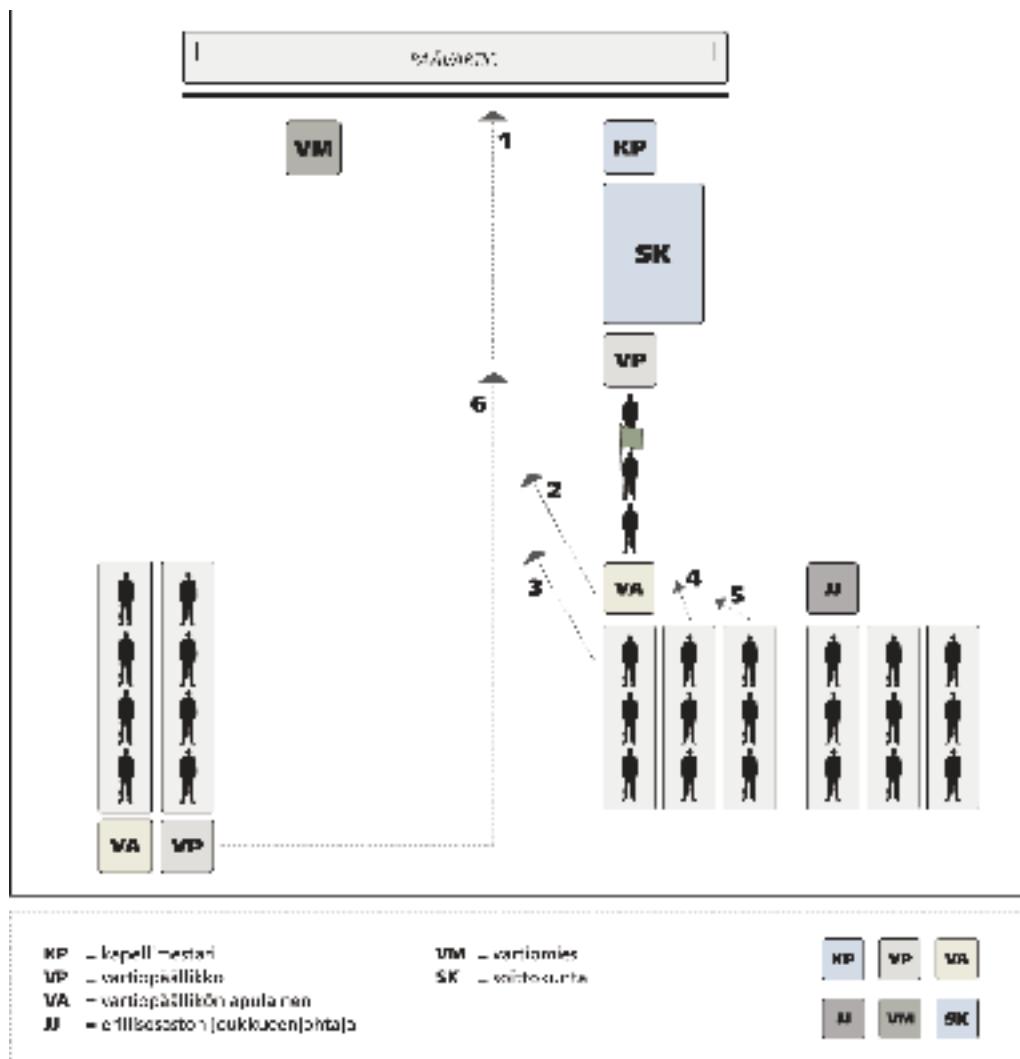


Kuvio E. Vartiomiehen vaihto.

19. Vanha vartiomies astuu korokkeelta alas pitkällä askeleella oikealle, ja uusi vartiomies astuu korokkeelle ja tekee täyskäännöksen vasempaan. Sen jälkeen vanha vartiomies tekee käännöksen oikeaan ja marssii paikalleen, tekee täyskäännöksen vasempaan ja ojentautuu muun joukon mukaan. Kun vanha vartiomies on paikallaan ja ojentautunut, uusi vartiomies soittaa kellolla kaksi kuuluvaa lyöntiä.

Uuden vartio-osaston siirtyminen päävartioon

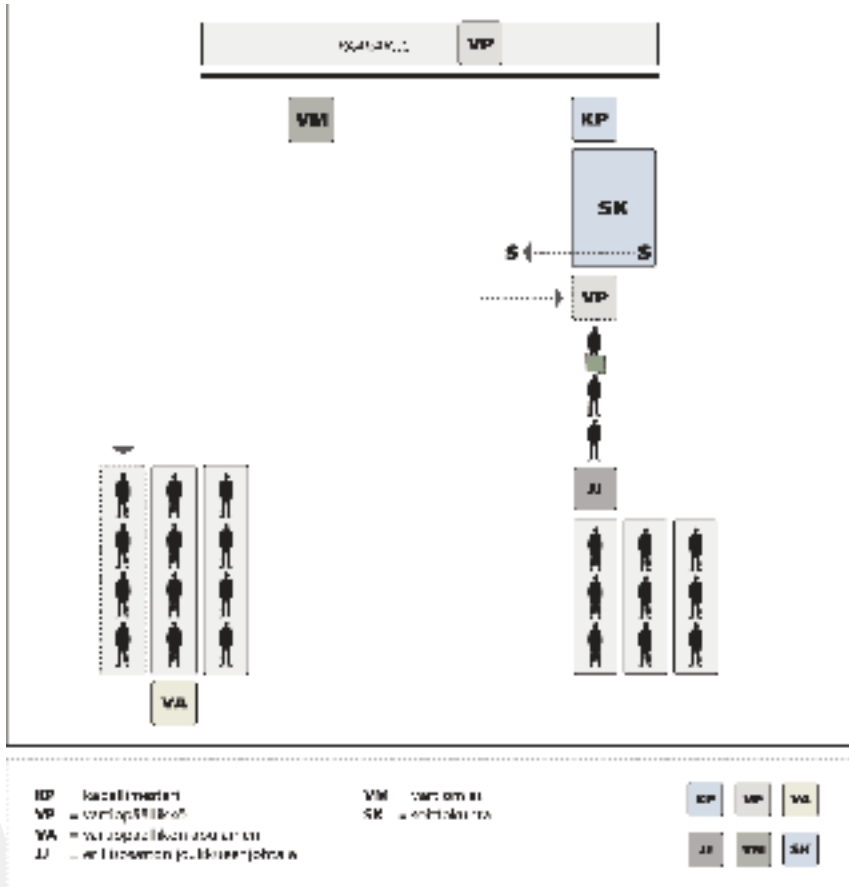
20. Uusi vartiopäällikkö komentaa:
- ERILLISOSASTO, LEPO
 - VARTIO-OSASTO, LIPAS – IRROTA
 - KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN
 - VASEMMALTA JONOON, TAHDISSA – MARS.
21. Erillisosaston johtaja komentaa:
- ERILLISOSASTO, ASENTO
 - KOLME ASKELTA – MARS
 - OJENNUS
 - KATSE ETEENPÄIN – LEPO.



Kuvio F. Uuden vartio-osaston siirtyminen päävartioon.

22. Päävartion ovet aukeavat, ja uusi vartio-osasto sekä molemmat vartiopäälliköt siirtyvät sisään rakennukseen kuvion F osoittamalla tavalla. Erillisosasto siirtyy kolme askelta eteenpäin uuden vartio-osaston jättämälle paikalle.

23. Vartio-osaston siirryttyä sisään soittokunta soittaa 1–2 kappaletta. Sen jälkeen signalisti astuu ulos muodosta kuvion G mukaisesti, päävartion ovet avautuvat ja signalisti soittaa kokoon-merkkisöiton ja palaa riviin.



Kuvio G. Ryhmittäminen poistumista varten.

Toiminta päävartiosta poistuttaessa

24. Vanha vartiopäällikkö komentaa sisällä:
– ASENTO, TAHDISSA – MARS.

Vanhan vartio-osaston 3. ryhmä siirtyy aulavartiomiehen taitse kuvion G osoittamalle paikalle.

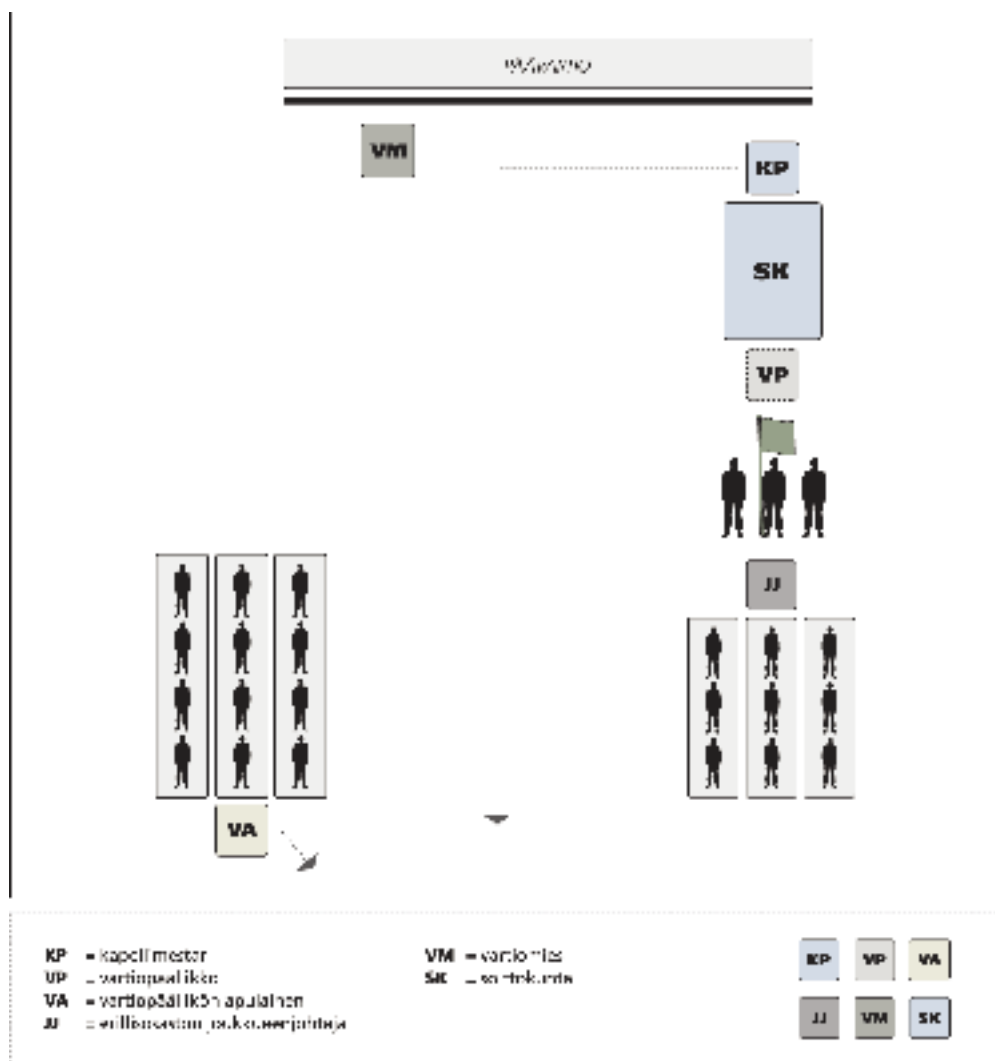
25. Ulkona vanhan vartio-osaston pääosien kohdalla kuvion G mukaisilla paikoilla vanha vartiopäällikkö komentaa:
– OSASTO – SEIS
– KÄÄNNÖS VASEMPAAN – PÄIN
– LIPAS – KIINNITÄ
– OJENNUS, LEPO.

26. Poistumista varten vanha vartiopäällikkö komentaa:
– SUURI VAIHTO, ASENTO
– KÄÄNNÖS OIKEAAN – PÄIN.

27. Vanha vartiopäällikkö siirtyy soittokunnan taakse, ja erillisosaston johtaja siirtyy 2. ryhmän kohdalle, minkä jälkeen vartiopäällikkö komentaa:
– TAHDISSA – MARS.

28. Soittokunnan, vanhan vartiopäällikön ja lippuhenkilöstön marssittua vanhan vartio-osaston ohi se siirtyy marssimaan näiden jälkeen. Erillisosasto jättää lippuhenkilöstön ja itsensä väliin tilaa vanhaa vartio-osastoa varten. Soittokunta, vanha vartio-osasto ja erillisosasto marssivat vartioparaatin aloittamispaikalle tai muuhun käskettyyn paikkaan.

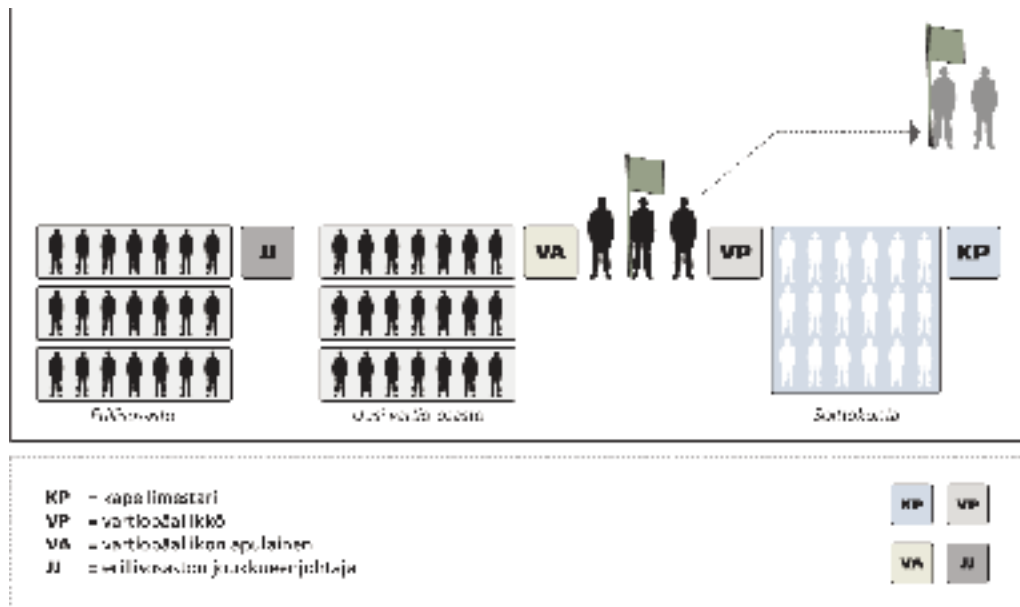
8 (9)



Kuvio H. Poistuminen päävartion edustalta.

Toiminta vartioparaatin päättymispaikalla

29. Vartiopäällikkö komentaa:
 - SUURI VAIHTO – SEIS
 - KÄÄNNÖS VASEMPAAN – PÄIN
 - OJENNUS.
30. Joukko-osastolippu poistuu, vartiopäällikkö komentaa:
 - LIPPU POISTUU
 - ETEEN – VIE
 - HUOMIO, KATSE OIKEAAN – PÄIN.



Kuvio I. Toiminta vartioparaatin päättymispaikalla.

31. Lippuvartio poistuu soittokunnan soittaessa joukko-osaston kunniamarssia, vartiopäällikkö komentaa:

- KATSE ETEEN - PÄIN
- LIPAS - IRROTA
- KÄÄNNÖS OIKEAAN - PÄIN.

Miesten hiukset



Naisten hiukset



1. Uskonnonharjoittamisen erityiskysymyksiä ovat erilliset rukoushetket, erityisruokavaliot, yleisestä poikkeavat juhla-ajat, paastojärjestelyt sekä hengellinen tuki.
2. Erityistarpeita rukoushetkien toteuttamiseksi on muslimeilla, koska päivittäisiä rukoushetkiä on viisi. Rukoushetkien ajankohdat vaihtelevat auringon nousun ja auringon laskun mukaan. Rukoilijan tulee suorittaa rukouspesu, jossa vedellä puhdistetaan kädet, kasvot, päälaki ja jalkaterät. Rukoilijan tulee riisua kengät, ja hänen on seistävä Mekkaa kohti. Varusmiehen noudattaessa Islamin rukoushetkiä hänelle on tarjottava mahdollisuus rukoushetkeen aamulla ennen palvelusta, illalla palveluksen jälkeen ja päivällä palvelustauoilla. Maastoharjoituksissa rukoushetket järjestetään palvelustauoilla.
3. Juutalaisuuden juhlapäivien ajankohdat vaihtelevat vuosittain. Ajoitus on vuodenaikoihin nähden seuraava: Syksyllä vietetään uudenvuodenpäivää, sovintopäivää, lehtimajajuhlaa ja päättäjäisjuhlaa. Keväällä vietetään pääsiäistä ja kesällä viikkojuhlaa. Juutalaisten viikoittainen pyhäpäivä on lauantai. On huomioitava, että edellä mainittuina juhlapäivinä matkustaminen on juutalaisen uskonnon mukaan kiellettyä. Se on huomioitava matka-ajoissa sekä määritettäessä vapaalle lähtöä ja sieltä paluuta.
4. Islamin juhlapäivien ajankohdat vaihtelevat vuosittain. Tärkeimmät juhlapäivät ovat uhrilammasjuhla, uusi vuosi, profeetan syntymä, profeetan kuolinpäivä, suuren paaston alku ja suuren paaston päättyminen. Eri muslimiyhteisöjen juhlapäivät saattavat erota toisistaan.
5. Baha'í-yhteisöllä on vuodessa yhdeksän pyhäpäivää, jolloin työnteosta ja opiskelusta tulee pidättyä.
6. Edellä mainituiksi päiviksi tulee anomuksesta pyrkiä myöntämään kyseisiin uskonnollisiin yhteisöihin kuuluville varusmiehille juhlapäivien vapaata, kun koulutukselliset tavoitteet eivät sitä estä. Varusmiehelle myönnettyjen juhlapäivien vapaiden kokonaismäärän ei tule ylittää yleisten juhlapäivien vapaiden määrää.
7. Paastojärjestelyjen erityistarpeita on muslimeilla. Muslimien suuren paaston, ramadanin, ajankohta siirtyy vuosittain 10–11 vuorokautta aiemmaksi. Ramadan kestää noin kuukauden. Ramadanin aikana syöminen ja juominen ovat kiellettyjä auringon sarastuksesta auringon laskuun.
8. Mikäli varusmies palvelee ramadanin aikana, hänelle on järjestettävä mahdollisuus ruokailla auringonlaskun ja nousun välisenä aikana. Uskonnollisista syistä erityisruokavaliota noudattavia on kohdeltava kuten erityisruokavaliota tarvitsevia. Muiden uskonnollisten yhdyskuntien paastokäytännöt eivät yleensä vaadi erityisjärjestelyitä.
9. Sotilaspapit ovat asiantuntijoita uskonnonharjoittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Sotilaspapistoon voivat tukeutua kaikki varusmiehet uskontokunnasta riippumatta.

Herätyks

(M.M. ♩ = c. 93)



Läiväpölvälyys:

Huomio

Lepo



Uusasointo

(M.M. ♩ = c. 120)



Rukoukseen soitto

(M.M. ♩ = c. 92)

Aamen

(M.M. ♩ = c. 60)



Hnominio, tarkatkaa!

(M.M. ♩ = c. 108)



Vartioiden asettelussoitto

(M.M. ♩ = c. 132)



(M.M. ♩ = c. 132)

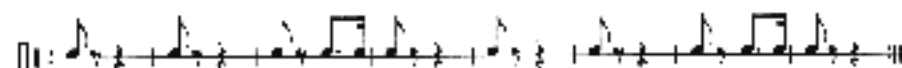


Kokoon

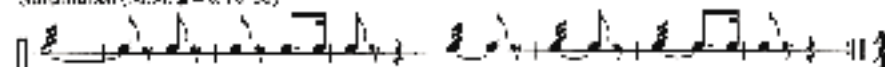
(M.M. ♩ = c. 120)



Hastajaisiin, menu ja paluu (M.M. ♩ = c. 100)



Säännönmukainen (M.M. ♩ = c. 70-80)



Ilta-soitto (M.M. ♩ = c. 120)



Rumpumarssi (M.M. $\text{♩} = 120$)

1.



2.



3.



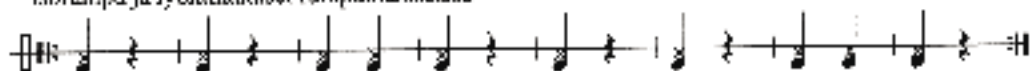
4.



Loppumarssi



Isorumpu ja lyöntilautaset rumpumarsseissa





Pääesikunta / Henkilöstöosasto
PL 919, 00131 HELSINKI
www.mil.fi